תלמוד בבלי · ראשונים

תוספות חד מקמאי על יבמות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות חד מקמאי על יבמות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-חד-מקמאי-על-יבמות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף י: 5
דף יא. 5
דף יא: 5
דף יב. 6
דף יב: 9
דף יג: 9
דף יד. 9
דף טו. 9
דף יז. 10
דף יז: 10
דף כ: 10
דף כא. 10
דף כג: 11
דף כד. 11
דף כד: 12
דף כה. 12
דף כה: 13
דף כו. 13
דף כו: 14
דף כז. 16
דף כז: 16
דף כח. 16
דף כט: 17
דף ל. 18
דף ל: 19
דף לג: 20
דף לד: 20
דף לה. 20
דף לה: 21
דף לו. 21
דף לז: 22
דף לח. 23
דף לט: 24
דף מ: 24
דף מג: 25
דף מד: 25
דף מה: 26
דף מו. 26
דף מז. 27
דף מח: 28
דף מט: 28
דף נא. 30
דף נב. 30
דף נב: 31
דף נג. 31
דף נג: 32
דף נד. 33
דף נד: 33
דף נה: 33
דף נו. 34
דף נו: 34
דף נז. 35
דף נז: 35
דף נח: 36
דף נט. 36
דף נט: 37
דף סא: 37
דף סד. 37
דף סה. 38
דף סו. 40
דף עה. 42
דף עה: 42

דף עו. 43
דף עח. 43
דף עט. 44
דף פ. 44
דף פ: 45
דף פד. 47
דף פו. 47
דף פז. 48
דף צב. 50
דף צג. 50
דף צה. 54
דף צו. 54
דף צו: 55
דף צז. 55
דף צח. 55
דף ק. 56
דף קא. 57
דף קא: 59
דף קב. 59
דף קב: 60
דף קג. 60
דף קד. 61
דף קה. 62
דף קה: 62
דף קו. 62
דף קו: 63
דף קז. 63
דף קז: 64
דף קט. 64
דף קט: 65
דף קי. 66
דף קיא. 66
דף קיא: 67
דף קיב. 67
דף קיג: 69
דף קיד. 70
דף קיד: 70
דף קטו. 73
דף קטו: 73
דף קטז. 74
דף קיז: 74
דף קיח. 74
דף קיט. 75
דף קיט: 77
דף קכ. 77
דף קכב: 77

דף י:

איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אר"ל הוא אינו חייב כרת על החלוצ' והאחין חייבין עליה כרת ובין הוא ובין אחיו חייבין על צרתה כרת ור"י אמר בין הוא ובין אחיו אין חייבין על חלוצה ולא על הצרה כרת והלכתא כר"י דאיתמר הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מאחיו [על צרתה] רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מ"ד בעשה כר"י מ"ד בכרת כר"ל וקיימא לן דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא וק"ל דר"י ור"ל הלכה כר"י הלכך הלכתא כותיה דר"י ואע"ג דרב אשי סבר כר"ל וכן פסק הרב בפרק החולץ:

דף יא.

תניא החולץ ליבמתו וחזר וקדשה ומת צריכה חליצה מן האחים הנולדים אבל לא מן הילודים כרבנן דאמרי אפלו כנס ולבסוף נולד אסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו עמד אחד מן האחים וקדשה צריכה חליצה מן האחים עמד אחד מן הילודים וקדשה אין לו עליו כלום ואפי' ילוד לאחר שקדשה החולץ כרבנן דאסרי אפי' כנס ולבסוף נולד: אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה טומאה כתיב בה כעריות פירוש דאפי' חליצה לא בעיא ממאי מדפרכינן בריש מכלתין ולרב אסי ליתנהו ואם היתה צריכה [חליצה] אליבא דרב מאי קושיא והא קתני במתניתין פטורות מן החליצה ועוד דהא אותביה רב יוסף מהא דתנן נכנסה עמו לחורבה ושהתה כדי טומאה אסורה לביתה ובתרומה ואם מת חולצת ולא מתייבמת ש"מ דאליבא דרב אינה חולצת מיהו רב יוסף ס"ל דצריכה חליצה אפי' סוטה ודאית כיון דאילו איתיה לבעל בעיא גט השתא נמי תבעי חליצה והכי שמעינן ליה לרב יוסף בפ"ק דסוטה ורב יוסף לא שני ליה בין סוטה ודאית לספק סוטה דתרוייהו טומאה כתיב בהו וכיון דסוטה מספק בעיא חליצה משום דאיתיה לבעל בעיא גיטא הכי נמי בסוטה ודאית בעיא חליצה וקי"ל דסוטה ודאית לא בעיא חליצה טומאה כתיב בה כעריות אבל גבי ספק סוטה לא כתיב בה טומאה ובעיא חליצה והא והא דתנינן מה אני מקיים אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה מאי נסתרה נבעלה ולישנא מעליא נקט:

דף יא:

תנן שתי יבמות הבאות מבית אחד היתה אחת כשרה וא' פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה לא מבעיא אם פסולה לו וכשרה לעלמא כגון

מחזיר גרושתו משנשא' שמיבם לכשירה שהיא כשרה לו וחולץ לפסולה שהיא הגרושה שאסורה לו מק"ו אם נאסרה במותר לה באסור לה מבעיא אלא אפילו שתיהן כשירות לו כגון שהוא ישראל והאחת גרושה שהיא פסולה לכהן חולץ לפסולה ולא לכשרה משום דרב יוסף דאמר כאן שנה ר' לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו:

דף יב.

והלכתא צרת ממאנת [מותרת אפילו לזה] שמיאנה בו ולא גזרינן משום בתו ממאנת שאסורה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו והממאנת עצמה אסורה לזה שמיאנה בו ומותרת לאחיו כשמואל דאמר מיאנה לזה מותרת לזה:

גרסינן בנדה פרק בנות כותים קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא [ימצא] סריס קטנה שמא תמצא אילונית ואקשינן כי תמצא אילונית מאי הוי והא מקח טעות הוא ואין כאן אסור אשת אח ואפי' גט לא בעיא דהא תנן וכולן אם נמצאו אילונית צרותיהן מותרות להתייבם ואם אילונית היתה צריכה גט מספק אמאי מותרת להתייבם ודלמא צרת ערוה היא אלא לאו ש"מ דאילונית לא בעיא גט ועוד תניא בפ' הזורק כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות האלו ונישאו ונמצאו אילונית תצא מזה ומזה שמא כיון דנמצאו העריות אילונית לאו צרת ערוה היא כלל ומותרת להתייבם ותנן נמי התם הכונס יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. אמר רבא צרת בתו אילונית אפי' הכיר בה מותרת כל אילונית שלא הכיר בה בעלה בשעת קידושין צריכה גט מספק שמא יקפיד בה הבעל שמא לא יקפיד ואין לה כתובה דאוקי' ממונא בחזקת מריה וזו היא ששנינו הממאנת והשניה והאילונית אין להן כתובה משמע הא גט בעיא כדדייקינן בפ' המדיר כנסה סתם אין לה כתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גט בעיא. והכי נמי איכא למימר גבי אילונית כתובה הוא דלית לה הא גט בעיא ועוד דקתני אילונית דומיא דשניה מה שניה צריכה גט אף אילונית שלא הכיר בה צריכה גט או מדרבנן או משום ספק שמא לא יקפיד הבעל בשעת קדושין ואע"פ שמקפיד עתה שנודע לו שהיא אילונית וכיון דצריכה גט אמרינן התם שמא תמצא אילונית והיא אשת אחיו שלא במקום מצוה. ומתני' דהכא ודפרק הזורק לא קשה לרבא כלל דהא ס"ל לרבא דאפילו צרת בתו אילונית דהכיר בה בשעת קדושין ונשואין צרתה מותרת להתייבם אבל לרב אשי צרת אילונית שהכיר בה אפי' אשה בעלמא שאינה ערוה אסורה להתייבם ואזלא לעלמא בלא חליצה ומתני' דהכא ודפרק הזורק דאמר צרותיהן מותרת להתייבם דוקא נמצאו לאחר קדושין מפני שהוא

מקח טעות ולרבה ודאי כיון שמותרת להתייבם כשנמצאו איילונית אין כאן קדושין כלל וא"כ קשיא ההיא דפ' בנות כותיים דאמר קטנה שמא תמצא איילונית והא אמרת דאין כאן קדושין כלל ואם נמצאת איילונית אין כאן איסור אשת אח ואי לאו מתני' דהכא ההיא דפ' הזורק ל"ק מידי דאיכא למימר (דלרבה) [דלרב אשי] נמי ספק מקח טעות הוא שמא יקפיד שמא לא יקפיד וחולצת ולא מתייבמת ומפני שהלכו צרותיהן ונשאו בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה אבל מתני' הכא קתני נמצאו איילונית צרותיהן מותרות להתייבם ש"מ דודאי מותרות וי"ל (כרבה) [דרב אשי] מוקים לה למתני' דהכא כגון שאמר הבעל בפירוש שיקפיד אם תמצא אילונית ותוספתא שכתב הרב אלפסי וכולן שנמצאו איילונית או שהיו נשואות לאחרים בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה כגון שגילה הבעל בחייו שיקפיד אם תמצא איילונית ורבינו יעקב תריץ אליבא דרב אשי כל זמן שלא הכיר בה הראשון הרי היא כאשתו ואע"פ שאם היה מכיר בה והיה מקפיד יוצאה בלא גט ואעפ"כ כל זמן שלא הקפיד לא מחזקינן לה בהכי וההיא דתנן בפ' הזורק מיירי שהכיר בהן הבעל שאינן איילונית והקפיד והצרות לא ידעו בקפידת הבעל ונשאו ולפיכך תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו ומתני' דהכא נמי דקתני נמצאו אילונית מותרות כגון שהקפיד הבעל בחייו שאמר אם תמצא איילונית אגרשנה והתוספתא שכתב הרב אלפסי בין בחיי הבעל בין לאחר מיתת הבעל כגון שאמר הבעל בחייו שיקפיד אם תמצא אילונית אבל כל זמן שלא יקפיד וכן אם מת ולא הכיר בה לא מחזיקים ליה שיקפיד והרי היא כאשתו ולפיכך אמרו קטנה שמא תמצא אילונית ועוד יש לפרש אליבא דרבא דרבא ההיא שמא תמצא איילונית דלמפטר צרתה קאמר כלומר שמא תמצא אילונית ותלך צרתה לעלמא ביבום זה ושמא תמצא אילונית ואינה פוטרת צרתה (אמר רבא הלכתא צרת אילונית מותרת) וכיוצא בזה אמר רבה בפ' האשה הא דאמרו רבנן זיקת שני יבמין מחלץ [חלצה] יבומי לא מייבמי גזרה משום שתי יבמות הבאות מבית אחד. לא תימא ה"מ היכא דאיכא צרה דאיכא למיגזר משום צרה [דהא] הכא ליכא צרה מחלץ חלצה יבומי לא מייבמה:

אמר רבא הלכתא צרת אילונית מותרת ואפי' הכיר בה ואפי' צרת בתו אילונית טעמא דמילתא דכיון דלא רמייה כלל ליבום אחד מן האחים הו"ל כצרת ערוה שלא במקום מצוה משא"כ בצרת עריות דמתני' וצרת אשת אחיו שלא היה בעולמו שאם לזה שאינה ערוה אינה ראויה ראויה היא לאחים אבל אילונית אינה ראויה לא' מן האחים וקי"ל כרבא כל אילונית שלא הכיר בה בעלה בשעת קידושין ונמצאת איילונית לאחר קדושין ומקפיד בה בעלה צריכה גט מספק או מדרבנן ויוצאים שלא בכתובה דאוקי ממונא

בחזקת מאריה הרב אלפס כתב מילתא דרב זביד דאמר אין בנים בלא סימנים ולכאורה נראה דרב זביד ס"ל (אין בתוך) [דתוך] זמן כלאחר זמן וכן פרש"י ז"ל ואנן קי"ל תוך זמן כלפני זמן משום הכי אית לן לפרש דרב זביד לעולם ס"ל תוך זמן כלפני זמן משום הכי אית לן לפרש דאמאי דתני רבה בר שמואל קאי ובלאחר זמן וה"ק לעולם שמא תתעבר ותמות שאין קטנה יולדת והא דתני רבה בר שמואל שכבר ילדו ולא קתני שכבר הגדילו דאתא לאשמועינן אפי' למ"ד אין חוששין שמא נשרו משום צער לידה חיישינן ולפיכך תלה הטעם בלידה ולא תלה הטעם בגדלות דמשום לידה הוא דחיישינן שמא נשרו ואי לאו לידה אע"פ שהגיעה לכלל שנותיה איכא מ"ד אין חוששין שמא נשרו אבל בלידה לכ"ע חיישינן משום צער לידה וההיא דפרק אלו נערות דפריך התם ומי מעברא והא תני רב ביבי וכו' משמע התם דלא מעברא והכא אסיק' שמא תתעבר ושמא תמות וקשיין אהדדי ולמאי דפריש' איכא למימר (דהתם איכא למימר) דהתם אליבא דרב זביד קא פריך דס"ל שמא תתעבר ותמות דקטנה לא מעברא ואיכא לפרושי נמי ההיא דפ' [אלו] נערות דאליבא דרבנן קא פריך דאמר אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת וס"ל לרבנן דקטנה לא מעברא. א"נ אליבא דרב ספרא והכי קאמר בנים הרי הן כסימנים בשעת עבורה קאמר להכי פריך ליה התם כיון דבשעת עבורה ה"ל כסימנים אישתכח דבשעת לידה הרי היא בוגרת שהרי אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים וא"כ מאי קא מבעיא ליה יש בוגרת בקבר והרי קודם שמתה היתה בוגרת. מ"מ לא מפרשה מילתא דרב זביד לדעת הרב אלפסי אלא כדפריש' וכן נראה שפירש הראב"ד ז"ל ואיכא לעיוני דרב זביד גופיה אם בדקוה קודם לידה ולא הביאה ולאחר לידה ולא הביאה אי אמרינן דבההיא פורתא דבשעת לידה הביאה סימנין ונשרו ומיהו אליבא דהללו דחוששין שמא נשרו אפי' בלא בנים כ"ש בבנים. ולמ"ד אין חוששין בעלמא הכא משום צער לידה חוששין שמא בההיא פורתא הביאה סימנים ונשרו דאלת"ה למ"ד אין חוששין שמא נשרו מצינו. ושמא אם בדיקנא קודם לידה ולאחר לידה ולא הביאה. ואי אמרינן אין בנים בלא סימן לגבי חליצה דלמא לגבי מיאון אמרינן לחומרא שאינה ממאנת אבל לקולא שלא תחלוץ לא. ומסתברא מדקאמר חיישינן אלמא לחומרא קאמר שלא תמאן ולא לקולא שתחלוץ כדאמרינן בפ' יוצא דופן מכלל דלמ"ד חיישינן חלצ' והא חיישינן בעלמא קא':

דף יב:

כי אתא רבין אר"י א' צרת ממאנת וא' צרת אילונית וא' צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות:

דף יג:

מתני' ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין לכהונה דנבעלה לפסול לה דכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר [היא] בתרומת הקדשים לא תאכל כגון שנבעלה לזר אצלה פסלה לתרומה ולכהונה מק"ו דגרושה דמותרת בתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה [בתרומה] אינו דין שאסורה בכהונה והכי אי' בפ' אלמנה לכהן גדול והתם אסיק' דזר אצלו מעיקרא בעי' לאפוקי מחזיר גרושתו דלאו זר מעיקרא הוא ולא פסלה לא לתרומה ולא לכהונה דהא פסול כהונה מתרומה קאתי אבל בחייבי כריתות אע"ג דלאו זר מעיקרא הוה פסלה לתרומה ולכהונה מק"ו וה"נ אמרינן בשלהי פרקין נהי נמי דעשו והא"ר יהושע אין ממזר מחייבי כריתות ומאי מפסלא. והלכה כב"ה נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי דאתי בק"ו מאלמנה ולא פריך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת כדפריך בהא שמעתתא גבי מחזיר גרושתו וש"מ דבחייבי כריתות היא עצמה מתחללת ואע"ג דלאו זר מעיקרא הוא:

דף יד.

ובפלוגתא רב אמר לא עשו ב"ש כדבריהם ושמואל אמר עשו מ"ד לא עשו דב"ה רובא מ"ד עשו כי אזלינן בתר רובא היכא דכי הדדי נינהו הכא ב"ש מחדדי טפי ואב"א לאחר כך ואמר עשו ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בב"ק ומסיק עשו ב"ש כדבריהם ולא הוו מצות אגודות אגודות אלא ב"ד אחד בעיר אחת פלגו מורו כב"ש ופלגו מורו כב"ה אבל שתי ב"ד בעיר אחת לית לן בה:

דף טו.

תנן התם במסכת מקואות פ"ד השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשים בה ואין מזין הימנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה היתה כלי וחברתה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין הימנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקו' נקובה מלמטה או מן הצד אם אינה יכולה לקבל המים כל שהוא כשרה כמה יהא בנקב

כשפופרת [הנוד]. תני אר"י בן בתירא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלי' כתבתי משנה זו מפני שהיא בקצת פירושי ר"ש ז"ל על לא נכון:

דף יז.

הא דתנן עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתיבמת ה"ה אע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מיבמה דקי"ל כשמואל דאמר יש זיקה אפי' בתרי אחי וה"ל צרת א)אחות אשה בזיקה. והא דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל:

דף יז:

אסיקנא דאחין מן האב מיבמין אע"פ שאין אחים מן האם. מן האם ולא מן האב אין מיבמין:

דף כ:

תניא אסור מצוה או אסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה. פצוע דכא וכרות שפכה סריס וזקן או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהן נשים ועמדו אחים ועשו מאמר בנשותיהם נתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו אם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבוא פצוע דכא אלמא מדאורייתא חייבי לאוין רמיין לייבום דאתי עשה ודחי לא תעשה. והא דקתני במתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל חולצת ולא מתייבמת מדרבנן דגזרינן ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ותניא נמי [הכי] אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שנייה וביאת כ"ג באלמנה מן הנשואין אינה פוטרת צרתה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אבל ביאה באלמנה מן האירוסין ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה כדתנינן אם בעלו קנו:

דף כא.

תנו רבנן מה הן שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו פי' כל הני אין להן הפסק דאם אמו ואם אבי אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי (אבי) אמו [אסור] עד סוף כל הדורות. אמר רב [ארבע נשים] יש להן הפסק. ונקט רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן (האב) [האם] וכלת בתו אבל כלת בנו וכלת בן בנו עד סוף כל הדורות אין להן הפסק. וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו. אבעיא להו אשת אחי האם מן האם מהו אשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב דאיכא

צד אב הוא דגזור רבנן אבל היכא דליכא צד אב לא או דלמא לא שנא ופשיט לאסור דכי אתא רב שילא אמר אמרי במערבא כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שניה והא ודאי לאו כללא הוא דאילו חמותו ערוה אשת חמיו מותרת. בת חמותו ערוה אשת בן חמיו מותרת חורגתו ערוה אשת חורגו מותר' בת חורגו ערוה אשת בן חורגו מותרת. על כרחין דרב שילא לאתויי אשת אחי האם מן האם. אמימר אכשר באשת אחי [אבי] אביו ובאחות אבי אביו. הר' אלפס לא פסק בשניות כר' חייא. יש להן הפסק או אין להן הפסק ומסתברא לקולא דבשל סופרים הלך אחר המקל מסקנא דשמעתתא דל"ש אחותו מחייבי כריתות וכ"ש מחייבי לאוין וכ"ש אחותו מאנוסתו אסור אחותו היא. דולדה כמוה ולא תפסי בה קדושין ואפי' בשפחה שטבלה לשם עבדות דשייכא במצות דהא אמר בהא שמעתתא וצריכה דאי אשמעינן בעובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות. ואם אנס ופתה אשה מותר לישא בתה ודוקא לאחר מיתת האשה אבל בחיי האשה אסור לישא בתה דתנן הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה דנשי לגבי נשי שכיחין דאזלן:

דף כג:

הא דתנן שנים שקדשו שתי אחיות לזה אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתים והשנים א' חולץ וא' מייבם דוקא מיחלץ היחיד והדר יבומי אחד מן השנים והדר מיחלץ היחידי דקא פגע ביבמה לשוק:

דף כד.

הא דתני שילא אפי' שניהם כהנים דוקא כשקדמו וכנסו שאין מוציאין אותן מידן אפילו שניהם כהנים אבל לכתחלה לא שרינן אע"ג דחלוצה דרבנן שלא שרינן לכתחלה ואי קשיא הא דגרסינן בפ' החולץ מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן אינה חולצת ומסקנא משום דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמר אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא אשת כהן דלא אפשר עבדינן כרבנן משמע דלרשב"ג אם אשת כהן היא שמפקינן לה מיניה והא ספק חולצת [היא] איכא למימר שאני הכא שכבר חלצה וכבר כנסה כהן ומשום הכי לא מפקינן מיניה אע"פ שהוא כהן אבל התם לכתחלה הוא דאמר לא תחלוץ ותהוי לכהן והא בשלא אקדמו וכנסו קאי אבל לכתחלה לא והתם אי שריא לה השתא לכתחלה למיחלץ אף על פי שהוא כנסה בלכתחלה ואיכא מ"ד שאני הכא שאחת מהן בודאי אינה חלוצה אף על פי שאחת מהן בודאי חלוצה ולאו מילתא היא

דהא תינח כהן שני שנשא השניה אבל הראשון ספק חלוצה נשא אמאי לא מפקינן מיניה וכי משום דנסב שני שרי לראשון דאי לא נסב שני הראשון ודאי ספק חלוצה נשא אלא ודאי כדפרישית:
תני אביי קשישא מצוה בגדול לייבם לא רצה לייבם הולכין אצל קטן אלא בכור דקרייה רחמנא למאי הלכתא מה בכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק אף יבם אינו נוטל בראוי כבמוחזק:

דף כד:

תניא אחד איש שנתגייר לשום אשה ואחד אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים לשם עבדי שלמה אינם גרים דברי רבי נחמיה שהיה ר"נ אומר אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות ואחד גרי מרדכי ואסתר אינם גרים עד שיתגיירו שנית ואע"ג דכותיים אליבא דמ"ד גרי אריות הן עובדי כוכבים גמורים הן התם לא נתגיירו לגמרי כדכתיב את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים אבל (התם) [הכא] שנתגיירו לגמרי הלכה כולן גרים הן רבינו יעקב ז"ל:
תניא בד"א שתצא כשאין לה בנים אבל כשיש לה בנים לא תצא. הרב אלפס פירש כשיש לה בנים מן הנטען ור"ש פי' כשיש לה בנים מן הבעל והרב"י כתב כשיש לה בנים מן הנטען או מן הבעל לא תצא והא דתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר ואמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא וקיי"ל כותיה בקלא דלא פסיק לכאורה נראה דאבעל קאי וכן נראה מפי' רש"י ז"ל דבדבר מכוער מפקינן לה מבעלה והר' אלפס כתב כל דהוא נטען מפקינן מיניה בדבר מכוער אבל מבעל לא מפקינן אלא בעדים ומסתברא כותיה דהא גמרי' דבר דבר מממון מה להלן דבר ברור ולא באמתלא אף כאן דבר ברור ולא באמתלא ולא בדבר מכוער. ובמס' סוטה איבעיא לן עוברת על דת משה ויהודית אם רשאי הבעל לקיימה או לא ולא איפשיטא ומיהו מעוברת על דת ליכא ראיה דהתם [אין] עדים בדבר מכוער של זנות אלא לדבר מכוער של חוצפא ומש"ה איבעי לן אם רשאי הבעל לקיימה ואפילו תימא דבדבר דבדבר מכוער של זנות מפקינן מבעל בדבר מכוער דחוצפא לא מפקינן והתם אסיקנא דלהפסידה כתובתה צריכה התראה אבל אי הדרא בה תהדר:

דף כה.

תנן התם המוציא [את] אשתו משום שם רע משום נדר לא יחזיר ואיבעי לן כנס מהו שיוציא ואסיק' אינו מוציא ולא דמי למתני' דנטען דהתם כיון דנסבה נטען אלומי אלמה

לקליה הכא אמר קם ביה בקלא וליתא איכא מ"ד (מיהא) דהא מילתא אליבא דלישנא בתרא הוא דקסבר טעמא מאי שלא יהיו בנות ישראל פרוצין בעריות ובנדרים אבל ללישנא קמא דסבר טעמא דמילתא משום קלקולא אם אינו מוציא כ"ש דאיכא קלקולא וכיון דקי"ל כלישנא קמא אם כנס מוציא וכ"כ הראב"ד ז"ל ואני אומר כיון דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום ש"ר לא יחזיר (עלמא) [לעולם] לא אפשר למיהוי בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא דאמר דמשום קלקולא הוא ופסק דכנס אינו מוציא:

דף כה:

אמר רב מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה:
הא דתנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה וקי"ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם התירה ישאנה אבל בתלתא אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב"ד ובבכורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמרי' הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס"ל התם ואחד מהם חכם ולית הלכתא כוותיה ומקשינן התם מכלל דהנך כל דהו ומשנינן דמסברי להו וסברי:
גרסינן בשלהי נדרים ההיא איתתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומשיא לגברא יומא חד אייתא ליה מיא לממשא א"ל הא מילתא לא הות האידנא א"ל א"כ חד מהני נכרים דהוו הכא אמר ר"נ עיניה נתנה באחר וכו':

דף כו.

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות דוקא בדליכא צרות אבל בדאיכא צרות כיון דחליצת צרות מעולה מאחרות חליץ לצרות ולא לאחיות דקי"ל כשמואל דאמר ב' יבמות הבאות מב' בתים חלץ (ליבמות) [לאחיות] לא נפטרו הצרות לצרות נפטרו אחיו' דלא אלימא זיקה לשוויה צרה כערוה ומי' אי חליץ לאחיות אהני למפטר נפשה. אבל לכתחלה אמרינן ליה דיחלוץ לצרות שהיא חליצה מעולה מן האחיות. אבל היכא דליכא צרות לא אפשר דלא למחלץ לאחיות. והוי יודע דאליבא דרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על האחין שתי האחיות כל אחת מהן צריכה חליצה משני האחין. ולפי דעתי הלכתא כרב בהא אע"ג דפליג עליה שמואל דקי"ל הלכתא כרב באסורא וראיה לדבר פסק זה ממה שפירש הרב אלפס [בס"פ ר"ג] גבי פלוגתא דרבי ורבנן כשקדשה לשם יבמות דרבנן כרב ור' כשמואל

וקי"ל כרבנן ורב אשי נמי אמר התם דכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת היינו כרב אלמא הלכתא כרב אע"ג דכתב הרב אלפס דכל הני שינויי לא סמכינן עלייהו והרב אלפס כתב דברי רב ודברי שמואל ולא פסק הלכתא כחד מנייהו ואולי סמך על הכלל שבידינו דהלכתא כרב באיסורא:

דף כו:

ובמאי דאמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות פסק הרב כשמואל ואליבא דרב אשי דאע"ג דלא אלימא זיקה לשוויי צרה כערוה והוצרך הרב ז"ל למפסק הלכתא כשמואל ואליבא דרב אשי משום דסוגייא קמא בשמעתתא משוי לחליצה צרות כאחיות ופליגא אדרב אשי לפיכך הוצרך ליה למיפסק כשמואל ולעולם בחליצה פסולה דפליגי רב ושמואל הלכה כרב דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין. הלכך הא דתנן הכא חולצות האחיות ולא מתייבמות כל אחת ואחת צריכה חליצה משניהם והרב ז"ל ודאי הו"ל (להצריך) [לפרש] כדברי רב שאמר ג' אחיות יבמות וכו' כדאוקימנא בגמ' דנפול בזה אחר זה אבל בבת א' כל אחת צריכה חליצה משניהם אלא שקצר הרב ז"ל דבריו כמנהגו ואי איכא מאן דס"ל דמשום דס"ל לרב אלפס הלכתא כשמואל לכך קצר בדברי הרב. ומנ"ל לרב ז"ל דהלכתא כשמואל והא קי"ל כרב באיסורי. ואי משום דתניא כוותיה דרב אשי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות (לא) נפטרו אחיות לא פליג רב אדשמואל בהא מלתא וכל המיקל בו צריך להביא ראיה לדבריו ואין רוח חכמים נוחה הימנו. והוי יודע דמאי דאמרי' בגמ' גבי האי מתני' דילמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלה מצות יבמין כלומר דאזלא אחותה בלא חליצה דוקא אליבא דמ"ד אין זיקה אבל למ"ד יש זיקה וקי"ל כותיה דלמא אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרא אחותה בלא חליצה דתנן בפ' החולץ שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה מתה היבמה יכנוס את אשתו מת היבם צריכה חליצה ואמר נמי בר"פ כיצד אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ואסיקנא לאחר מיתה אין מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין ופרש"י ז"ל דאזלא יבמה בלא חליצה כדתנן מת יבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה וכיון דקי"ל יש זיקה אפי' בתרי אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרה אחותה בלא חליצה אמר רבא בר רב הונא אמר רב שלשה אחיות יבמות שנפלו לשני אחים יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והאמצעית צריכה חליצה משניהם פירוש אמצעית שלישי' א"ל רבא מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה

משניהם קסבר יש זיקה ולפיכך חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי (לא) צריך אי נפיל בב"א הכי [נמי לא צריכא] דנפיל בזה אח"ז נפל חדא [חליץ] ראובן נפל אידך חליץ שמעון נפל אידך חליץ האי מיפקע זיקתו פירוש נפיל בבת א' שבאו לפני ב"ד לאחר שמתו ג' בעליהן ששלשתן צריכות חליצה אעפ"י שמתו בעליהן בזה אחר זה השתא מיהת כשבאו לפני ב"ד חליצה פסולה היא שכל אחד אחות וכל א' וא' צריכה חליצה מן האחין אבל בנפול בזה אח"ז שכל א' שמת בעלה באה לב"ד לחלוץ ועדיין לא מתו האחין האחרים וחלץ לה ראובן חליצה כשירה הוא כיון שמת האחד קודם שמת השלישי וחליצה כשרה היא כשמת השלישי חליצה פסולה היא בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה דאחות חלוצתו ומיהו למ"ד אין זיקה אין צריכה לחזור על כל האחין. למ"ד יש זיקה לא אלימא חליצה פסולה למפקע זיקה וכ"ת מכדי רב אתא לאשמועינן חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין למה לי לאשמועינן בנפול בזה אחר זה ובאמצעית (אתא) לאשמועינן בנפול בבת אחת וכל אחת צריכה חליצה משניהם. אין הכי נמי אלא רבותא אשמועינן לא מיבעיא אי דנפיל בבת אחת דזיקה אלימא היא וצריכה לחזור על האחין אלא אפילו חלץ זה לאחת וזה חלץ לאחת דקלשא ליה זיקה משום איסור [אחות] חלוצתו אפ"ה צריכה לחזור על האחין (ליבומי) [אי נמי] לא מיבעיא דנפול בבת א' דכיון דיש זיקה הו"ל חליצה פסולה דאורייתא דהיא זקוקתו ואלא אפי' בזה אח"ז שאין החליצה פסולה משום זיקה אלא משום [אחות] חלוצתו שאינה פסולה אלא מדרבנן [מ"מ] צריכה לחזור על האחין. וחליצה פסולה דאשמועי' משום דאינה ראויה להתייבם. ושמואל אמר א' חולץ לכולן. מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעולה בעיא דאמר (ש"מ) חלץ לאחיות לא נפטרו צרות היכי דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה חלץ לה ראובן חליצה פסולה ומשני מאי אחד חולץ לכולן אאמצעית דהא לא מיפטר לה. והא כולן קאמר כיון דרובא גביה קרי להו כולן ואב"א כי קאמר שמואל חליצה מעולה בעיא למפטר צרה אבל אנפשה פטרה. כתבתי דברי שמואל אע"פ דהלכה כרב לאשמועינן דבמלתא דחלץ לאחיות לא פליג עליה דרב ואיכא למ"ד אליבא דרב כיון דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין הכי נמי צריכה לחזור על כל הצרות וכיון דהלכה כשמואל דאמר [חלץ] לצרות נפטרו אחיות שמעינן דלית הלכתא כרב דהא בהא תליא. ולאו מילתא היא דגרסינן בפרק רבן גמליאל נתן לה גט לזו וגט לזו חולץ לראשונה וכו' לימא תהוי תיובתא לשמואל דאמר חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה והדר פריך לרב דאמר חליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין מסיפא דקתני וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת ואילו מרישא לא פריך ליה אלמא

לאו מילתא מיתליין אהדדי נינהו וללישנא קמא חלץ לאחיות אף האחיות לא נפטרו וללשנא בתרא חלץ לאחיות נפטרו אחיות ופסק הרב כלישנא בתרא:

דף כז.

איבעיא להו בעלת הגט ובעלת מאמר איזה מהן קודמת לחליצה ואסיקנא דכי הדדי נינהו נינהו:

דף כז:

ופסק הרב אלפס כר' יוחנן בשתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם א' מתה השניה מותר בראשונה אבל מתה ראשונה אסור בשניה ואקשינן לר"י דאמר מותר בראשונה מהא דתנן ארבעה אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואמאי ליקום חד מינייהו ולחלוץ לשניה ותהוי ראשונה לגבי אידך כיבמה שהותרה ונאסרה ותחזור להיתרה הראשון א"ל ר"י אחיות איני יודע מי שנאן כלומר זו אינה משנה ולימא ליה מאי חולצת חדא חולצות קתני. [ולימא] חולצות דעלמא הרי אלו קתני ולימא ליה דחליץ לראשונה ברישא חולצות לכתחלה קתני. ולימא גזרו דלמא קדם וחלץ לראשונה ברישא ולא מתייבמת קתני דליכא הכא דין יבום כלל ולימא ליה שמא ימות ואסור לבטל מצות יבמין. פירוש וקעבדא חליצה פסולה. ר"י למיתה לא חייש ולימא ליה דלא ידעינן הי נפיל ברישא אי הכי היינו דקתני אם קדמו וכנסו יוציאו. בשלמא ראשון אמרי' [ליה] מאן שרא ליה אלא שני אמרי' חבראי שני יבום האיכא ראשון ראשון ש"מ יבמי היינו דקתני אחיות איני יודע מי שנאן:

דף כח.

הדר אקשינן לר"י מהא דתנן היתה אחת מהן אסורה עליו אסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני [אסור] בשתיהן קס"ד דנפול חמות ברישא ואמאי ליקום חתן ולייבם הך דאינה חמות ותהוי חמות ליבם אידך כיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירא הראשון אמר רב פפא כגון שנפל הך דאינה חמות תחילה כך היא הצעת הגמרא. וה"ר אלפס כתב משנתנו כפשוטה. ור"י דקי"ל כוותיה אמר זו אינה משנה וסיפא נמי דקא' השני אסור בשתיהן אוקמה רב פפא אליבא דר"י כגון דנפל הך דאינה חמות תחילה והוא ז"ל לא כתב דברי רב פפא והוא דבר תימה נשוב ונאמר כי דברי הרב ברורים ונכונים וכולה מתני' הלכה היא והא דתנינן ולא מתייבמת משום גזרה דלמא

קדים וחליץ ברישא הראשונה כדאמרן בהאי פירקא גבי (חזקת) יבמין דגזרינן מיבם והדר חליץ דלמא חליץ והדר מייבם הכא נמי לא שנא. ואע"ג דבפרק כיצד אמר קדש א' משתי אחיות ואינו יודע איזה מהן קדש דוקא מחלץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מחלץ לא ולא גזרינן דלמא עביד הא אטו הא. שאני התם דספק הוא דהא אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותה מידו אבל הכא דודאי אחות זקוקתו הוא גזרינן הא אטו הא ואע"ג דלר"י שנינן ולא מתייבמות קתני למימר דליכא דין יבום כלל. מיהו ר"י מודה דגזרינן דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא והא דקתני בסיפ' אסור בשתיהן אפילו נפלה חמות ברישא ובדין הוא דליקום חתן ולייבם הא דאינה חמות אלא גזרינן דלמא מייבם הך דאינו חתן ברישא. ורב פפא לא שני ליה הכי דמשמע ליה מדקתני אסור בשתיהן אסור שנה ומשום הכי אוקמוה כגון שנפל הך דאינה חמות ברישא. מיהו מ"מ אפלו נפל חמות ברישא אסור בשתיהן או משום גזרה דלמא נפל הך דאינה חמות ברישא או משום דגזרינן דלמא קדים ומייבם הך חתן ברישא. וזו אותה סברת הרב שכתב משנתנו כפשטה ודאתו עלה לרב פפא דאמר ג' כגון דנפל דאינה חמות ברישא. דתינח לר"י אלא לרב מתני' היכי מתרצא. איכא מ"ד דלא קשיא מתני' לרב אלא רישא דקתני ולא מתייבמת ולא סיפא דקתני השני אסור בשתיהן דרב לא קאמר אלא במתה. אבל לר"י דאמר אסור בשניה לא שני ליה בין מתה ללא מתה. ואפ"ה מותר בראשונה מפני שהותרה בשעת נפילה ומשום הכי אקשינן ליה ממתני'. ולדידי מסתברא דלא קשיא ממתני' דרב לטעמיה דאמר אין זיקה כדקאמרן לעיל ורב לית ליה האי סברא וכו' ומשני ה"מ היכא דקאי באפה אסור אחות אשה אבל הכא זיקה דרבנן הוא וס"ל לרב דמתניתין ס"ל יש זיקה וה"ל כמ"ד דקאי באפה אסור אחות אשה דאורייתא מדקאמרן כל יבמה יבמה שאין אני קורא לה בשעת נפילה יבמה יבוא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים אלמא ס"ל יש זיקה:

הא דקתני במתני' איסור מצוה או איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת פרכינן עלה בגמ' הא נמי תנינן אסור מצוה או איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת. התם איסור מצוה לחודיה. והכא איסור מצוה ואחותה. ומאי דקתני זו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת פרשינן בגמ' למעוטי איסו' מצוה לזה ואיסור מצוה לזה:

דף כט:

ת"ר שומרת יבם בין ליבם א' בין לשנים ר"א [אומר] יפר ר"י אומר לא' ולא לשנים ר"ע אומר לא לאחד ולא לשנים והלכתא כר"א דקי"ל יש זיקה אפילו בתרי והוינן בה

לר"א נהי נמי דיש זיקה אפלו בתרי בשלמא לא' מפיר אלא לתרי אמאי מפיר כ"א לבדו ואוקימנא כגון שעמדה בדין עם א' מהן ופסקו לה מזונותיה משלו וכדרבי פנחס משמיה דרבא דאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת ואיכא דמפרש אע"ג דעמדה בדין בדין ופסקו לה מזונותיה אינו מפיר אלא א"כ עשה בה מאמר ומ"מ שניהם מפירין ולא הועמדה בדין:

דף ל.

הרב אלפס פסק צרת ערוה דכנס ואח"כ גירש מותרת הצרה להתייבם דמיתה מפילה וכיון דבשעת ערוה לא הוי צרת ערוה מותרת וג"כ מתני' דג' אחין שניהן מהם נשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית וגרש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש פסק דבמת ואח"כ גירש אסור' ויהיב טעמא למילתיה דגזרי' הכא משום זיקה דעלמא. א"נ הכי גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהני לה גרושין אלו דברי הרב ז"ל ויש בהן כמה תמיהות חדא דאם אתמר להני טעמי למה ליה לר' ירמיה לשנויי תברא מי ששנה זו לא שנה זו. ולרבא למה ליה למימר זו ואצ"ל זו קתני לישני ליה דשאני הכא דגזרינן משום זיקה דעלמא. א"נ בשעת נפילה אתסרא ליה למה ליה למימר הכא אליבא דרבא זו היא למעוטי מת ולא גירש ולא כנס לוקמה אפי' דכנס וגירש. ומאי דכתב נמי הכא גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהנו לה גירושין לא ירדנו לסוף דעתו דמאי איסור זיקה איכא בנכרית והרי ב' אחין הנשואין ב' אחיות הוו קיימין בשעת נפילת נכרית ואין כאן איסור [אחות] זקוקתו שהרי שניהם קיימין והרי משנה שלימה שנינו ג' אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות וא' נשוי (א') נכרית ומת נשוי נכרית וכנס א' מבעלי אחיות את אשתו וכו' ולא קתני עבר וכנס ועוד אם עבר וכנס מוציא כדקתני רישא בה"א יוציאו אלא ודאי ליתנהו להני טעמי דכתב הרז"ל ומיהו אפשר דרב אשי לית ליה דרבא דאליבא דהאי [תנא] נישואין הראשונים מפילין מת ואחד כנס גירש אסורה ואפ"ה הלכתא כת"ק דמתני' דפ"ק דכנס ואח"כ [גירש] מותרת דמיתה מפלת חדא דהא רבא ס"ל דלא פליגי אהדדי. ועוד דתנן נפל הבית עליו ועל אשתו שהיא בת אחיו ואין ידוע איזה מהן [מת] ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת אלמא האי תנא ס"ל מיתה מפלת ועוי"ל דרב אשי לא שמעינן ליה בהדיא דלימא מת ואח"כ גירש אסורה אלא ש"מ זאת אומרת יש זיקה ואפי' בתרי אחי וא"נ ס"ל כרבא דאמר זו היא למעוטי מת דלא גירש ולא כנס ש"מ דיש זיקה אפלו בתרי אחי:

דף ל:

מתניתין כיצד ספק קדושין זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה כיצד ספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים וכו' מסקנא דשמעתא דבגירושין נמי זרק לה גטה ספק קרוב לו ספק קרוב לה ל"ש כת אחת ול"ש ב' כתי עדים א' אומר קרוב לו וא' אומר קרוב לה חולצת ולא מתייבמת וקדושין נמי בכתב ידו ואין עליו עדים או אין עליו אלא עד א' לרב כדאית ליה כתב ידו ועד אבל כתב סופר שאינו מובהק ועד הולד פסול ולשמואל אפי' בסופר שאינו מובהק הולד כשר כדאיתא בפ' המגרש וגבי קידושין נמי חולצת ולא מתייבמת כללא כללא דמילתא כל דאיתיה בקדושין איתיה בגירושין וכל דאיתיה נמי בגרושין איתיה בקדושין לבר מזמן דלא תקנו בקדושין. מאי דכתב הרב אלפס גבי מפיהם ולא מפי כתבם דכל שטר היוצא מתחת ידי מלוה או מלוקח לאו מפי כתבם הוא דמעידנא דמסהדי סהדי נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד איכא דקשי ליה הא דגרסינן בגיטין פ' מי שאחזו אם לא יגיד פרט לאלם דאינו יכול להגיד ואמאי הא יכול להגיד מתוך הכתב למסרו למלוה (אם הלוה) אם לא [היה] כתובה בשעת הלואה. ולא היא דשבועת העדות אינו חייב אלא בכפירה בב"ד וכיון דהשתא דבשעת כפירה היא לפני ב"ד אם מסרו לה מפי כתב' הוא ומצאתיו כתוב בכתב ידי הראב"ד ז"ל שכתב בזה הלשון אמר אברהם מדברי הרב ז"ל עדים שחתמו על השטר ונשתהא השטר בידם זמן ארוך עד ששכחו את העדות אותו השטר בטל אע"פ שמסרו אח"כ ליד בעליו דהשתא הוא דקאמרי בהדי סהדי בשעת מסירת השטר וההיא שעתא מפי כתבם הוא וזו תימה גדולה וכמה שטרות יהיו נפסלין בכך אלא כל שטר דאי בעי לממסריה ביד בעליו מצו מסרי לה אף על גב דאישתהי גבייהו זמן גדול ושכחו העדות כיון שמסרוהו ליד בעליו שטרא מעליא הוא ואפי' לא מסרוהו עד שעת העמדה בדין ולא עוד אלא שאומרין לו תנו לו שטרו ויתקיים בב"ד ושני הכא שאין שטר הזה ראוי למוסרו לידו דלמא מחקא ליה לזמן הלכך ה"ל ההיא שעתא כעדות על פה ומשום הכי בעיא מפיהם ולא מפי כתבם וההיא שמעתתא דכתובות לא מיפרשא כהאי ענינא אלא במוכרת כדפרי' התם וכן עקר בפ' שנים אוחזין כתבתי דעת ר' יעקב ז"ל בענין מפיהם. הא דאמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה ואיכא דאמר הותרה אפילו היא דוקא ליה ולא לזיקתו והכי איתא בפ' רבן גמליאל:

דף לג:

מתניתין שנים שקדשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה בזה ואת של זה בזה חייבין משום א"א ואם היו אחים חייבים אף משום אשת אח ואם היו אחיות חייבים אף משום אשה אל אחותה. ואם היו נדות חייבין משום נדה וכולן מפרישין אותן ג' חדשים שמא מעוברות הן אוקימ' הוחלפו אבל בהחליפו אפילו אינן מעוברות אסורות שהרי זינתה ברצון ואם היו קטנות אפי' ברצון שרו לגברייהו דקטנה היא ואוקימנא שמתני' כר"מ דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת א"נ כר"ש ובאיסור בת אחת ואקשי' בשלמא כולהו משכחת ליה דשוו אינהו שליח ושוו (עלייהו) [אינהי] שליח ופגעו שליח בשליח אלא נדות היכי משכחת לה אמר רב עמרם אמרי בי רב בשופעות מתוך י"ב לאחר י"ב ליחיובי אינהי ומתוך י"ג לאחר י"ג לחיובי אינהו וכ"ת אם קדשו בתוך י"ג או ביום סוף י"ג קדושי קטן הוא ואין קדושיו קדושין אפי' גט לא צריכה איכא למימר משכחת לה כגון שקדש לסוף י"ג שהיא מקודשת לאחר י"ג ואליבא דר"מ היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואית דגרס בשופעת מתוך שלשה לאחר שלשה לחיובי אינהו ומתוך י"ב לאחר י"ב לחיובי אינהי פירוש כגון שהיו גדולים וקדשו בנות קטנות פחותות מבת שלשה ונתנו קדושין לאביהן שהן קדושי תורה ושפעו הבנות מתוך שלש [לאחר שלש] דפחותות מבנות שלש אין חייבין עליהן לא משום אשת אח ולא משום חיוב וכשהיו אחר ג' הן עליהן חיובן בבת א' וכשהיו הן לאחר י"ג חייבין ז' חטאות הן:

דף לד:

אמר רב נחמן אמר שמואל כל שנשתהה עשר שנים אחר בעלה ונשאת שוב אין נתעברת. ולא אמרן אלא שאין דעתה להנשא אבל דעתה להנשא מתעברת:

דף לה.

אמר שמואל כולן צריכות להמתין שלשה חדשים חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה וקטנה בת ישראל בזנות דזנות בקטנה [לא שכיח] אבל קטנה יוצאה בגט או במיתת הבעל צריכה להמתין שלשה חדשים יוצאה במיאון אין צריכה להמתין ג' חדשים ואף על גב דר"י ס"ל אנוסה ומפותה אינה צריכה להמתין ג' חדשים דאשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר וקי"ל דר' יהודה ור"י הלכה כר"י הכא כיון דקאי שמואל באנוסה ומפותה כוותיה דר' יהודה מסתברא דהלכה כותיה בהא ואע"ג דאמרינן בשלהי פרק אלמנה

לכהן גדול בנשואין חששו לזנות לא חששו דמשמע [דהלכה] כר' יוסי לתרומה קא' אבל לא ליוחסין אבל הגיורת ומשוחררת גדולה ס"ל לשמואל דכיון דדעתה לאגיורי מנטרא נפשה בין זרע כשר לזרע פסול כך פרש"י ז"ל והראב"ד פי' דבגיורת ומשוחררת איכא תרי ספיקא ספק זינתה ספק לא זינתה ואת"ל זינתה שמא נתהפכה יפה יפה אבל באנוסה ומפותה ליכא למימר אלא חד ספק ולפום האי טעמא יוצאה במיאון צריכה להמתין ג' חדשים ומאי דאמר שמואל דאמר כר' יוסי סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ס"ל כוותיה בחדא בגיורת ומשוחררת גדולה ופליג עליה בחדא בבת ישראל ומסתברא דלית הלכתא לא כר' יהודה ולא כר"י אלא כשמואל וזה שלא כדברי הרב ז"ל ואף לדברי הרב אלפס בזנות הוא הלכה כר"א כל מן הנשואין כל הנשים אפי' קטנות ואפילו עקרות ואפילו איילונית לא ינשאו ולא יתארסו דגזרינן הא אטו הא. הא דתנן כהנות פסולות מן התרומה ה"ה לישראלית וה"ה לנשי ישראל דאשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה אלא ה"ק אם היו היו כהניות נשואות לישראל פסולין לתרומה דבי נשייהו:

דף לה:

איתמר החולץ למעוברת והפילה ר"י אומר אינה צריכה חליצה מן האחין ר"ל אמר צריכה חליצה מן האחים חליצת מעוברת לאו שמה חליצת והלכתא כר"ל ומודה ר"ל דפסולה לכהונה לחומרא ופסלה מן האחים וצרתה פסולה לו ולאחין ולחומרא כללא דמילתא חליצת מעוברת שהפילה לאו שמה חליצה לחומרא אבל החולץ למעוברת והולד בן קיימא תרוייהו מודו דלאו שמה חליצה כלל ולא פסלה מן הכהונה תניא הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה [שמא] לא יהיה הולד בן קיימא וביאת מעוברת לאו שמה ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים וולד של קיימא ילדן ולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם והא דקתני רישא שמא לא יהא ולד של קיימא לאו דוקא שמא דבין יהא ולד של קיימא ובין לא יהא ולד של קיימא לא תנשא צרתה:

דף לו.

תנן האשה שהלך בעלה למ"ה ובאו ואמרו לה מת בעלך ה"ז לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה. בשלמא מייבם לא דלמא מעברא וקא פגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תנשא אמאי בשלמא חליצה בתוך ט' חדשים ונשואין בתוך ט' חדשים לא דהיינו ספיקא שמא יהיה הולד של קיימא ולד אינו פוטר עד שיצא לאויר

העולם ותחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט' ואסיקנן שמא יהיה ולד של קיימא ונמצאת מצריכה כרוז לכהונה. ולפום האי טעמא אם היתה גרושה שפסולה לכהונה תחלץ ותנשא לאחר ט' חדשים ודוקא לכתחלה הוא דחיישינן לכרוז אבל דיעבד לא דהא תנן החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אמר רבא הלכתא כותיה דר"ל בהני תלת ואיכא נמי אחריני בפ"ק דע"ז בנשא ונתן לפני אידיהם ר"י אמר אסור ר"ל אמר מותר ותניא כותיה דר"ל אלא באסור [לא] קמיירי אבל החולץ למעוברת מאי איסורא איכא בחליצה. איתמר איתמר מת בתוך שלשים יום או ביום ל' ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל חולצת אם אשת כהן אינה חולצת ושריא לבעלה דכיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג (קאי) [דאמרי דהוי] ולד מעלי' אע"ג דלא שהא גבי אשת כהן עבדינן (לחומרא) [לקולא] כרבנן. ודוקא בנפל מן הגג או אכלו ארי אבל פיהק ומת אף אשת כהן חולצת ואסרינן לה אגברא דקי"ל בפר"א דמילה דפיהק דפיהק ומת ד"ה (מותר) [נפל] הוא. עמד וקדשה בתוך ג' חדשים וברח פליגי רב אחא ורפרם חד אמר משמתין ליה עד שיוציאה בגט (ושמואל) [וחד אמר] ערקויי מסתייה דגלי דעתיה שאין דעתו לכנסה עד אחר שלשה חדשים והלכתא ערקויי מסתייה אבל לא ברח יוציא בגט אפי' קדשה ביום השלמת שלשה חדשים דקי"ל צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו. הרב אלפס כתב לאלמנת חבירו ולגרושת חבירו בתוך ג' חדשים משמע דהא אם קדש אלמנת אחיו לא איבעיא ג' חדשים אלא אמר ערקויי מסתייה והראב"ד כתב דה"ה אם קדש אשת אחיו דהא לא פסקא דמתני' אתמהא הא שמעתא:

דף לז:

ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר בר מיתנא אנא ונכסי דידי הוו. ובני יבם אמרי ליה את אחינו את ומנתא הוא דאית לך. כתב ר"ש ז"ל דמאי דמודו ליה שקיל והשאר הוי ממון המוטל בספק ויחלוקו והכי משמע במסקנא דשמעתא. ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם בתר דפלג יבם בנכסי (אלמנה) מיתנא. אמר להו ספק אי אחוכון אנא הבו לי נכסי דפליג אבוכון בנכסי. ר' אבא אמר קם דינא. ר' ירמיה אמר הדר דינא. משמע לכאורה מדקאמר לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא הא מקמי דפליג בנכסי מיתנא דכ"ע אמר להו מ"נ דלא שייך למימר קם דינא כיון דלא פלג בנכסי ומיהו בפלוגתא דאדמון ורבנן איכא לעיוני בהא מילתא דהא לא קם דינא בהדיה ואפ"ה אמרו

רבנן קם דינא. ופסק הרב אלפס כר' אבא דאמר קם דינא כיון דקאי כרבנן. ואע"ג דאמרי' אמר לך ר' ירמיה אנא דאמרי אפילו לרבנן שנויא דחיקא היא. ואע"ג דאיתא בפ' בית כור שני אחים שחלקו ובא להן אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת וקי"ל כוותיה אלמא הדר דינא שאני התם דחלוקה בטעות הוא והרב ר' אפרים (מה') פסק כר' ירמיה:

דף לח.

ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא בספק א' אנא בר מיתנא ופלגא דידי ויבם אמר את ברי ולית ליך ולא מידי הוה יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. סבא ויבם שבאו לחלוק בנכסי ספק ספק או סבא וספק בנכסי יבם חולקין:

מתניתין שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמהם ב"ש אומרים יחלוקו וב"ה אומרים נכסים בחזקתן וכתובתה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים והיוצאים עמהן בחזקת יורשי האב וה"ה לנצ"ב שהן בחזקת יורשי הבעל כדין כתובתה ואע"ג דגבי נפל הבית עליו ועל אשתו נצ"ב יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב שאני הכא כיון דשומרת יבם היא יבם במקום בעל קאי וכשם שהוא מוחזק בכתובה כך הוא מוחזק בנצ"ב והרמב"ם כתב גבי שומרת יבם נמי יחלוקו מסקנא דשמעתתא אליבא דהלכתא שומרת יבם מן הארוסין כל הנכסים בחזקתן ל"ש נפלו לה בחיי ארוס ל"ש נפלו לה כשהיא שומרת יבם ל"ש עבד בה מאמר ול"ש לא עבד בה מאמר ל"ש בחייה ולפירות ול"ש מתה ולגוף הנכסים ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין ונפלו לה נכסים כשהיא שומרת יבם מוכרת ונותנת נכסים הנכנסין והיוצאים עמה וקיים ואפלו עשה בה מאמר ואם מתה נכסים בחזקתן כתובה ונצ"ב בחזקת יורשי הבעל. נ"מ בחזקת יורשי האב ואפי' עשה בה מאמר ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין ונפלו לה נכסים כשהיא תחת בעלה קי"ל כרבא דאמר ידו עדיפא מידה ל"ש עבד בה מאמר ל"ש לא עביד בה מאמר והשתא כשמת הבעל קלישא ליה וידו כידה ויחלוקו הנכסים הנכנסים והיוצאין עמה. אבל לאביי דאמר אליבא דב"ה דידו כידה השתא כשמת הבעל קלישא ליה ידו ונכסים בחזקת יורשי האב. מיהו קי"ל כרבא ויחלוקו ואע"ג דאמר רב פפא דייקא מתני' כותיה דאביי הלכתא כותיה דרבא דקי"ל כל היכא דפליגי אביי ורבא הלכה כרבא בר מיע"ל קג"ם הלכך הלכתא כרבא ויחלוקו. וי"מ אליבא דרבא דאמר ידו עדיפא מידה נכסים בחזקת יבם. ורש"י כתב ויחלוקו והא דאמר ואע"ג דקשיא מתה לאביי ה"ה לרבא נמי קשיא אדמפלגי לאחר מיתה לפלגו בחייה ולפירות דאליבא דב"ש יחלוקו. וי"מ דלרבא לא קשיא מתה דבמתה

ה"ה יחלוקו לכ"ע הואיל והללו באים ליירש אבל בחייה נכסים בחזקתן אפי' לב"ש אפי' עבד לה מאמר ולפי הפירוש הזה לא הוה צריך לאוקמי רישא בדלא עבד לה מאמר. וה"ל לאוקומי רישא וסיפא בחד טעמא בדעבד לה מאמר:

דף לט:

כתב הרב אלפס ואשתמודעינן דאחוה [דמיתנא] מאבא הוא אפי' מפי אשה ואפי' מפי קרוב וכיון דמודעי ליה הכי איתחזק גבי [ההוא] סהדא מפומא דהאי קרוב או מפומא דהאי איתתא דהאי ניהו פלניא והא ניהי פלניתא הלכך שרי ליה לסהדא למסמך אפומיה ולמסהד עלוי דההוא [גברא]. או עלוי הך אתתא בין לענין ממונא בין לענין איסורא והוא כמ"ש הה"ל ברבי מדבריו שאם היו קרוב או אשה מעידין עכשיו בשעת חליצה דאחוה דמיתנא הוא לא סמכינן עלייהו. וכי סמיכנא עלייהו כגון שכבר קודם מעשה אמרו קמיה דהך סהדי שלא ע"י מעשה דאחוה דהאי הוא ולפיכך כתב הרב שאותו העד יש לסמוך ולהעיד בב"ד על אותו קרוב או אותה אשה שאמרו לו שלא ע"י מעשה דהוא אחוה דהאי גברא ב). ומיהו עיקר הדבר שע"י מעשה קרוב או אשה נאמן דגלויי מלתא בעלמא הוא. והלשון שכתב הרב ז"ל [דלא] שרי לסהדא למסמך אפומייהו משום עובדא דרבה בר חנן דאייתיה מיניה ראיה הוא דכתב עד לפי דברי הרב שכך פירש אמר לה אף אנא. ומיהו אמרי להו דלאו איהי היא ואמרו לי קרובים מקשא הוא דאקשו לה קלא ועתה אני מכיר כי האמת אתך והמניה אביי (לרבא) [לרבה] בר חנן ואילו היו שם עדים כשרים בודאי לא היה נאמן רבה בר חנן. אלמא במקום חשדא אין קרוב [נאמן] אבל לעולם בודאי קרוב או אשה בשעת מעשה נאמן אפי' לדעת הרב אלפס ז"ל:

דף מ:

מתניתין אסור בקרובת חלוצתו ומותר בקרובת חלוצתו פירוש אי חליץ לצרת לאה מותר אף ברחל אי חליץ ללאה אסור בצרת רחל ופי' רש"י ז"ל אע"פ שרחל נשואה לנכרי ולה צרה ומת הנכרי אסורה הצרה לראובן החולץ ומפורש טעמא בגמ' הך דאזלא לב"ד גזרו בהו רבנן כלומר כשלאה חולצת מוליכה רחל אחותה עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי הי מינייהו יבמתו ואיכא דסברי דרחל חלץ ואנסיב צרת רחל דהיינו צרת אחות חלוצתו אמרי צרת אחות חלוצתו נסיב ואינהו סברי דרחל וצרת האחין הוו. הך דלא אזלא לב"ד לא גזרו בהו רבנן כשהיבמה חולצת אין צרתה הולכת עמה דמסתפק דלמא חליץ לה הלכך כי נסיב אחות הצרה לא אמרי אחות חלוצתו נסיב כך פירש"י ז"ל ולפי דבריו

מצינו חלוצה שהיא מדברי סופרים חמורה מערוה שהיא מד"ת דאילו צרת ערוה שלא במקום מצוה היא שריה וצרת אחות חלוצה שלא במקום מצוה אסורה וי"מ שלא אסרו צרת קרובת חלוצתו אלא במקום יבום כגון שלאה ורחל נשואים לראובן ושמעון ומתו שניהם וכההיא דאמר בפרק ד' אחין התחיל באחיות לא יגמור אפילו בצרות דתנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו התחיל בצרות יגמור אף באחיות דתנן מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ועל הפירוש הזה איכא לעיוני כיון דרחל אזלא בתרה (דינא) לב"ד וכי חליץ לאה סברי חליץ רחל אלא מעתה תפסול רחל לכהונה ותפסלה רחל לאחי החולץ אלמא תנן החולץ ליבמתו אסור הוא בקרובותיה והאחין מותרים ונפסלת רחל לאחר מיתת לאה אלמה תנן מתה מותר באחותה אלא כיון דאחות חלוצה אינה אסורה אלא מדברי סופרים לא גזרו בה רבנן כולי האי אע"פ שגזרו בצרתה:

הא דאמר נפלה לפני יבם קטן לית לה מזוני מבעל מסתברא הני מילי לאחר שלשה חדשים אבל תוך שלשה חדשים אית לה מזוני מבעל:

דף מג:

גריס הרב אלפס אמר רב נחמן ק"ו ומה במקום שאסור לספר ולכבס מותר לארס מקום שמותר לספר ולכבס אינו דין שמותר לארס ומוכח מהכא שהאשה מותרת לספר בשבעת האיבול והכי איתא באבל רבתי ורש"י ז"ל גריס ומה במקום שאסור לכבס מותר לארס במקום שמותר לכבס אינו דין שמותר לארס ול"ג לספר:

ומאי דאיסתפקא לרב אלפס בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אם הולד פגום לכהונה או לא תימה הוא מאי ספיקא איכא דמילתא פסיקא הוא ק"ו מאלמנה ועוד דגריס בפ' כיצד לימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר מיהא לא הוי. ישראל פסול מיהא ליקרי הלכך מילתא פשוטה היא שהולד פגום לכהונה:

דף מד:

ואם נשא כהן בת עבד ועובד כוכבים הבא על בת ישראל מוציאין אותה מידו אבל בנו ינשא לכהונה לכתחלה שלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין לכהונה וחציו עבד וחציו בן חורין שבא על בת ישראל הולד פגום לכהונה שהיא עצמה מתחללת ואע"פ שיש אלמנות וגירושין בה מצד החירות אין לה אלמנות וגירושין מצד עבדות:

דף מה:

עבדיה דר' חייא בר אמי אטבלה להההיא עובדת כוכבים לשום אנתתא אמר רב יוסף יכילנא לאכשורי בה ובברתה בה כדרב אסי דאמר רב [אסי] מי לא טבלה לנדותה פירוש עבדיה דר' חייא גיירה להההיא עובדת כוכבים וקבלה עליה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ובשעת גירותה לא טבלה לשם גירות אלא שטבלה לאחר ימי נדותה לטהרה לבעלה משום הכי אמר רב אסי מי לא טבלה לנדותה דכיון שטבלה לנדותה או האיש שטבל לקריו ש"מ בקבלת המצות שקבלו עליהם הם עומדים. וכן ההוא דהוו קרו ליה בר ארמאה ואריב"ל מי לא טבל לקריו הכי הוא מעשה שנתגייר ומל וקבל מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ולא טבל בשעת גירותו עד לאחר מכאן שטבל לקריו ולפיכך אמרינן כיון דנתגייר וקבל עליו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות אף על פי שבשעת הקבלה לא נזדמן להיות שם שלשה ואחר כך טבל לקריו עלתה לו טבילה והא דאמרינן גר צריך שלשה הני מילי לכתחלה כל שיודיעוהו מקצת מצות קלות ומקצת מהחמורות בשעת מילה ובשעת טבילה והכי תניא (לקמן מז:) נתרפא מטבילין אותו מיד ושני תלמידי חכמים עומדים על גביו ומודיעין וכו' ופרכינן עלה והא אנן תנן שלשה הא אמר ליה ר"י לתנא תני ג' אבל דיעבד כגון שהודיעוהו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות אע"פ שלא נזדמן לו לטבול בשעה שהודיעוהו ואח"כ טבל לקריו או אשה לנדותה גרים גמורים הם ומותרים לבוא בקהל ישראל לכתחלה אבל כשנתגייר בינו לבין עצמו שלא הודיעוהו מקצת מצות קלות וחמורות עובד כוכבים גמור הוא אפילו נמול ולפיכך אמר גר שנתגייר בינו לבין עצמו אינו גר ומעשה באחד שבא לפני רבי יהודה וכו' ומסקנא לדבריך עובד כוכבים אתה והרב אלפס כתב דהא דרבי אסי ודריב"ל בדיעבד דלא פסלין ליה לבריה הואיל וטבל לקריו והא דר' יוחנן לכתחלה דלא נהיגנא ביה מנהג גר ולא מנסבין ליה בת ישראל עד דטבל בפני ג' ת"ח והראב"ד כתב והוא דחזו ליה בי תרי דטבל לקריו אבל לא חזו ליה בי תרי לאו כלום הוא ע"כ ואני אומר דוקא בדאיתחזק בעובד כוכבים אבל לא איתחזק בעובד כוכבים אם אמר טבל לקריו נאמן במגו:

דף מו.

תניא מעשה בבלוריא הגיורת שקדמו עבדיה וטבלו לפניה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו קנו עצמן בן חורין ואסיק רבא בפניה בין בסתם בין במפורש לאחריה במפורש אין בסתם לא ופירוש לפניה הוא קודם שנתגיירה לאחריה לאחר שנתגיירה והרב אלפס

לא גריס לאחריה אלא שלא בפניה במפרש אין בסתם לא פירוש בפניה כיון שראתה ושתקה בין בסתם בין במפורש. שלא בפניה שלא ראתה כדטבלה במפרש אין בסתם לא וגירסת מכילתא מסייע לרב ז"ל דגרס' התם בפ' בא אל פרעה ר' נתן אמר מה ת"ל המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו להביא את העבד שטבל בפני רבו שיצא בן חורין ומעשה בבלוריא הגיורת שטבלו שפחותיה בפני' ומקצתן לאחריה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו את שטבלו בפני' בנות חורין ואת [שטבלו] לאחריה משועבדים ואעפ"כ משמשות אותה עד יום מיתה:

אמר שמואל וצריך לתקפו במים פירוש שיראה שלשום עבדות טובלין ולא לשום בן חורין והרב ז"ל פירש כדי שתעלה לו טבילה ומסתברא (בפ"ק) כפר"ש ז"ל א"ר יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול דוקא מילה והדר טבילה אבל איפכא לא. וצריך לטבול (עד) אחר המילה וכן נעשה מעשה בלוניל מפי אבא מארי וחבריו ז"ל שהצריכוהו טבילה לאחר המילה. תניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי ר"י ור' יוסי אמר אין מטבילין. ומסקנא בהא פליגי דר"י סבר בחד מינייהו סגי או מילה או טבילה ור' יוסי תרתי בעי. והלכתא כר' יוסי דתרתי בעי. ושמעי' מהא דגר שנתגייר כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית וכבר וכבר כתבתי מזה כל הצורך בפר"א דמילה:

דף מז.

א"ר יוחנן בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה כשהוא מוחזק בעובד כוכבים אבל אם אינו מוחזק א"צ להביא ראיה. הפה שאסר הוא הפה שהתיר דאי בעי אמר ישראל אני מאבותי. וראיה לדבר ההוא עובד כוכבים דהוה אכיל פסחים בירושלים בפרק קמא דפסחים:

מעשה באחד שבא לפני ר' יהודה וא"ל נתגיירתי ביני לבין עצמי וכו' פי' לא היו מוחזקים בו שהוא עובד כוכבים דא"כ היה צריך להביא ראיה עליו ועל בניו אלא היו מוחזקים בו שהיה גר. ושאל לו ר' יהודה יש לך עדים כלו' יש לך עדים שנתגיירת בינך לבין עצמך אפילו בניו פסולים ואם יש עדים שנתגיירת בפני ב"ד או בפניהם קבל עליו עול מצות שהודיעוהו [הרי] הוא גר גמור והוא עצמו כשר ומיירי שנתגייר הוא ובניו דאם נתגייר הוא לבדו ובא אח"כ על גיורת או על בת ישראל הרי בניו כשרים. דקי"ל עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והיכא דאמרי סהדי שמענו שנתגייר בב"ד פלוני מהימנין ליה. תניא א"ר יהודה נאמן

הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"ר חייא בר אבא א"ר (שמעון) [יוחנן] לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאבריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

דף מח:

תניא וינפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר למען ינוח עבדך ואמתך כמוך בעבד המל. והגר זה גר תושב. וגרך אשר בשערך זה גר צדק. ודוקא במלאכת ישראל הוא דאסור עבד ערל אבל לעצמו מותר. והכי איתא בכריתות פרק מחוסרי כפרה. דגריס התם גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מועד ר"ע אומר כישראל בי"ט ר"י אומר גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מועד. עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחול ר"ש אומר א' גר תושב וא' עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחש"מ. אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"ש:

הא דאר"ש הא כופה ומטבילה לשם עבדות כתב הראב"ד דרבנן פליגי עליה ואמרי אף לשום עבדות צריך לקבל ואינו כופהו והלכתא כרבנן דר"ש ור"ע קיימי כותיה לקמן גבי מקיימין עבדים שאינן מהולים ויש אומרים דלא פליגי רבנן עליה דר"ש אלא בשחרור אבל לשום עבדות כופהו כדי שלא יטבול לשום בן חורין. ור"ש ור"ע פליגי אם אינו רוצה לכופן אם רשאי לקיימן או לא:

דף מט:

הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר הא דאמר הבא על הסוטה דאין הולד ממזר ה"מ דרך זנות א"נ מדאורייתא אבל דרך נישואין הולד ממזר מדרבנן. וזו היא ששנינו האשה שהלך בעלה למד"ה וא"ל מת בעלך ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה והולד ממזר מזה [ומזה]. פירוש משני דאוריית' ומראשון דרבנן משום קנסא שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ומ"מ אסור בממזרת שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה. ומאי ממזר דקאמר שאסור בבת ישראל והכי איתא בפרק האשה רבה שאסור בממזרת. אלמא אינו ממזר אלא מדרבנן אלא לאו ש"מ דברי הכל הוי ממזר ואפי' לר"ש התימני הא דאתמר לעיל לענין טבילה איתמר כתב הראב"ד פי' לענין טבילה שהוא צריך טבילה אעפ"י שטבל כבר לשם עבדות אבל לקבל עליו עול מצות א"צ שכבר קבל

עליו מתחלה מדעתו הלכך משחררין אותו בע"כ אבל מתחלה אין מטבילין אותו לשם עבדות אא"כ קבל מדעתו לשום עבדות חוזר ומשחררו אח"כ בע"כ ומ"מ אין צריך ג' לטבילת שחרור מדאמרי' בקדושין פ' האומר כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי ואמר' התם גר נמי לאו בינו [לבינו] הוא דאמרי' א"ר יוחנן גר צריך ג' ואקשי' אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו וא"ל הרי את מקודשת לאחר ששחררך שבידו הוא ה"נ דהוו קדושין ש"מ דגבי משוחררת לא בעינא ג' ע"ג וי"ל דהיינו טעמא (דאין) [דהוי] ממזר מראשון (אלא) מדרבנן שנשאה ע"פ ב"ד וכיון דאם זינתה ברצון הוי ממזר מדאורייתא לכ"ע אם בא עליה בעל השתא שנשאת ע"פ ב"ד בעד א' הוי ממזר מדרבנן אבל לרבנן אפילו זינתה ברצון אינו ממזר דחייבי לאוין הן עכשיו שנשאה ע"פ ב"ד אינו ממזר אפילו מדרבנן שאין בו איסור כלל. אלא משמע דבין לרבנן בין לר"ע לר"ע הוי ממזר מדרבנן ע"י נשואין שמא יאמרו גרש זה ונשא זה אבל ע"י זנות אינו ממזר אפי' מדרבנן והא דאמרי' בשומרת יבם שאין הולד ממזר פרש"י משום דכתיב לא תהיה אלמא יש בה הויה ואע"ג דכתיב נמי ואשה אל אחותה לא תקח ולא יקח איש את אשת אביו דמשמע דאית ביה קיחה ובמסכת קדושין פ' האומר ילפינן מהני תרי קראי דלא תפסי בה קדושין לא דמי לא יקח ללא תהיה. ומיהו קשיא לי להאי פירוש דהא בפרק הזורק תנן בתרתי בבי דיש ממזר מיבמה דתנן התם כל ערוה שאמרו צרותיהן מותרות וכו' הכונס ליבמתו והלכה צרתה ונשאת וכו' תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה וכו' ובפרק האשה רבה נמי תנן בהדיא דיש ממזר מיבמה אלא ודאי אליבא דר"ע דברייתא דלא בעי שאר יש ממזר מיבמה ומתני' בפרק הזורק ובפ' האשה רבה אליבא דר' עקיבא (דמתני' דבעי) [דברייתא דלא בעי] שאר והכל מודים דקא' הכא אליבא דר' עקיבא דמתני' דבעי שאר קאמר ולדידיה אין הולד ממזר ואע"ג דכתיב לא תהיה לא מפרשינן מניה דלא תפסי בה קדושי' וללאו הוא דאתא. והכי איתא בפ' האשה [רבה] דתניא התם זו דר"ע דאמר אין קידושי' תופסי' בחייבי לאוין אבל חכ"א אין ממזר מיבמה. ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא דר"מ הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר ורבנן דאמרין אין קדושין תופסי' איכא למימר דרב תנא הוא ופליג א"נ אמר לך רב הונא אנא דאמר ביבמה כה"ג דתנינן הרי את מקודשת לי ע"מ שיחלוץ לך יבמיך וכו' אינה מקודשת אלמא אין קדושין תופסין ביבמה שאילו היו קדושין תופסין ביבמה לא הוי דבר שלא שלא ב"ל. וס"ל לרב דלא מתוקמה התם מתניתא כר"מ דהא לר"מ אדם מקנה דשלב"ל כדתניא קונם שאיני עושה לפיך א"צ להפר ר"מ אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו ולא ס"ל לרב התם אוקימתא דאוקמ' רבה בר רב הונא בריה

דר"י באומר יקדשו ידים לעושיהם. ושמואל מספקא ליה וס"ל אין ממזר מיבמה ממזר ודאי אבל ספק ממזר הוי וכיון דקי"ל כשמואל יש ממזר ספק מיבמה והא דתניא הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר. (בנדרים) [לצדדין] קתני בנדה אינו ממזר כלל אפי' בספק בשומרת יבם אינו ממזר ודאי אבל ממזר ספק הוי. ואסור בממזרת ואסור בישראלית. ואית דבעי מימר דאע"ג דס"ל לרב דאין קדושין תופסין מודה הוא דאין הולד ממזר ולא פליג אמתניתא. ושמואל נמי אע"ג דמספקא ליה אם קדושין תופסין בה אי לא מודה הוא דאין הולד ממזר [ואמנם] ממאי דאמר הכא דלאביי מספקא בשומרת יבם או כרב או כשמואל לא משמע הכי אלא משמע דהא בהא תליא אם אין קדושין תופסין בה הולד ממזר ואם קדושין תופסין בה הולד כשר:

דף נא.

ת"ר (כיוצא בו) [כיצד] אמר ר"ג אין גט אחר גט ב' יבמות שנפלו לפני יבם א' ונתן גט לזו וגט לזו ר"ג אומר חולץ ראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה. וחכ"א אסור בקרובות שתיהן וחולץ לאחת וכן אתה מוצא בב' יבמין ויבמה אחת פי' כשתחלוץ לאחת מהן ופרכינן מיניה לרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין. ופריק דבין לר"ג בין לרבנן אין זיקה ס"ל ובגט אחר גט ובמאמר אחר מאמר נמי פליגי וכיון דקי"ל יש זיקה לפום מאי דפסיקנא בפ' ד' אחין כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין לית הלכתא כי הא מתני' דקתני וכן אתה מוצא בב' יבמין ויבמה אחת ומדאקשינן לרב מסיפא דשני יבמין ולא מקשינן מרישא דשתי יבמות דקתני חליצה לא' מהן אלמא לרב לא פליג בהדי שמואל דאמר חלץ לבעלת הגט לא נפטרת צרה. לצרה נפטרת בעלת הגט ולא מילתא דתליין אהדדי נינהו והא דאמר נמי חולץ לראשונה לית הלכתא כותיה דאיהו ס"ל אין זיקה. וקי"ל דיש זיקה וקי"ל כשמואל חלץ לבעלת הגט לא נפטרת צרה:

דף נב.

בעא מניה אביי מרב' נתן לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם מהו גט יבמ' מדרבנן הוא [גט] דמהני בא"א מהני ביבמה גט דלא מהני בא"א לא מהני ביבמה או דלמא אתי לאחלופי בגיטא מעליא ולא איפשיטא:

תניא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה אמר רמי בר חמא הרי שאמר ללבלר כתוב גט לארוסתי

לכשאכנסנה אגרשנה ה"ז גט מפני שבידו לגרשה. לאשה דעלמא אינו גט. ובפ' כל הגט אמרינן אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט מפני תקנת ולד שמא יאמרו גיטה קודם לבנה התם כגון דכתב בו זמן מהשתא דאיכא משום תקנת ולד הכא דכתיב זמן דשעת גירושין דליכא תקנת ולד. א"נ הכא מדאורייתא קא' ה"ז גט א"נ כגון שנתגרשה דקי"ל אין מגרשין בגט ישן גזרה שמא שמא יאמר גיטה קודם לבנה. ומודים שאם נתגרשה תנשא לכתחלה:

דף נב:

בעי רמי בר חמא ליבמתו מהו כיון דאגידה גביה כארוסתו דמיא או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר לא תיקו:

ואי כתב גט לזיקתו ולא למאמרו למאמרו ולא לזיקתו מהני דקי"ל כרבא דאמר נתן גט למאמרו הותרה צרתה. תניא אידך החולץ ליבמתו וחזר וקדשה רבי אומר אם קדשה לשום אישות צריכה הימנו גט לשום יבמות אינה צריכה הימנו גט מ"ט דרבי אמר רב יוסף עשאוה כעודר בנכסי הגר וסבור שלו הן דלא קני א"ל אביי מי דמי התם לא מכוין למקני הכא מכוין למקני הא לא דמי אלא לעודר בנכסי הגר [זה] וכסבור של גר [אחר] הן דקני. אלא אמר אביי הב"ע כגון דא"ל התקדשי לי במאמר יבמין פירוש מעיקרא הוה קס"ד כגון שא"ל בשעת קדושין לשום יבמות והשתא שני אביי כגון שאמר במאמר יבמין א"נ מעיקרא קס"ד שקדשה סתם ומסתמה לשום יבמות קדשה. והראב"ד פירש דמעיקר' דהוה מדמי לה לעודר בנכסי הגר הוא קס"ד כגון דאמר פלונית יבמתי התקדשי לי ולא תלי הקידושין במאמר יבמין וזיקת יבמין ודלמא הכי קאמר פלונית שהיתה יבמתי תתקדשי לי והשתא שני אביי כגון דא"ל התקדשי במאמר יבמין וס"ל לרבנן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי מעיקרא אי א"ל התקדשי לי במאמר מי לא מהני השתא נמי מהני וכיון דקי"ל כרבא דאמר נתן לה גט למאמרו הותרה צרתה אלמא הלכתא כרבנן והיינו דאמר רבא אי דא"ל במאמר יבמין דכ"ע לא פליגי דרבא לטעמיה דאמר הותרה צרתה אלא הכא במ"ע כגון דא"ל התקדשי לי בזיקת יבמין. ר' סבר יש זיקה אתאי חליצה ואפקעיה לזיקה לזיקה ורבנן סברי אין זיקה מעיקרא כו' (וקי"ל יש זיקה):

דף נג.

רב שרביא אמר בחליצה פסולה קא מיפלגי רבי סבר חליצה פסולה פוטרת ורבנן סברי חליצה פסולה אינה פוטרת [פי' רבי סבר דפוטרת] ושריא לעלמא ודחי' לה מהאי ביתה

ואין (כלל) [כאן] יבמות כלל. ולפיכך אינה צריכה הימנו גט ורבנן סברי אינה פוטרת ולא אידחיא מהאי ביתא ויש כאן יבמות. והרב אלפס פי' דבחליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין קמיפלגי וס"ל לרבנן צריכה לחזר על כל האחין וכל זה סיוע למפסק הלכתא כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזר אחר כל האחין דהא רבנן קיימי כותיה אעפ"י שפסק הרב אלפס דכל הני טעמי דאתמר (בהו) [גבי] פלוגתא דרבי ורבנן לא סמכינן עלייהו איכא מינייהו דסמכינן כגון האי טעמי דאיתמר לעיל מתוקמי' כרבי דלא סמכינן אדרבנן דקי"ל דיש זיקה כדפרישנא. רב [אשי] אמר ביש תנאי בחליצה קא מיפלגי רבי סבר אין תנאי בחליצה ורבנן סברי יש תנאי בחליצה וכיון דלא נתקיים התנאי אין כאן חליצה ויש כאן יבמות רבינא אמר דכ"ע דיש תנאי בחליצה והכא בתנאי כפול קמיפלגי דרבנן סברי דלא בעי תנאי כפול ואע"ג דלא כפילנא לתנאיה התנאי תנאי וצריך לקיימו וכיון שלא קיימו אין כאן חליצה ויש כאן יבמות. הכי אוקימנא דרב אסי ורבינא הוו להו לרבנן דלא כהלכתא דק"ל אין תנאי בחליצה דתניא חליצה מוטעת כשרה ואוקימנא בפרק המדיר דאין תנאי בחליצה. דמכדי כל תנאי מהיכא גמרינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן תנאה דאפשר לקיומי ע"י שליח כי התם הוי תנאיה תנאה דלא אפשר לקיומי ע"י שליח לא הוי תנאיה תנאה. ומיהו מעקרא קס"ד בפ' המדיר דהיינו טעמא דחליצה מוטעת כשירה דכיון דעבד מעשה אחולי אחליה לתנאיה ולהאי טעמא אי אדכר תנאיה בשעת חליצה הוי תנאיה תנאה ואפ"ה הלכתא כטעמא בתראה כהאי מסקנא ואפי' אידכר התנאי בשעת חליצה לא הוי תנאיה תנאה דלא אפשר לקיומי ע"י שליח:

הא דתנן מאמר לזו וחלץ לזו צריכה גט ואמר עלה בגמ' לימא (תהוי תיובתא) [מסייע ליה] לשמואל דאמר חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרתה ותיובתא דרב יוסף דאמר לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו מי קתני חולץ חלץ קאמר דיעבד וכיון דקי"ל כשמואל לכתחלה נמי אית ליה למעבד אם עשה מעשה לזו חולץ לאחרת ונפטרת בעלת מאמר אבל אם חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרה וכי חלץ לאחרת לא הוי תיובתא דרב יוסף כלומר לית ליה לשמואל דאם חלץ לבעלת מאמר נפטרת צרתה וה"ל למחלץ לבעלת מאמר שאחרים פסולין לה בלא חליצה ולא לצרתה שאחרים כשירים לה בלא חליצה והשתא נפסלה לאחרים בחליצה זו ג):

דף נג:

הא דתנן הבא על יבמתו פרישנא בגמ' ה"ק ל"מ הוא שוגג והיא מכוונה למצוה. א"נ הוא מזיד והיא מכוונה למצוה. [אלא] אפילו הוא שוגג והיא מזידה פירוש לזנות דתרווייהו

לא מכווני למצוה קנה. תני רבי חייא אפילו שניהם מזידין שניהם אנוסים. אנוס דמתני' ה"ד אילימא שאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה. והא אמר [רבא] אין אונס בערוה שאין קישוי אלא לדעת אלא בישן והאמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו אלא בנתקע והאמר רבה נפל מן הגג פירוש ברוח מצויה ונתקע חייב בד' דברים [וביבמתו] לא קנה. אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים ה"ד כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זו לזו. והא דאמר ישן לא קנה דוקא ישן אבל מתנמנם קנה בין היא ערה בין היא ישנה קנה:

דף נד.

אמר רבה נתכוון להטיח (באשתו) [בכותל] והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה דהא קא מכוין לשום ביאה בעלמא בעלמא:

דף נד:

תניא ערות אחות אמך לא תגלה בין מן האב בין מן האם. (ומן האם). אשה אל אחותה לא תקח בין מן האב בין מן האם ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דודתך היא מן האב ולא מן האם דאתייא דודו [דודו] כתיב הכא דודתך היא וכתיב התם או דודו או בן דודו יגאלנו מה להלן מן האב ולא מן האם דכתיב ממשפחתו יגאלנו ומשפחת אב קרויה משפחה ומשפחת אם אינה קרויה משפחה ומה שכתב הרב אלפס בענין הוראת אשה לבעלה כבר כתבתי בקדושין סברת האחרים תוספת על סברת הרב ז"ל ולפי סברת הרב ז"ל משמע דביאה בלא חופה קונה ליורשה וליטמא לה ובפ' נערה שנתפתתה (כתובות מ"ח:) תניא נמי או שהיתה לה חצר בדרך ונכנסה עמו לשם נשואין אע"פ שכתובתה בבית אביה ומתה בעלה יורשה. בד"א לירושתה אבל לתרומה אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה:

דף נה:

אמר רבה שכבת זרע דכתב גבי שפחה חרופה למעט מינה דכל חייבי לאוין בהראה דא"כ לישתוק קרא מיניה דשפחה חרופה. שכבת זרע דאשת איש למ"ד משמש מת בעריות חייב פרט למשמש מתה. שכבת זרע דסוטה לאו למעקרה קינא לה שלא כדרכה דהא משכבי אשה [כתיב]. אלא פרט שקנא לה דרך אבריה ואע"ג דפריצות בעלמא

איצטריך ס"ד בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קפיד קמ"ל. ולמ"ד הראה זו הכנסת עטרה פרט לשקנא לה בנשיקה מהו:

דף נו.

רב אמר קנה לכל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה אבל להאכילה בתרומה לא קנה באונס ובשוגג. והלכתא כרב ודוקא באונס ובשוגג דה"ל כביאה אבל בלא ביאה לא אכלה מן הנשואין אע"פ שכבר אכלה בחיי בעלה. ושמעינן מהא דהא דתנן בפ' אע"פ ובפ' אלמנה לכ"ג היבם אינו מאכיל בתרומה אע"פ שכבר אכלה בחיי בעלה ולאפוקי (מהמ"פ תוין) [מהמפרשים] שפרשוה כשלא אכלה בחיי הבעל אבל אם אכלה בחיי הבעל אוכלת שומרת יבם בתרומה. ת"ר בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לכנסה עד שנתחרש אינה אוכלת מת ונפלה לפני יבם חרש אינה אוכלת כנסה הבעל ואח"כ נתחרש אוכלת מת ונפלה לפני לפני יבם חרש אוכלת נולד לה בן אוכלת מת הבן אינה אוכלת. אמר רבה אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טומאה אבל משום (אונס) [זונה] לא כל באונס לא קרינן לה זונה מסתברא דלא פליג רב' אדרב עמרם דאמר אשת ישראל שנאנסה פסולה לכהונה ע"כ לא פליגי בה אלא לענין מלקות מיהו אם [נאנסה מודה] שפסלוה לכהונה שהרי נבעלה לפסול לה דכתיב ובת איש כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. ומינה ילפינן בפרק אלמנה לכ"ג כיון שנבעלה לפסול פסלה מהתרומה ומהכהונה ק"ו מגרושה שמותרת בתרומה פסלה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהונה והכי איתא בפ' אלמנה לכ"ג והיינו דתנן בפ"ק דכתובות מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן המעיין ונאנסה אר"י בן נורי אם רוב העיר משיאין לכהונה תנשא זו לכהונה. ואם אין רוב העיר משיאין לכהונה פסולה מפני שנבעלה לפסול לה וכל שנבעלה לפסול לה ל"ש באונס ולא שנא ברצון פסולה לכהונה מק"ו דתרומה כדפרישנא אבל לעולם זונה לא הויא אליבא דלישנא בתרא. ולא פליג רב' אדרב עמרם ואפי' לישנא בתרא. והאי דלא אנהר רב ששת עיינין ממתני' דכתובות דתינוקת. דדלמא שאני התם דזר דמעיקרא הוא אבל באשת איש לאו זר דמעיקרא הוא. ולא כדכתב הרב בעל התוספת:

דף נו:

הא דתנן אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מן האירוסין לא יאכלו בתרומה אפי' באלמנה כהנת שכבר אכלה כיון שמשמרת לביאה פסולה משוו לה רבנן כאילו נבעלה

ונפסלה מלאכול בתרומה אבל כשנתארמלה ונתגרשה מן הנשואין פסולה שהרי נבעלה לפסול לה. מן הארוסין כשרה שהרי לא נבעלה לפסול לה ואינה משמרת לביאה פסולה. ואר"א א"ר אושעיא פצוע דכא כהן שקדש בת ישראל באנו באנו למחלוקת ר"מ ור"ש ור"א לר"מ דאמר משמרת לביאה פסולה לא אכלה הא נמי לא אכלה לר"א ור"ש אכלה. ממאי דלמא ע"כ לא אמר ר"א ורבי שמעון אלא היכא דיש לו להאכיל במקום אחר אבל פצוע דכא דאין לו להאכיל במקום אחר לא. אביי אמר הואיל ומאכיל בלא ידיעה. פירוש אליבא דר"א ור"ש אבל אליבא דר"מ אינו מאכיל בלא ידיעה שהרי משתמרת לביאה פסולה. רבא אמר הואיל ומאכיל בשפחותיו ועבדיו. רבא לא אמר כאביי שאני התם שכבר אכלה פירוש אפילו לר"מ אכלה משום טעמא שכבר אכלה והכי איתא בפ' הערל:

דף נז.

בעא מניה רבי יוחנן מר' אושעיא פצוע דכא כהן שנשא בת גרים מהו שתאכל בתרומה ואסיקנא אליבא דרבי יוסי דקי"ל כותיה בין בקדושתיה קאי בין לאו בקדושתיה קאי אכלה. דהא אמר גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה ואי לאו בקדושתיה קאי [אכלה] דהא אמר קהל גרים לא אקרי קהל ור' יוחנן דקא מיבעיא ליה אליבא דראב"י קמיבעיא ליה דאמר אשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל וקמיבעיא ליה כשרות אתוספא בה ואכלה או דלמא קדושה איתוספא בה ולא אכלה ראב"י נמי ס"ל כר' יוסי בהא דקהל גרים לא איקרי קהל וקמיבעיא ליה כשאמו מישראל כשרות לחודה איתוספא בה שכשרה לכהונה ולא קדושה וכשם שאם אין אמה מישראל לא איקרי קהל כך כשאמה מישראל לא איקרי קהל ואכלה או דלמא כשאמה מישראל קדושה נמי אתוספא דאקרי קהל ולא אכלה. ואית דמפרשי לה כשאין אמה מישראל והכי קמיבעיא ליה כשאמו מישראל כשרות אתוספא בה לאקרויי קהל אבל כשאין אמו מישראל לא אקרי קהל ואכלה או דלמא קדושה אתוספא בה למשרייא לכהונה אבל לאקרויי קהל אע"פ שאין אמו מישראל איקרי קהל ואסורה לפצוע דכא:

גרסי' בפ' עשרה יוחסין בא לימלך מורין לו כראב"י אבל אין מוציאין מידו כר' יוסי:

דף נז:

אתמר רב אמר יש חופה לפסולתו ושמואל אמר אין חופה לפסולות. פירוש חופה בלא קדושין והכי משמע לקמן דאמר רמי בר חמא יש חופה לפסולות באנו למחלוקת ר"מ

ור"ש ור"א עד ודלמא לא היא ע"כ לא קאמר ר"מ אלא בקדושין דקני לה אבל חופה דלא קנה לה. אלמא בחופה בלא קידושין עסקינן והפירוש הנכון בחופה דאחר קדושי' איירי וכהן שנפצע אחר קדושין ונכנסת לחופה לאחר שנפצע. ומסתברא כיון דקי"ל הלכתא כרב באיסור ורב ששת נמי קאי כוותיה הלכתא כרב ואף על גב דרבנן דפליגי עליה דר"י בן בנו של ר"י בן ברוקה סבירא להו אין חופה לפסולות אפילו הכי הלכתא כרב ורב ששת הלכך כהנת שנכנסה לחופה עם פסול לה אע"פ שלא נבעלה כמי שנבעלה דמי ונפסלה מלאכול בתרומה ובחלה:

דף נח:

כי אתא רבין אמר כהן שעשה מאמר ביבמתו לר"ג אכלה ואפי' לר"מ דאמר משמרת לביאה פסולה לא אכלה ה"מ ביאה פסולה מדאורייתא אבל ביאה פסולה מדרבנן כגון זה שאם בא עליה אחר אין בה פסולות אלא מדרבנן אכלה. יש לו אח חלל ד"ה אינה אוכלת לא נחלקו אלא בנתן לה גיטה ר"י אומר אוכלת אע"פ שאינו מאכיל במקום אחר אפילו לר"מ דאמר אינה אוכלת ה"מ דיש לו להאכיל במקום אחר אבל הכא כיון דאינו מאכיל במקום אחר לא. וכ"ת להאכיל בחוזרת חוזרת פסקה מניה וחזרה לבי נשא הוא איננה גביה והלכתא כר' יוחנן:

דף נט.

אמר רב יהודה אמר רב נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה פי' לכ"ג מתיב רבה ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ה"ד אלימא כדרכה מאי איריא משום אלמנה תיפוק ליה דה"ל בעולה. פירוש הא תניא לקמן אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא (תצא) [ישא אלא] לאו בשלא כדרכה ומשום אלמנה אין משום בעולה לא. הא מני ר"מ היא ורב דאמר כר"א ושמעינן מהא מתניתא שלא כדרכה יש לה קנס. ואקשינן אי כר"א מאי איריא משום בעולה. וקשה לן ומאי קושיא דלמא רב ס"ל כר"א בשלא כדרכה ופליג עליה בפנוי הבא על הפנויה. ועוד לישני ליה רב דאמר כר"ש. ועוד לישני ליה דבאנס מיירי דבכה"ג לא עשה זונה בפנוי הבא על הפנויה (ועוד לישני ליה) דאלת"ה קשיא דרב אדרב דהא אמר רב בפ"ק דכתובות הלכה כר' יוסי דאמר אם רוב העיר משיאין לכהונה ה"ז תנשא לכהונה דאראב"י גבי אנוסת עצמו ומפותת עצמו הולד חלל. ב)ואוקימנא דראב"י במפותה אבל באנוסה ליכא משום זונה בפנוי הבא על הפנויה (ואנוסת חברו דקתני משום לה דאמר לא ישא) לכך נראה מה

שפירש הראב"ד דהכי פריך אי רב כיחידאה ס"ל ה"ל לאשמועינן הא דר"א אלא לאו ש"מ דאליבא דד"ה אמר למילתיה ושני ליה בממאנת ודכ"ע בעל א' עושה אותה בעולה שלא כדרכה כדאית' בפ"ק דקידושין:

דף נט:

אמר רב שימי בר חייא נבעלה לבהמה כשרה לכהונה ואפי' לכ"ג דאין זנות לבהמה. וקטנה שנתפתתה תחת בעלה אסורה לבעלה כהן ומותרת לבעלה ישראל דפיתוי קטנה אונס הוא ואונס בישראל משרא שרי. הא דתניא אי אתה עושה חלל מנדה ה"ק אפילו בא עליה ב' פעמים דאילו ראשונה לא צריך דהא [אין חלל אלא] מאסור כהונה אלא כגון שחזר ובא עליה ביאה שניה כיון דנדה שכיח לבעלה בתר יומי נדותה אינה מתחללת. נראה בפרק עשרה יוחסין אמר רב אסי הלכך כהן שבא על אחותו זונה עשה לה חללה לא עשה לה חזר ובא עליה עשאה חללה:

דף סא:

והא דתנן וב"ה אומרים זכר ונקבה. וב"ש בשני זכרים מקיים מצות פריה ורביה דזכרים עדיפי מנקבות מדאמר לקמן בני בנים הרי הם כבנים סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא אבל ברתא לברא לא וכו' אלמא זכרים עדיפי מנקבות. והא דמקשינן בגמרא וב"ה לילפו ממשה. ומאי קושיא דהא ב"ה ילפי מברייתו של עולם זכר ונקבה בראם ובזכר ונקבה נמי קיים מצות פריה ורביה. ה"ק כיון דמשה אשכחן שהיו לו שני זכרים לילפי ממשה ולא מברייתו של עולם דהא אי אפשר:
הא דאמר אין ישיבה בחו"ל עולה לו ה"מ למי שדר בארץ אבל למי שלא דר בא"י כגון בשאר ארצות ודאי ישיבת ח"ל עולה לו וכ"כ הראב"ד ז"ל:

דף סד.

והא דתניא שמא [לא] זכה להבנות ממנה. מקשי' עלה בגמ' ודילמא איהי היא דלא זכיא כלומר לא יתן לה כתובה ומשני איהי כיון דלא מפקדה אפריה ורביה לא מיענשא. משמע דלר' יוחנן בן ברוקא דאמר מפקדה לית לה כתובה ובשלהי פירקין גרסינן עובדא הוה קמיה ר"י בכנישתא דקסרין ואמר יוציא ויתן כתובה ואי ס"ד דלא מפקדה כתובה מאי עבידתה אלמא אי מפקדה יש לה כתובה קשיא הך. י"ל ולפרש דההיא דהבעל היה עקור תליה בדידיה ולא בדידה ואי מפקדה יש לה כתובה אבל היכא דאין הבעל עקור

דאיכא למיתלא בדידה ובדידיה אמרי' אוקי ממונא בחזקת מריה ואיהי היא דלא זכאי ואין לה כתובה אי הוה מפקדה ואי לא מפקדה לא מענשא ואית לה כתובה והראב"ד פירש בהגהת ספריו דהא דמקשינן הכא ודלמא איהי היא דלא זכאי לישנא בעלמא הוא דקשיא ליה דקתני שמא לא זכה ליבנות הימנה ולא משום כתובה אקשי ליה:

דף סה.

הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה א"ר אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת מ"ט איהי קים לה ביורה כחץ איהו לא קים ליה. ה"ר אלפס פרשה בבאין לדון על עסקי כתובה וכן פרש"י ז"ל. הוא אמר מינה ולית לה כתובה והיא אמרה מיניה ואית לי כתובה (והא) וא"ר אמי היא נאמנת ויש לה כתובה. והקשה עליו הרב ר' אברהם אב"ד ואבא מרי וב"ה למה ליה למימר לאנתתיה מיניה דאינו יורה כחץ אפי' יורה כחץ יש לה כתובה שמא לא זכה ליבנות הימנה ואיהו דמפקיד מענש איהי דלא מפקדה לא מענשא וכתב הראב"ד ז"ל איכא דמתריץ דהאי גברא הוה ליה בני וכיון דאית ליה ליכא למימר לא זכה ליבנות הימנה ואיהי כיון דלא מפקדה לא מענשה בהא דכיון דלא מפקדה לא איכפת ליה ולא ענשינן ליה במידי דלא איכפת ליה. לכך פי' אבא מארי ז"ל דבבאה מחמת טענה מיירי כגון ששהתה עמו עשר שנים ולא ילדה לו והבעל יש לו בנים ולא מפקינן מניה מידי. אלא היא בעיא למיפק מיניה דבעינא חוטרא לידה ומרה לקבורה ובעיא למיפק בלא כתובה דליכא למימר שמא עיניה נתנה באחר ולפיכך אמר ר' אמי איהי מהימנא ומפקינן לה מיניה בלא כתובה. אבל כתובה לא יהבין לה שמא עיניה נתנה באחר ובלא כתובה נמי לא מפקינן מיניה אלא לאחר ששהתה עשר שנים אבל בתוך עשר שנים אע"פ שבאה מחמת טענה לא מפקינן מיניה אפי' בלא כתובה שמא עיניה נתנה באחר. ורב אחא משבחה פירש אפילו בתוך עשר שנים כיון שבאת מחמת טענה מפקינן לה מיניה בכתובה ולא מסתברא כותיה וב"ה פירש דלאחר עשר שנים דמפקינן לה מיניה היינו בכתובה ולאבא מרי ז"ל מסתברא דלא מפקינן בכתובה לעולם ואפי' לאחר כמה שנים ואפי' באה מחמת טענה. ואע"ג דאמרי' לקמן בשמעתי' אתא עובדא קמיה דר' יוחנן בבי כנשתא דקסרי ואמר יוציא ויתן כתובה ומסקנא מוקמי' לה בבא מחמת טענה ההיא לאו טענה כגון דידעינן בבעל שהוא עקור ולא שייך למימר בה שמא עיניה נתנה באחר אבל הכא דבעינא למיפק מתותיה בטענה דאינו יורה כחץ לא מהמנינן לה למיפק מיניה בכתובה דאמרי' שמא עיניה נתנה באחר ומשקרה במאי דטענה. הרי כאן ג' סברות בבאה מחמת טענה דלדעת ר' אחא מפקינן מיניה אפי' בתוך

עשר ובכתובה ולדעת הרב בעל (התוספות) [הלכות] לאחר עשר שנים מפקינן לה מיניה ובכתובה ולדעת אבא מרי ז"ל לא מפקינן לה מיניה לעולם בכתובה אפילו לאחר עשר אבל בלא כתובה מפקינן לה מיניה בעל כרחו בבא מחמת טענה ולאחר עשר שנים ויש לדחוק ולפ' בפי' הרב אלפס ובודאי אי לא הוא הוא דמר איהו מינה לא הוה איהי צריכה למימר מיניה. אלא כגון דאמר איהו בודאי מינה שהיא עקרה ווסתותיה ומעיינה שאינה כשאר נשים ומשום הכי איצטריכה איהי למי' שאינו יורה כחץ אבל בודאי אם היתה אילונית ידועה ואמרה איהי שאינו יורה כחץ לא מהמנינן לה. ויש דמפרשי' דאשלישית וארביעית לרשב"ג קאי דאמר תצא בלא כתובה ואמרה איהי מיניה אית לה כתובה וא"ר אמי היא נאמנת ולא נהירא דא"כ לא משכחת לה שתצא בלא כתובה אם תרצה לטעון מיניה. אלא ודאי במקרה אי אמרה מיניה לא מהימנא ואין לה כתובה. והא דא' אם נשאת לג' [אנשים] לרשב"ג תצא בלא כתובה. איכא מאן דאמר בתוך עשר אם שהתה עמו כדי שלש עיבורין. ומסתברא בלאחר עשר אבל בתוך עשר יש לה כתובה שמא עדיין יזכה ליבנות הימנה. והראב"ד פירש אפי' בתוך עשר אם שהה כדי עבור תצא משלישי בלא כתובה. ודאתן עלה מיהת דאשה לא מפקדה אפריה ורבי'. איכא לעיוני מה ששנינו בנדרים [השמים] ביני לבינך למשנה ראשונה יוצאה בכתובה למשנה אחרונה יעשו דרך בקשה שמא עיניה נתנה באחר והא לא מפקדה וי"ל משנה ראשונה ודאי ס"ל דמפקדה ומשנה אחרונה דקא' שמא עיניה נתנה באחר לדברי המשנה ראשונה קאמ' שמא עיניה נתנה באחר ולמשנה אחרונה אטמאה אני לך ואנטולה אני לך מן היהודים קאי אבל השמים ביני ובינך לא היה צריך לטעם שמא עיניה נתנה באחר דבלאו הכי נמי אינה יוצאה אליבא דהלכתא דלא מפקדה. ועוד יש להעמיד משנת נדרים כבאת מחמת טענה ולפיכך היה צריך לטעם שמא עיניה נתנה באחר וזה שלא כדברי רב אחא משבחה. ויש לפרש שיש מי שאומר שכיון שאינו יורה כחץ כמי שאינו יכול להזקק עמה דמי ולפיכך אי לאו משום טעמא דשמא עיניה נתנה באחר כופין אותו להוציא ולאו מילתא היא והראב"ד פי השמים ביני ובינך שאינו נזקק עמה ומאמינין לה מגו דאי בעיא אמרה אינו יורה כחץ. ומאי דאתמר עלה בגמ' בנדרים צריך הביאור למדחק להאי פירושה ודוק ותשכח:

אמר אזול ואנסיב אתתא ואבדוק נפשאי אמר רב [אמי] אף בזו יוציא ויתן כתובה לפי' רב אחא משבחא ולפי' המאור איכא לפרושי דאמילתא דלעיל קאי דאמרה איהי מיניה ואמר איהו אזול ואבדוק נפשאי דאנסיב אתתא ואם יהיה לו בנים ממנה נמצאו דבריה בדאים. אבל לפי אבא מרי ז"ל לאו אמילתא דלעיל קאי דא"כ היכי קאמר ר' אמי אף בזו

יוציא ויתן כתובה דהא במילתי' דלעיל לית לה כתובה אלא אמתני' קאי דקתני שהה עמה עשר שנים אינו רשאי ליבטל ויוציא ויתן כתובה. אמר הבעל לא אגרשנה אלא אזול ואבדוק נפשאי ואם יהיו לו בנים ממנה א"ר [אמי] יוציא ויתן כתובה. הוא אומ' הפילה בתוך עשר ולא אוציא והיא אומרת לא הפלתי ויש לב"ד לכופו ולהוציא מידו א"ר אמי אף בזו היא נאמנת דאם איתה דאפלה נפשה בעקרתא לא מחזקא ואם נשאת לשלישי ואמרה איהי אפילי' ויש לי כתובה והוא אומר לא הפילה ולית לה כתובה בכה"ג מאי בעל מהימן. א)ואי אמרת נמי הפלית כלומר ויש לה כתובה והוא אומר לא הפילה כלל מסת' דאיהו נאמן ולא אמרי' בהא נפשה בנפלנית לא מחזקה להוציא כתובה מידו. ומאי דפי' הרב אלפס בהיא אמרה מיניה לענין כתובה קא' כדין מנה לי בידך והלה אומר איני יודע. לא נהיר דהיכא דאמר הוא מינה דבעי לאפוקי בלא כתובה ודאי כגון דאומר מינה קודם נישואין דאי בשעת נישואין היתה ראויה לבנים ולבתר הכי אינה ראויה לא מפסדה כתובה בהם דנסתחפה שדהו [וא"כ] איכא לעיוני דהא קי"ל כרב נחמן ור' יוחנן דאמרי מנה לי בידך והלה אמר איני יודע פטור אע"ג דקי"ל כר"ג גבי מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את דאיהי מהימנא דברי ושמא ברי עדיף. הא אסיקנא בפ"ק דכתובות שאני התם דאיכא חזקה מגופיה אי נמי משום דאיכא למימר מיגו אבל הכא כי היכי דאיכא חזקה לדידה דבת בנים איכא חזקה לדידיה דיורה כחץ הוא ואמאי מפקי' מיניה כתובה. וגבי מתני' דנדרים נמי ששנינו דשלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה איכא לעיוני הכי דאפי' משנה אחרונה לא פליג למשנה ראשונה אלא משום עיניה נתנה באחר הא לאו הכי כייפי' לאפוקי ויהיב לה כתובה ומ"ש מנה לי בידך והלה או' איני יודע פטור. וי"ל כיון דנתחייב לו בשעת נשואין בכתובה בכתובה ה"ל כהלויתני ואיני יודע אם פרעתיך שחייב לדברי הכל כדתנן ההוא בהגוזל זוטא אבל במלתא דר"ג גבי מוכת עץ טוען הבעל שמעולם לא נתחייב לה בכתובה ולפום הכי אי לאו משום מגו א"נ משום חזקת דגופה הוה איהו מהימן:

דף סו.

הא דתנן אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט והכניסה לו (נכסי) [עבדי] מלוג לא יאכלו אסקוה רבא ורב אשי בתראי דמדרבנן היא אבל מדאורייתא אכלי דלא גרע מקניינו שקנה קנין דתניא מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין וכו' אפילו קניינו שקנה קנין אוכל ומיהו רבינא ס"ל דמדאורייתא נמי לא אכלה דכל קנין שאוכל מאכיל קנין שאינו אוכל אינו מאכיל אבל מידי דלא

קנין הוא אע"פ שאינו אוכל מאכיל שהרי ישראל אע"פ שאין אוכלים ומאכילין אם אמו שהיתה בת ישראל לכהן כדאיתא במתני':

איתמר המכנסת שום לבעלה הוא אומר (כלי) [דמים] אני נותן והיא אומרת כלי אני נוטלת רב יהודה אומר הדין עמה משום שבח בית אביה והלכתא כותיה וכ"ש אם אמרה דמים אני נוטלת שהדין עמה משום דינא ולא משום שבח בית אביה תניא כותיה דרב יהודה המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור מכרו שניהם לפרנסה היה מעשה לפני ר"ג ואמר הבעל מוציא מיד הלקוחות. כתב הרב אלפס הא מילתא דר"ג בעיא ולא אפשיטא שפיר ולא עבדי' בה עובדא ואבא מרי ז"ל כתב מכרו שניהם לפרנסה כיון שלקח מן האיש וחזר ולקח האשה. וכ' רש"י לא מבעיא אשה עצמה שמוציאה מן הלקוחות אפי' בחיי בעלה כיון שיכולה לומר בשעת גביית כתובה כלי אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ומצי למימר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא אפילו הבעל עצמו במקום אשה קאי ומוציא מיד הלקוחות מכח האשה. ומכרו שניהם לפרנסה רבותא נקט אפילו לפרנסה ששניהם צריכין לו אפ"ה הבעל מוציא מיד הלקוחות ולא מבעי' מה שהכניסה לו מטלטלין שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן הבעל מכוחה אלא אפי' הכניסה לו קרקעות וקבלם עליו הבעל נמי שיכולה לומר בשעת גביית כתובה קרקעותי אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ואם מכרם הבעל האשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מה שלקח מן האשה הוא בטל מיד שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כיון שנטל הבעל עליו. (אבל נכסי מלוג שהגוף שלה אמרי' בפ' ח"ה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי). ואפי' בחיי הבעל מוציאה מיד הלקוחות ולכך נהגו בנרבונה לכתוב בכתובה הוא נתן לה קרקע פלוני והיא הביאה לו בנדונייתה כדי שתוכל לטרוף מן הלקוחות בחיי הבעל אם מכרן. וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה כיון שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי נמי א)שלקח מן האשה היא ותוציא מהלקוחות אפלו בחיי בעלה ולפיכך אמר רשב"ג שהבעל מוציא מיד הלקוחות מכח האשה. ופ' השולח פי' בדין נכסי האיש והאשה ודין אפותיקי סתם ודין אפותיקי מפורש. ומיהו מילתא פשיטא היא דנכסי הבעל אינה מוציאה מיד הלקוחות אם מכרם הבעל עד שעת גביית כתובה והיינו דאמר פ' האשה שנפלו לה. אבעי לזבוני מי לא מזבין. ורש"י פי' ל"מ אם מת הוא או גרשה שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אם מכר הוא בלא דעתה אלא אפי' מתה היא הוא מוציא מיד הלקוחות דשעת מכירה לאו מכירה ודאית היא שמא ימות הוא ונמצאת מכירה שלא כדין והראב"ד פי' מכרו שניהם לפרנסה כגון שמכר האחד בפני חברו וקא' רשב"ג

שאם מכרה האשה בפני בעלה הבעל מוציא מיד הלקוחות. זהו לשונו מה שפסק הרב אלפס דרבנן דאמרי עובר לית ליה זכייה מסתברא כוותייהו דרבא קאי כרבנן בפ' מי שמת ואביי פליג עליה וכו' וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא וכבר כתבתי דבר זה בפרק מי שמת. מצאתי כתוב בחדושי שחדשתי לפני אבא מארי ז"ל שמעשה היה בלוניל לפני הראב"ד ז"ל ולפני זקני הרב ר' משולם ולפני הרב ר' שמואל ב"ר משה ע"ה באחד שנתן מתנה לבנו קודם ארבעים יום ליצירתו והיה מחלוקת ביניהם יש מהם שאמרו שהמתנה מתנה הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל העובר ויש מהם שאמרו שאין המתנה מתנה דכיון דארבעים יום קודם ליצירתו מיא בעלמא הוא וכמו דלא עיברה כלל דמיא ונגמר הדין ע"פ רובם שהמתנה מתנה ולאבא מארי ז"ל היה מסתברא כדברי היחיד שאין המתנה מתנה:

דף עה.

ת"ר איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו א' מהם ואפילו נמוקו ואפילו חסרו אר"י בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה א' אינו אלא כסריס חמה וכשר והלכתא כר' ישמעאל והלכתא כת"ק דאמר אפילו אחת מהן דלא פליגי אהדדי כלל ואיתא להא [ואיתא להא] אם נפצע א' מהם פסול ואם נטלה א' מהם כשר מידי דהוי אכליות שאם נטלו הכליות כשרה ואם לקתה בכוליא א' טריפה:

דף עה:

נקב (למעלה) [למטה] מעטרה שכנגדו למעלה מעטרה סבר ר' חייא לאכשורי. א"ל ר' אבא הכי אמר ריב"ל עטרה כל שהוא מעכבת:

הא דתנן אם נשתייר מעטרה כחוט (בשר) [השערה כשר] אמר עלה בגמ' יתיב רבינא וקא מבעיא ליה מלא החוט שאמרו ע"פ כולה או ע"פ רובה. א"ל רבה תוספאה מלא החוט ע"פ רובה וכלפי ראשה אמר מר זוטרא משמיה דרבינא הלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשר מיהא קא מיבעיא ליה למטה מעטרה או למעלה מעטרה פשיטא דלמעלה מעטרה דאי למטה מעטרה אפילו נכרת. ההוא עובדא דהוה בפומבדיתא דאסתתם גובתא דשכבת זרע ואפיק במקום קטנים סבר רב ביבי בר אביי לאכשורי אמר רב פפי משום דאתי ממולאי אמריתו [מילי] מוליתא במקומה מבשלה שלא במקומה לא מבשלה. אמר רב יהודה אמר שמואל ניקב ונסתם כל שאילו נקרי פי' רואה קרי

ונקרע פסול ואי לאו כשר. הוו בה רבה אילימא למטה מעטרה אפלו נקרע נמי אלא למעלה מעטרה:

דף עו.

היכי עבדינן מייתינן נהמא חמימא דשערי ומנחינן ליה אבי פוקריה ומקרי וחזינן ליה: בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא מהו בגיורת בקדושתיה קאי ואסור או דלמא לאו בקדושתיה קאי ושרי אמר להו רב ששת תניתוה הפצוע דכא מותר בנתינה ואי ס"ד בקדושתיה קאי קרי כאן לא תתחתן בם אלא לאו ש"מ לאו בקדושתיה קאי. וכהן בגיורת ה"ל כישראל בנתינה. וכיון דפסק רבה אפי' בגירותן אית להו חתנות וכ"ש בגיותן אלמא מסקנא הכי דלאו בקדושתיה קאי והא דאמרי' לקמן דוד גזר עליהם דנתינים איכא למימר דפליג אדרבה וס"ל דלא תתחתן בם בגיותן הוא אבל בגיורותן שרי ואתא דוד וגזר עליהם דאי ס"ל כרבה דבגירותן אמרה תורה לא תתחתן בם מה גזר דוד וכ"ת א"כ קשיא מתני' דאלו הן הלוקין דקתני הבא על הנתינה ומדקאמר הבא על הנתינה ולא קתני הבא על העובדת כוכבים אלמא לכשנתגיירה עסקינן ואפ"ה לוקה אלמא נתגיירו אית להו חתנות וקשה למ"ד דוד גזר עליהם וי"ל ולטעמיך לטעמיה דרב' דס"ד מעיקרא דבגיותן אסרה תורה ולא בגירותן קשיא מתני' דאלו הן הלוקין אלא מאי אית לך למימר מאי לוקה מדרבנן ומשום שטפה דממזרת תנא נתינה אע"ג דלא דמיא לה ולא אתיא מינה דומיא דחלוצה דאגב שטפה דגרושה תניא אע"פ שאינה אלא מדרבנן. ומיהו לא דמי אהדדי דחלוצה מגרושה אתיא כדאמרי' בעשרה יוחסין גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל אשה ואסיקנא התם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אבל נתינה לא מממזרת קאתיא אפ"ה שטפיה בהדי ממזרת. הכא נמי למ"ד דוד גזר עליהם איכא לתרוצי הכי ורבינו יעקב ז"ל פי' נתינין דוד גזר עליהם שלא להפקיעם מידי שעבוד ישראל ושלא לשחררם. תניא בספרי לא יבוא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי אין לי אלא עשירי מעשירי ואילך מנין נאמר כאן עשירי ונאמר בעמוני ומואבי עשירי מה להלן לעולם אף כאן לעולם:

דף עח:

אר"ל אר"ל ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני מה להלן נקבות מותרות אף כאן נקבות מותרות. אי מה להלן מיד אף כאן מיד כי גמירי [ג"ש] מעשירי ואילך ולית הלכתא כר"ל דס"ל דון מינה ואוקי באתרא אלא כסתם מתני' דתנן ממזרים נתינים אסורים ומסיק דאסור לעולם אחד זכרים ואחד נקבות:

דף עט:

הא דתנן א"ר [יהושע] שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו דוקא לענין חליצה ויבום דפליגי אבל לבוא בקהל דכ"ע סריס אדם אסור לבוא בקהל סריס חמה מותר לבוא בקהל וסריס אדם ופצוע דכא מותרים בגיורת דקהל גרים לא איקרי קהל וסריס אדם מותר לייבם את אשתו אם היא גיורת אע"פ שאין לו רפואה כיון שהיתה לו שעת הכושר דאי לא אזלינן לשעת הכושר אין לך אשה שכשרה ליבם (אלא) שלא נעשה בעלה סריס שעה א' קודם למיתתו וסריס חמה דקי"ל כר"ע דאינו חולץ ולא חולצין לאשתו דוקא שהוא לקוי ממעי אמו שלא היתה לו שעת הכושר ולא חיישי' שמא הבריא בינתיים בכוליה גופיה:

דף פ.

א"ר אבהו סימני סריס ואילונית ובן שמנה אין עושין בהם מעשה עד שיהיו בן עשרים פרש"י סימני סריס ואילונית להחזיקם בגדולים ובן ח' [להחזיקו] בן קיימא אין עושין בהן מעשה עד שיהיו בן עשרים ופרכינן בן ח' מי קחיי והתניא בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו הב"ע בשלא גמרו סימניו ואיכא דאמרי' הב"ע כשגמרו סימניו וזה וזה אחת היא דתניא איזהו בן ח' כל שלא כלו לו חדשיו ר' אומר סימניו מוכיחין עליו שעריו וצפרניו טעמא דשלא גמרו סימניו הא גמרו סימניו אמרינן האי בן ז' הוא ואשתהויי אישתהי אלא הא דאמר רבא תוספאה עובדא הוה באשה שהלך בעלה למדינת הים ואשתהי עד תריסר ירחי שתא כמאן כר' דאמר אישתהי כיון דאיכא רשב"ג דאמר אישתהי כרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהא ל' יום באדם [אינו] נפל לכאורה מסתבר' דשלש מחלוקות בדבר ת"ק דפליג אדר' ס"ל דבן ח' לא חיי בין נגמרו סמניו בין לא נגמרו ור' ס"ל דכשנגמרו מחייא חיי אלא שאין עושים מעשה להחזיקו כבן קיימא ודאי עד שיהא בן כ' ורשב"ג ס"ל כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל אפילו בשלא גמרו לו סימניו דאי אמרינן דרשב"ג דוקא בדנגמרו סימניו הוא דאמר כל ששהה ל' יום וכו' אבל לא גמרו אע"פ ששהה נפל הוא השתא י"ל אי בשנגמר סימניו אמרו שהה ל' יום אינו נפל שאם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום כש"כ כשלא נגמרו סימניו אם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום אלא משמע דס"ל לרשב"ג כל ששהה ל' יום אינו נפל בין גמרו בין לא גמרו ורשב"ג ורבנן בתרתי פליגי בבן ח' כדאמרי' ופליגי בספק בן ז' ספק בן ח' דאליבא דרבנן הולכין אחר רוב נשים דילדן ולד של קיימא ולרשב"ג ספק הוא ואפסיק הלכתא בפרק ר"א דמילה כרשב"ג ומשמע דבתרוייהו אפסיק הלכתא כרשב"ג בין בספק בן

ח' בין בודאי בן ח' וממילא ש"מ דלית הלכתא כר' אבהו דאמר אין עושין בהם מעשה להחזיקו כבן קיימא עד שיהיה בן כ' דהא אפסיק הלכתא כרשב"ג דאמר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל דמשמע בודאי אינו נפל וולד של קיימא הוא. ויש לפרש מלתא דרשב"ג בתרתי בספק בן ח' אבל כל זמן שלא שהה ספקא הוה כי שהה ודאי בן קיימא הוי בן ח' בלא שהה ודאי נפל הוא בששהה ל' יום הוי ספק עד שיהיה בן כ' ולעולם לר' אבהו הלכה הוא והר' שמואל ב"ר דוד כתב ר' אמר חדא ורשב"ג אמר חדא ולא פליגי דר' לא אדכר כלל שהה ל' יום ס"ל דבשנגמר סימניו תליא מלתא בין שהה ל' יום בין לא שהה ודאי בן קיימא הוא ות"ק ס"ל דבן ח' שנגמרו סימניו מיחייא חיי אלא שאין מחזיקין אותו כבן קיימא ודאי עד שיהא בן כ' וי"מ דסימני בן ח' דקא"ר אבהו לאו להחזיקו כבן קיימא קאמר אלא לענין קטנות כשם שסימני סריס ואילונית קאמר לענין קטנות וגדלות כך בן ח' לענין קטנות וגדלות וכן פי' הרב א"ב ב"ד ז"ל וז"ל אמר אביי בן ח' שאין עושין מעשה עד שיהיה בן כ' כי העשרים שלו כי"ג של שאר תינוקת ולפני כ' שלו כלפני זמן של שאר תינוקת מפני דקותו וחולשתו ויש מי שאומר שאם לא הביא שתי שערות והוא בן כ' ה"ז סריס ואע"פ שלא הביא סימני סריס כי (היחוד) [האיחור] מוכיח עליו שהוא לקוי מבטן אמו ומעת לידתו ועכשיו נתגלה ספקו אבל קודם כ' שעדיין לא נתברר רעותו לא אבל אם הביא ב' ב' שערות בזמנו הרי הוא כשאר תינוקת ומסתברא כפי' קמא דאי כפי' בתרא הכי איבעי ליה למימר בן ח' כיון שיהיה בן כ' עושים בו מעשה וחז"ל לא עלה פירושו כלום לבן ח':

דף פ:

הא דתנן סריס שחלץ ליבמתו לא פסלה מן הכהונה בעלה פסלה דוקא בעלה הוא הא אחר לא פסלה מן האחים דלית הלכתא כרב (הונא) [המנונא] דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה דגרסינן בסוטה פרק היה מביא אמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא. תנן התם בפרק בתרא דבכורים אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים ויש בו דרכים [שאינו שוה לא לאנשים ולא לנשים] שוה לאנשים כיצד מטמא בלובן כאנשים וזוקק ליבום כאנשים ומתעטף ומסתפר כאנשים ונושא ואינו נישא כאנשים וחייב בכל מצות האמורות בתורה כאנשים כיצד הוא שוה לנשים מטמא בדם כנשים ואינו מתיחד עם האנשים כנשים ואינו עובר על בל תקיפו ועל בל תשחית ועל בל תטמא למתים כנשים ופסול לעדות כנשים ואינו [נבעל] בעבירה כנשים ונפסל מן הכהונה כנשים כיצד שוה לאנשים ולנשים חייב על

הכאתו ועל קללתו כאנשים ונשים וחייבים על נזקו בין מזיק בין ניזק כאנשים וכנשים וההורגו שוגג גולה מזיד נהרג כאנשים ונשים וחולק בקדשי הגבול כאנשים ונשים ונוחל בכל נחלות כאנשים ונשים ואם אמר הריני נזיר שזה איש ואשה ה"ז נזיר כיצד אינו שוה לא לאנשים ולא לנשים אין חייבין לא על קללתו ולא על הכאתו לא כאנשים ולא כנשים ולא נערך לא כאנשים ולא כנשים ואם אמר הריני נזיר שזה לא איש ולא אשה אינו נזיר ר"מ אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה היא ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם זכר אם נקבה אבל טומטום אינו כן פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה כתבתי זו המשנה [מפני] שהיא צריכה תלמוד במקצת דברים שיש בה ובתוספתא דבכורים פ' בתרא בתרא גרסינן אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים ויש בו דרכים שוה לא לאנשים ולא לנשים ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים שוה לאנשים מטמא בלובן כאנשים נושא אבל לא נישא כאנשים ואינו מתיחד עם נשים כאנשים ואינו ניזון עם בנות כאנשים ואינו נעטף ומספר כאנשים ואין מטמא ועובר על בל תקיף ועל בל תשחית כאנשים וחייב על כל מצות האמורות בתורה כאנשים דרכים שוה לנשים מטמא באודם כנשים ואינו מתיחד עם אנשים כנשים ואינו זקוק ליבום ואינו מחלק בקדשי הקדשים כנשים ואינו חולק עם בנים כנשים ופסול לעדות כנשים ופסול לכהונה כנשים דרכים ששוה לאנשים ולנשים חייבים על נזקו כאנשים ונשים וההורגו במזיד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ואמו יושבת עליו דם טומאה כאנשים וכנשים ואם אמר הריני נזיר שזה איש ואשה ה"ז נזיר דרכים שאינו שוה לא לאנשים ולא לנשים אין חייבים על טומאתו ואין שורפין על טומאתו ואינו מברך לא לאנשים ולא לנשים ואם אמר הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה ה"ז נזיר ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפ"ע היא ולא יכלו חכמים להכריע אם איש אם אשה אבל טומטום אינו כן אלא או ספק איש או ספק אשה וכ"כ הראב"ד בפירושיו וכתב בזה הלשון שכתבתי זו התוספתא אע"פ ששלשה [דברים] יש בה שאין בירור פי' אצלם כמו ואינו נעטף ומספר כאנשים ואינו נבעל בעבירה כנשים ואינו מברך לא לאנשים ולא לנשים אלו ג' דברים אין בירורם אצלם ואצלנו ובעל הלכות גדולות הכי אמר זו התוספתא דאנדרוגינוס בהלכות יבמות וכתב אינו נעטף באבילות ואינו מספר כנשים ואינו נבעל בעבירה ופסול מן התרומה כנשים וקי"ל אע"ג דאין חולקים תרומה לאנדרוגינוס אבל משגרי' לו לביתו כדאיתא בפ' נושאין דאנדרוגינוס אוכל בתרומה ואינו אוכל בקדשים ואינו נבעל בעבירה דחשבינן ליה כחללה ונפסל מן התרומה ולדידי נמי משמע אין מברך לאנשים ולא לנשים משום דבריה בפני עצמה היא ע"כ:

דף פד.

כתב הרב אלפס דאלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כשלא הכיר בה אין לה כתובה אבל תוספת יש לה ומסיק דתוס' נמי אין לה דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא דלמשקל ולמפק לא אקני לה. ויש לתת טעם לדברי הרב מהא דאמרינן בפרק אע"פ הל' כר' אליעזר בן עזריה שלא כתב לה [אלא] על מנת לכונסה ומבעיא לן התם חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. אלמא תוס' משום חיבת ביאה או משום חיבת חופה הראויה לביאה כתב לה הלכך אפי' בשלא הכיר בה משום חיבת ביאה אקני לה אבל כתובה משום תקנה היא באלמנה לכ"ג לא תקינו ואיהו נמי לא כתב לה כתובה אלא אדעתא דתקנתא דתקינו רבנן כתובה אדעתא דנשואי היתר ולאו אדעתא דנשואי איסור כיון דקי"ל (לקמן פ"ה ע"ב) הלכה כר' מחבירו הלכך טעמא דאלמנה לכ"ג [יש לה כתובה] משום דדברי תורה אינם צריכים חזוק. ש"מ דה"ה לממזרת ונתינה לישראל ומחזיר גרושתו משנשאת וספק סוטה וסוטה ודאית כולן יש להן כתובה כשהכיר בה ואע"ג דקי"ל דאשה שזנתה תחת בעלה אין לה כתובה ה"מ כשאין רוצה לקיימה אחרי שידע שזנתה אבל זה שידע שזנתה וקיימה א"נ כשהחזירה אחר שגירשה יש לה כתובה אליבא דר' ואליבא דרשב"א לית לה כתובה מפני שהיא מרגילתו דהא לא פסיל לה דהא לתרומה ולכהונה הא אפסלה לה בזנות והלכה כר':

דף פו:

מתני' בת ישראל שנשאת לכהן אוכלת בתרומה מת ויש לה ממנו בן תאכל בתרומה. נשאת ללוי תאכל במעשר מת ולה ממנו בן תאכל במעשר. נשאת לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר. מת ולה ממנו בן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר. מת בנה מישראל תאכל במעשר. מת בנה מלוי תאכל בתרומה. מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן לא תאכל בתרומה נשאת ללוי תאכל במעשר. מת ולה הימנו בן תאכל במעשר נשאת לכהן תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעשר מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה ואוכלת בתרומה וע"ז נאמר ושבה אל בית אביה כנעוריה:

דף פז:

הא דתנן והולד ממזר מזה ומזה אמרינן בגמ' משני ממזר מדאורייתא ומותר בממזרת ומראשון ממזר מדרבנן ואסור בישראלית ובממזרת נמי אסור דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה בידים אלא בשב ואל תעשה כגון שופר ולולב שאין דוחים את השבת וכיוצא בהן אבל לעשות סיג וגדרים לפי העת והזמן יש להן סיג ולעקור דבר מן התורה בידים והפקר ב"ד היה הפקר אפילו לעקור בידים. והוי יודע דהא דקתני הולד ממזר מזה ומזה דוקא כשהחזירה הראשון בלא גט מהשני הוא שהולד ממזר מדרבנן אבל לאחר גט השני נהי שאסורה לחזור לו אבל אינו ממזר אפי' מדרבנן וכן שני אם החזירה לאחר שנתן לה הראשון גט אף על פי שאסור לעכבה בידו מיהו אין הולד ממזר דתנן בהאי פרקין אמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ אמרו לה קיים היה באותה שעה תצא מזה ומזה והולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר וכיון דלאחר מיתת הא' אינו ממזר כך לאחר גט הראשון אינו ממזר אפי' דרבנן ומותר בישראלית. וי"מ לעולם הוי ממזר מן השני אפי' לאחר גט הראשון והא דקתני סיפא גבי קיים היה באותה שעה האחרון אינו ממזר הכי קאמר אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן. וראייתם הא דפרכי' בשמעתא [דף צד] דעד אחד ביבמה וכ"ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני ומפרש הכי מדקתני סיפא האחרון אינו ממזר ומאי אינו ממזר מדאורייתא אבל מדרבנן הוי ממזר מכלל דרישא דקתני ממזר מדאורייתא קאמר וזה הפי' רחוק מן הדעת מאד בכמה תשובות. חדא דהיכי פשיטא ליה מאי אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן ועוד אם איתא דאחרון ממזר מדרבנן ליתני הולד ראשון ואחרון ממזר כדקתני רישא והולד ממזר מזה ומזה דפירושו לראשון מדרבנן ולשני מדאוריית' והכא נמי ליתני הכי ועוד דקתני סיפא גבי מתה אשתו הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר וכי היכי דאחרון אינו ממזר דהתם מותר בישראלית ה"נ האי אינו ממזר כלל אפי' דרבנן א). (עיין לעיל סוף פ' החולץ גבי הכל מודים בבא ועוד דלא אשכחן בשום דוכתא על הנדה ועל הסוטה וכו' דאין הולד ממזר בעולם דליתני (אינו) [דהוי] ממזר שיה' שכ' הרב המחבר ז"ל דעל הסוטה דרך נישואין ממזר מדרבנן) ועוד אם איתא הוי ממזר מדרבנן וצ"ע (אי"ש) [א"כ] דהא דקתני רישא הולד ממזר מזה ומזה אפי' לאחר גט ראשון הולד משני מדרבנן הא דאמרינן בגמ' בשלמא משני הוי ממזר אלא מראשון אמאי הא אשתו מעלייתא היא וקא שרי ליה בממזרת הו"ל לאקשויי משני אמאי הולד ממזר משני לאחר שנתן לה גט הראשון ועוד דהא קי"ל דאין ממזר מסוטה. ורואה אני הדברים ק"ו ומה בעל דאיכא לאו דאחרי אשר הטמאה לרבות סוטה שנסתרה ועשה דנטמאה נטמאה

ג' פעמים א' לבעל וא' לבועל אפ"ה לא הוי ממזר מדרבנן. וכ"ת דהא דאמרי' אין ממזר מסוטה מדאורייתא קאמר אבל מדרבנן הוי ממזר הא לא מצית אמרת דהא אמרי' בפ' יש מותרות סוטה ודאית איכא ביניהו ואם איתא שהוא ממזר מדרבנן הא לא מרגלא ליה שהרי זרעה פסול מדרבנן אלא לאו ש"מ שאין בזרעה שום ממזרות לא מדאורייי' ולא מדרבנן ואם מבעל אין בה שום ממזרות כ"ש מבועל ומי' כיון שנפסלה מהתרומה כדדרשי' א' לבעל וא' לבועל וא' לתרומה כ"ש (לתרומה) [לכהונה] מק"ו ומה גרושה שמותרת בתרומה אסורה לכהן זו שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהן והאי ק"ו איתא בפ' אלמנה גבי נבעלה לפסול לה ואע"ג דפסולה לכהונה (לא) [מ"מ] מרגלא שהרי פסולה ועומדת היא משעת זנותה. מי' צד ממזרות ליכא לא מבעל ולא מבועל לאחר גט ולא לפסול חלל בזרעה אם בעלה ישראל וליכא ספיקא בהא. והא דפרכי' בשמעתי' דעד א' ביבמה והא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ [דדוקא] קתני לאו מאחרון קא פריך אלא מראשון קפריך דכי היכי דראשון ממזר דקתני בסיפא מדאורייי' קאמר ה"נ הולד ראשון ואחרון ממזר דקתני רישא גבי יבמה מדאורייתא קאמר ואע"ג דהולד ממזר מזה ומזה דקתני רישא הוי פירושו לשני מדאורייתא ולראשון מדרבנן ואם כן אדפריך ליה מסיפא ליסייעי' מרישא דקתני הולד ממזר מזה ומזה שא' מהם ממזר מדרבנן התם כיון (דמשמע) [דמשני] ממזר מדאורייתא קתני הוולד ממזר מזה ומזה אבל הכא שהראשון ה"ל ספק ממזר לא הו"ל למתני הוולד ראשון ואחרון ממזר ומשום הכי אקשי' ליה מסיפא דקתני הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר דכי היכי דהראשון דקתני סיפא דוקא ה"נ ראשון ואחרון דרישא דוקא זהו הפי' הנכון ואין ספק בדבר דליכא צד ממזרות אפי' מדרבנן לאחר נתינת הגט לא לראשון ולא לשני. והיכא דאיכא חד סהדא דלא מת לא תנשא לכתחילה משום לזות שפתים ואם נשאת לא תצא אפילו לא נשאת לא' מעידיה דאמר עולא כל מקום (שהחמירה) [שהאמינה] תורה עד א' הרי כאן שנים ואם באו שנים ואמרו מת וב' אמרו לא מת אם לא נשאת לא' מעידיה או אפי' נשאת לא' מעידיה ולא אמרה איהי ברי לי אם נשאת תצא. כיון דעד השתא הבא עליה באשם תלוי קאי ומכאן ואילך ה"ל מזיד בספק א"א ואם נשאת לא' מעידיה ואמרה ברי לי פלוגתא דרבנן ור' מנחם בר יוסי דלרבנן לא תצא והלכתא כתרוייהו אבל בנשאת עפ"י עדים שמת ואח"כ באו עדים שהוא חי אפי' לר"מ בר יוסי לא תצא אם נשאת לא' מעידיה ואמרה ברי לי ואם בא עד א' כשר מעיקרא והעיד שמת אפ' ק' נשים העידו שלא מת כפלגא ופלגא דמי אם העידו בבת א' ואם באו בזה אח"ז והתירוה עפ"י עד א' כשר הרי הוא כשנים. ואם באו ק' נשים אח"כ לומר לא מת כעד א' דמיין ואין דבריו של א' במקום

שנים. ואם באתה אשה א' מעיקרא והתירוה לינשא על פיה ואח"כ באו ב' (עדים) [נשים] ואמ' לא מת הולכים אחר רוב דעות. עשו שתי נשים באשה א' כשני (נשים). [אנשים באיש אחד] ואפי' נשאת לא' מעידיה וא' ברי לי תצא. ואמר רב אשי לקלא לא חיישינן. פי' אם לאחר שנשאה עפ"י עד א' יצא עליו [קול] שלא מת לא חיישינן ולא תצא:

דף צב:

אמר רב יהודה אמר רב יבמה קדושין אין בה נישואין יש בה דמיחלפה באשה שהלך בעלה למדינת הים. פי' קדושין אין בה ומותרת לחזור ליבם (לו) נישואין [יש בה] ואסורה לחזור ליבם דמחלפה באשה אחרת שהלך בעלה למדינת הים כלומר כי היכי דגזרינן באשה שהלך בעלה למדינת הים שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא מחזיר גרושתו ה"נ ביבמה גזרי' שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו וכיון שפסק הרב אלפס דאפי' כשנשאת על פי עדים אסורה לחזור לו דלא עבד עובדא במגו אנוסה וצריכה גט מראשון דאי הוה אמר מינס אניסה (ליה) [לא] צריכה הימנו גט ה"נ ביבמה ל"ש נשאת ע"פ ע"א כדפסק הרב אלפס שפסק דע"א ביבמה מהימן ול"ש נשאת ע"פ (ע"א) [שני עדים] אסורה לחזור לו ויש שמפרשים בכל יבמה שנשאת לשוק ואע"פ שלא נשאת לו ע"פ ע"א ולא ע"פ ב"ד אסורה אסורה לחזור לו אע"פ שלא נשאת לו גזרה משום אשה שהלך בעלה למדינת הים דלא מיחזר כלל:

דף צג:

איבעיא להו עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד משום דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר ואע"ג דאין עד אחד מהימן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבידא לאיגלויי או דלמא טעמא דעד אחד מהימן משום דדייקא ומנסבא והכא כיון דזמנין דרחמא ליה ליבם לא דייקא ומינסבא אמר רב ששת תניתוה א"ל מת בנה ואח"כ מת בעלה ונתיבמה ואח"כ אמרו לה חלוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פי' אמאי תצא אם נשאת לאחד מעדיה כיון דאיכא תרי סהדי ויבם עצמו יודע שמת בברי דנמצא שהיבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי דתצא דסיפא דומיא דתצא דרישא שבא בעלה כשם שתצא דרישא אפילו נשאת לאחד מעדיה באומרת ברי לי ה"נ תצא דסיפא אפילו נשאת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי תצא ואמאי תרי ותרי נינהו והיכא דקיימא תיקום אבל אם לא נשאת לאחד מעדיה או שאינה אומרת ברי לי דין הוא שתצא דהבא עליה באשם

תלוי קאי אבל בכתב ידי אבא מארי מצאתי מוגה בספרו בזה הלשון אמאי תצא תרי ותרי נינהו והבא עליה אינו באשם תלוי משום דאלו ואלו מודים שהבן והבעל מת אבל מכחישין זא"ז איזה מהם מת ראשון ומשום הכי אמרינן היכא דקיימא תיקום ועוד ממזר (ספק) [ודאי] הוא ממזר (ודאי) [ספק] הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו בעד אחד. איכא דאמרי הא לא תבעי לך דאפילו איהי מהימנא דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם ואע"ג דאיכא למיפרך שאני התם דקיימא בחזקת יבום אבל היכי דקיימא בחזקת לשוק לא דתנן בפ' שלום בינו לבינה האשה שהלכה היא ובעלה למ"ה ובאת היא ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת מת בנה ואח"כ מת בעלה אינה נאמנת דא"כ גבי עד אחד שאמר מת בנה ואח"כ בעלה אמאי תתיבם איכא למימר דהכי קאמר כיון דחזינן גבי אשה דמהימנא היכא דקיימא בחזקת יבום אלמא לא אמרינן זימנין דרחמא ליה אלא דייקא ומינסבא הלכך גבי עד אחד אפי' קיימא בחזקת יבמה לשוק כגון שהלכה היא ובנה ובעלה למ"ה ואמר עד א' מת בנה ואח"כ בעלה תתיבם. כי תיבעי לך למישרא יבמה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דדייקא ומנסבא והכא כיון דזמנין דסנייא ליה לא דייקא ומנסבא ואע"ג דעד אחד אינו נאמן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבידא לאגלויי הוא ה"ק טעמא דעד אחד משום מלתא דעבידא לאיגלויי הוא דלא משקר ומשום עיגונא הקילו בה בה רבנן הכא נמי לא משקר. א"ל רב ששת תניתוה אמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת ואחר כך א"ל חלוף הדברים תצא והולד ממזר מראשון ומאחרון ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ממזר (ספק) [ודאי] ממזר (ודאי) [ספק] הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר מכלל ש"מ דדוקא קתני אלא א)לאו כחושי וטעמא דאתו בתרי ובתרי ואכחשינהו הא לאו הכי מהימן לא לעולם תרי ותרי ובעדי הזמה:וקשי' לן לרב ששת דמוקי למתני' בעידי הכחשה למה לי למפשטא ממתני' והא בפ' שלום בינו לבינה אמרינן דאפילו איהי מהימנא דתנן התם האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למ"ה ובאת ואמרה מת בעלה ואחר כך בנה נאמנת וי"ל דלמא מתני' כגון שהעידו עדים שמת הבעל והבן ולא ידעי' הי מינייהו מת ראשון ובכה"ג כשאמרה האשה מת בעלה ואח"כ בנה נאמנת אבל היכא דלא שמעו במיתת הבן והבעל לעולם אימא לך דלא מהימנא להכי פשטה רב ששת ממתני' וקתני סיפא דומיא דרישא דא"ל מת בעליך מה התם אפילו בדלא שמעו במיתת הבעל כלל עד אחד נאמן דסיפא נמי עד אחד נאמן ועוד דבהאי

בבא נמי קתני רישא דא"ל מת בעלה ואח"כ בנה ונשאת דומיא דסיפא דא"ל מת בנה ואח"כ בעלה וכי היכי דסיפא דנתיבמה מהימנא בכל ענין אפי' לא שמעו במיתת הבעל והבן אלא ע"פ אשה [ה"נ ברישא מהימנא בכל ענין] זה התירוץ קבלתי מאבא מורי ע"ה והוא כתוב בס' המאור. א"ל רב [מרדכי] לרב אשי ת"ש אין אשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא [ולא] מתה אחותי שאכנס לביתה הי ניהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן פי' ואיידי דתנא גבי מת יבמה שאנשא באשה תנא נמי במיתת אחותה באשה אע"ג דמילתא דפשיטא היא דעד אחד לא מהימן שאכנס לביתה ולטעמיך סיפא דקתני אין האיש נאמן לומר מת אחי שאייבם אשתו ולא נאמן לומר מתה אשתו שישא אחותה איהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עגונא הקילו בה רבנן אלא איש מאי איכא למימר והכא לא מצית למימר דמשום רישא דאייבם אשתו הוא דנקט אין האיש נאמן אבל עד אחד נאמן ואיידי דתנא רישא תנא סיפא הא לא מצית למימר דמלתא פשיטא היא בכל ההיא פרקא שאין היבם נאמן לומר מת אחי שאייבם את אשתו אלא כי איצטריך לר"ע אצטריך סד"א הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין חיישינן אקלקולא דזרעה דדייקא ומנסבא קמ"ל אקלקולא דידה חיישא אקלקולא דזרעה לא חיישא פי' פי' משום דסניא ליה חיישא לקלקולא דידה (דסניא ליה) אבל לא איכפת לה בקלקולא דזרעה ופסק רב אלפס דעד אחד ביבמה לעולם נאמן יש לתמוה על הרב מאחר דפסיק כר' יוסי דאמר כל הפוסל על ידי אחרים פוסל ע"י עצמו אם כן לא משכחת לה דאשת גיסו אסורה ואשתו שריא אלא כיון דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה וא"כ למה כתב בריש שמעתא ואע"ג דאזיל אשתו וגיסו למ"ה דאהני הני נשואין דקא מתסרה אשת גיסו אגיסו אשת גיסו אסורה ואשתו שריא ולא אמרינן מתוך שנאסרה אשת גיסו נאסרה עליו אשתו וכיון שפסק הרב אלפס כרבי יוסי לא משכחת לה שתהיה אשתו מותרת ואילו לא פסק הרב ז"ל ברישא בנשאת ע"פ עדים דלא עבדינן עובדא כמינס אניסה היינו יכולין להעמיד דבריו בנשאת ע"פ עדים שהעידו שמת גיסו שאשת גיסו שריא בגיסו והשתא דפסק הרב ז"ל בנשאת ע"פ עדים אסורה לחזור לו וצריכה הימנו גט א"כ לא משכחת לה דאשת גיסו שריא וכיון דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה אליבא דר' יוסי דאמר כל שפוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו. ומיהו צריך לפרש מ"ט אתסרא אשת גיסו אגיסו דהא לא אסרי' על הבעל ברישא אשה שהלך בעלה למ"ה ובאו וא"ל מת בעלה ואח"כ בא בעלה אלא משום שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא זה מחזיר גרושתו והכא באשת גיסו ליכא למימר הכי שהרי באת אשתו והכל יודעים שאין קדושין תופסים באחותה ויש לי לומר דהיינו טעמא דאשת גיסו אגיסו

משום דמחלפה באשה שהלך בעלה למ"ה ונשאת ע"פ עדים שאסורה לו לחזור משום שלא יאמרו גרש זה ונשא זה והשתא דאתית להכי איכא למימר דבאשת גיסו דליכא למימר שמא יאמר גירש זה ונשא זה שהרי אשתו קיימת ולא מיתסרא אלא משום משום דמחלפא והיינו דאמרי' בגמ' גבי מלתא דרבי יוסי א"ר אמי אירשא נשאת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן שלא על פי ב"ד תצא וחייבת בקרבן וקאמר ת"ק ל"ש ע"פ עדים דאשת גיסו שריא ול"ש ע"פ (עדים) [ב"ד] דאשת גיסו אסורה אשתו שריא וא"ל ר' יוסי ע"פ ב"ד דפוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו על פי עדים שאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו אלמא בין ת"ק בין ר' יוסי מודו דבנשאת ע"פ עדים אשת גיסו שריא ואמאי הא לא עבדינן עובדא במינס אנוסה לפסק הרב ז"ל אלא לאו כדפרי' דאע"ג דלא עבדינן עובדא בעלמא דאיכא למיגזר שמא יאמרו גירש זה ונשא זה אבל באשה דליכא למיגזר שמא גירש זה ונשא זה עבדינן עובדא כמינס אנוסה ואשת גיסו שריא בנשאת ע"פ עדים אליבא דר' אמי לדברי הכל בין לת"ק בין לר"י ואע"ג דרבי אמי ס"ל הכי לא עבדי' בה עובדא למשרא אשת גיסו אגיסו בנשאת ע"פ עדים דדלמא הלכה כר"י נפחא דאמר ר' יוסי אסיפא קאי אבל בנשאת ע"פ עדים לא איירי בה לא ת"ק ולא ר"י ואפשר דבנשאת ע"פ עדים נמי אליבא דרב יצחק אשת גיסו אסירא משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למ"ה ורש"י פי' וכתב דלת"ק אליבא דר"י נפחא כשאסורה לחזור להבעל באשה שהלך בעלה למ"ה לאו משום שמא יאמרו גירש זה ונשא זה דהא באשת גיסו ליכא למימר הכי אלא משום קנסא הוא אבל לר"י אליבא דר"י נפחא היינו טעמא שאסורה לחזור לבעל אשה שהלך בעלה משום שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ובאשת גיסו דליכא למימר הכי אשת גיסו שריא וכיון [דלא] איפסיק הלכתא אי כר"י נפחא אי כר' אמי לעולם אשת גיסו אסורה אי משום לפרש"י אי משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למ"ה לפי' דידן וכיון דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה דהלכתא כרבי יוסי דאמר כל הפוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו הלכך מה שכתב הרב אלפס ברישׁ שמעתין אע"ג דאזיל אשתו וגיסו למ"ה וכו' אשת גיסו אסירה ואשתו שריא לא ירדנו לסוף דעתו דהא דאמרי' בגמ' לימא מתני' דלא כר"ע לאו אמילתא דאזיל אשתו וגיסו למ"ה וכו' דההיא כבר פסקה וכי קאמר לימא מתני' דלא כר"ע מילתא באנפי נפשה היא וכפירוש רש"י ז"ל ומצאתי כתוב בכתב יד הראב"ד בזה הלשון גבי מילתא דרבי אמי ור"י נפחא (לקמן צה ע"ב) ואי קשיא לך כי קאי אדר' אמי נמי קשי' דשמואל אדשמואל דהא אמר ר' יוסי ע"פ ב"ד אשת גיסו אסורה אגיסו ואשתו נמי אסורה ליה ואע"ג דליכא למימר גירש זה ונשא זה וכ"ש היכא דאיכא למתלי בתנאה לא קשיא דהתם אסורה משום אחות אשתו היא ודכ"ע לא

ידעי שהיא אחות אשתו גזרינן משום אשה אחרת שהלך בעלה למ"ה אבל הכא אשת אחיו היא ידועה וליכא למטעי בה גירש זה ונשא זה ומשום הכי לא גזרינן ולתנאה נמי לא חיישי' והרב הצרפתי פי' דלגבי אחות אשתו איכא צד היתר כגון שבא גיסו תחלה דאתי למימר גירש זה ונשא זה לאחר מיתת אשתו הלכך אשת גיסו בעיא גט וכי הכי אשתו נמי אסירא ליה דהו"ל אחות גרושתו אבל אשת אח ליכא צד היתר וקשיא ליה אי הכי אי דאתא גיסו תחלה מ"ט דת"ק דשרי אשתו לדידיה הא ודאי אחות גרושתו היא ואי דאתו בהדי הדדי הא ליכא צד היתר כלל. ועוד כתב גבי אע"ג דאזיל אשתו וגיסו למ"ה וכו' ולא אמרינן מתוך שנאסר אשת גיסו אגיסו תאסר אשתו עליו. וכתב הראב"ד בזה הלשון משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למ"ה ואע"ג דליכא למימר הכא גירש זה ונשא זה מעתה תהא צריכה גט ממנו ותאסר עליו כעין אשה שהלך בעלה למ"ה אשמעי' מתני' דלא אמר הכא אלא היא אסורה על בעלה ואשתו מותרת לו דלא מצרכי' לה מיניה גט לומר דלא כר"ע דלדידיה בעיא גט הואיל ויש להם שעת היתר עכ"ל הראב"ד ולפי [זה] מה שלא כתבה הרב אלפס ללמוד ממנה אשת גיסו מותרת ואשתו אסורה ולא ללמוד ממנה דאפילו לר"ע אתיא מתני' ומפני שפסק הרב אלפס כר"ע הוצרך לכתוב זה אבל לעולם לפי הפסק כיון דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה כר' יוסי דאמר כל הפוסל ע"י אחרים פוסל על ידי עצמו:

דף צה:

איתמר יבמה רב אמר הרי היא כאשת איש ושמואל אמר אינה כאשת איש ושריא ליה והלכה כרב חדא דקי"ל הלכתא כרב באיסורין ועוד דקאי כר"ע דחייש דלמא אמרינן תנאה הוא בקדושין ועל זה הטעם יש להעמיד פסק הרב אלפס כר"ע משום דקאי כרב דקי"ל כותיה באיסורי וזה הטעם הוא יותר נכון מהטעם שכתב הרב ז"ל משום דהא קיימא מתני' כותיה [דמתניתין] אליבא דדברי הכל הוא ואפילו לרבי עקיבא:

דף צו.

תניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ר"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול פי' אבל לרבנן חליצת בן ט' לאו כלום הוא והכי איתא בפ' מצות חליצה דלרבנן אין חליצת קטן כלום. ומסתבר דה"ה לגיטו שהרי גט אינו פסול ביבמה אלא משום חליצה כדא' פ' ר"ג גט להוציא וחליצה להוציא ומדגט לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למבעל אחר חליצה אלמא גט לא פסול אלא משום חליצה וכיון דחליצת קטן לא פסלה גיטו נמי

לא פסיל כלל. והאי דקתני עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ולא קתני כמאמרו משום דמאמרו אינו פוסל בסוף וביאתו פוסל אפי' בסוף כמאמר בגדול. ומסתברא דלר"מ נמי דס"ל דגט קטן [מהני] ה"מ כשכתב בכתב ידו אבל ע"י עדים לא פוסל שהרי צריך שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ואין שליחות לקטן ובעדי מסירה נמי לא דהא ס"ל לר"מ עדי חתימה כרתי אבל בכתב ידו כיון דכשר מן התורה שהרי אם נשאת הולד כשר פוסל לר"מ:

דף צו:

בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ולא ידע הראשונה משהגדיל השניה חולצת או מתייבמת הראשונה חולצת ולא מתייבמת ולית הלכתא הכי אלא אפי' השניה חולצת ולא מתייבמת דעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול כשמואל ור' יוחנן דס"ל עשו ועשו וקי"ל כתנא דארבעה האחי' שאף צרת זיקת שני יבמין חולצת ולא מתייבמת:

דף צז.

הא דתנן גיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין פי' אסורים ליבם מדרבנן משום דמחלפי באשת אחיו מן האם ודוקא בשהן אחים מן האב (ולא) ומן האם אבל אחוה מן האב ולא מן האם שריא ואחים מן האב ומן האם נמי דאסיר ה"מ (בנים דאשה) [דווקא בנשים] דאנסוב לבתר דאתגייר אבל בנשים דאנסיב כשהוא עובד כוכבים לכ"ע שרי אפי' באחים מן האם והיכא דראשון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה חייבים כרת משום אשת אח. תניא עובד כוכבים שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו שאר האם ואין לו שאר האב כיצד נשא אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים אחות אב מן האם יוציא מן האב יקיים. אח מן האם יוציא מן האב רמ"א יוציא וחכ"א יקיים שהיה רמ"א כל ערוה שהיא משום שאר האם יוציא מן האב יקיים ומותר באשת אחיו ובאשת אחי אביו. ושאר כל העריות מותרות לו לאתויי אשת אביו נשא אשה ובתה כונס [אחת] ומוציא [אחת] ולכתחלה לא יכנוס:

דף צח:

מתה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו. הא כר' ישמעאל. הא כר' עקיבא. לר' ישמעאל דאמר חמות לאחר מיתה קלישה לה איסורה וגבי גר לא גזרו בה רבנן.

הא דתניא מותר באשת אחיו אוקימנא דנסב' כשהוא עובד כוכבים אבל נסבה כשהוא ישראל דהיינו לבתר דאגייור אסור והא דקתני [מותר באשת אחיו] נשא אשה ובתה כונס א' ומוציא א' לאו אגר שלידתו בקדושה קאי דההוא ודאי ישראל גמור הוא ומתחייב עלה כרת אלא אגר שהורתו ולידתו שלא בקדושה קאי. א"נ אגר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה קאי ונשא אשה [ובתה] שהורתן ולידתן שלא בקדושה. וה"ה לישראל גמור. והא דקתני לכתחלה לא יכנוס אקשי' לה השתא אפוקי מפיק לכתחל' מיבעיא. ופרקינן התם קאי הך דאמור רבנן יקיים לכתחלה לא יכנוס ת"ר יש מוכר את אביו להגבות [אמו] כתובתה כיצד ישראל שלקח [עבד] ושפחה מן השוק ולהן בן ושחרר השפחה ונשאה ועמד וכתב כל נכסיו לבנה נמצא זה מוכר אביו לגבות כתובתה. וכולה ר"מ היא והא קמ"ל מטלטלין משתעבדי לכתובה איבעית אימא הא קמ"ל דעבדים כמקרקעי דמי. הא מתני' דלא כהלכתא היא דקי"ל הלכה אין גובין מן העבדים. מיהו גמרי' מינה דמתנת שכ"מ במטלטלין כירוש' שויוה רבנן וב"ח גובה מהן לפי תקנת הגאונים שתקנו לגבות לב"ח ממטלטלין דיתמי ולא במתנת ש"מ דין מתנת בריא לו שלא יהא ב"ח גובה ממנה כדקי"ל עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה הימנו. דהא ודאי (גובה) [כתב] כל נכסיו לבנה ודאי מתנת ש"מ הוא דאי הויא מתנת בריא לר"מ דאמר מטלטלין משתעבדי לכתובה היכי גבינן כתובה ממטלטלין לבתר דיהבינהו [במתנה] דהא אפי' באפותיקי קי"ל עשה שורו אפותיקי אין בעל חוב יכול לגבות הימנו אלא לאו ש"מ מתנת שכ"מ היא וש"מ דכירושה שויוה רבנן למיגבה מינה לב"ח וכשעשה לה אפותיקי נמי לא מצית מוקמת לה דא"כ אפי' לרבנן נמי דאמ' מטלטלין לא משתעבדי לכתובה מוכר את אביו לגבות כתובתה. ואיכא לדחוקי לר"מ דאמר מטלטלין משתעבדי לכתובה אפי' מיתמי כדאיתא בפ' האשה שנפלו לה נכסים הני נמי משתעבדי מן הלקוחות:

דף ק:

אמר שמואל עשרה כהנים [עומדים] ופירש אחד מהם ובעל הולד שתוקי מאי שתוקי אילימא שמשתיקין אותו מנכסי אביו פשיט' מי ידעינן אביו מאן ניהו. פי' ואפי' תפס פשיטא דמפקינן מיניה אלא מאי שתוקי שמשתקין אותו מדין כהונה דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ובעי' זרעו המיוחס אחריו וליכא מיתיבי ראשון ראוי להיות כ"ג פי' גבי יבמה שנתייבמה בתוך ג' חדשים שמת בעלה קאי ואמאי הא בעי' זרעו המיוחס אחריו וליכא אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכי גזור רבנן בזנות בנשואים לא גזור. ובזנות מי גזור רבנן והתנן וכן מי שלא שהתה ג' חדשים אחר בעלה ונשאת וילדה

מאי אחר בעלה אי לימא אחר מיתת בעלה אימא סיפא הוא אונן עליהם והם אוננין עליו בשלמא הוא אונן עליהם משכחת לה בנשואין ולקוט עצמות דקמא אלא הם אוננין [עליו] היכי משכחת לה הא מית ליה אלא בגרושה ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה אימא סיפא הוא אין מטמא להם והן אין מטמאין לו בשלמא הן אין מטמאין לו לחומרא משום דדלמא כל חד וחד לאו בריה הוא אלא הוא אין מטמא להם בשלמא לשני לא מטמא ליה אלא לראשון ליטמי ליה ממ"נ אי בריה הוא שפיר קמיטמא ליה ואי דבתרא הוא חלל הוא אלא לאו בזנות ומאי אחר בעלה אחר בועלה וקתני סיפא דעולה במשמר של זה ושל זה ותיובתא דשמואל ואוקי בקידושי טעות וכרב יהודה אמר שמואל דאמר משום ר' ישמעאל והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קדושי טעות שאפילו בנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה:

מתני וכן מי שלא שהתה ג' חדשים אחר בעלה ונשאת וילדה ואין ידוע אי בן ט' לראשון או בן ז' לשני היו לה בנים מן הראשון ובנים מן האחרון הן חולצין ולא מייבמין וכן הוא להם חולץ ולא מייבם היו לו (ב') אחים מן הראשון ואחים מן השני שלא מאותה האם הוא חולץ ומייבם והן א' חולץ מיבם [וא' מייבם] היה אחד כהן ואחד ישראל נושא אשה הראויה לכהונה ואינו מטמא למתים ואם נטמא אינו סופג את הארבעים ואינו אוכל בתרומה ואינו משלם חומש ואינו חולק על הגורן ומוכר התרומה והדמים שלו ואינו חולק בקדשי מקדש פי' עורות קדשים ואין נותנין להם קדשים פי' בכורות וחרמים ואין מוציאים את שלו מידו ופטור מן המתנות ובכורו ירעה עד שיסתאב ונותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראל היו שניהם כהנים הם אוננים עליו והוא אונן עליהם הוא אינו מטמא להם והם אינם מטמאים לו הוא אינו יורש אותם אבל הם יורשים אותו [ואינו] חייב על הכאתו ועל קללתו של זה ושל זה ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק היו שניהם בבית אב אחד נוטלים חלק אחד. בדיני התערובות לא אכתוב דבר מפני שהוא דבר שאינו מצוי:

דף קא.

הוי יודע שסנדל ומנעל לאו בדפוס א' הם ומיהו שניה' כשרים אלא שהמנעל עשוי מעור רך ואיכא למיגזר ביה משום מנעל מרופט או משום חצי מנעל מפני שאפשר לתקנו אע"פ שנתקרע אבל סנדל הוא מעור קשה ואין ראוי לתקנו אחר שנתקרע וליכא למגזר ביה משום מנעל מרופט ומשום חצי מנעל לפיכך המנעל אסור לחלוץ לכתחלה ובסנדל

מותר. וכל היכא דתני חליצה פסולה פוסלת מן האחים וכל היכא דתני אינה חליצה אינה פוסלת. והא דתנן סנדל שיש בו עקב כשר האי עקב הוא כף הרגל שקורין שולא. והא דתנן מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה פירש"י אם נקטעו רגליו מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה אע"פ שאינו קרוי רגל דהא תנן גבי עולת ראיה רגלים פרט לבעלי קבין שפטורים מן הראיה מיהו מעל רגליו הוא אבל מן הארכובה ולמעלה מעל דמעל הוא ואע"ג דאמר אמימר האי מאן דחליץ [צריך] למדחסיה לכרעיה לתרוצי לכרעיה ואמר אמימר האי מאן דמסגי אלוחתי דכרעיה לא חליץ פי' שרגליו הפוכות שכף הרגל שהוא השולא הולכת למעלה וגב הרגל למטה. ואם כן הוא מן הארכובה ולמטה אמאי חליצתה כשרה. לא דמי דהתם כשנחתך רגלו הוא קרי ליה לשוק [רגל] והוא מעל רגליו אבל הכא הוא הנקרא רגל ושולא בלעז היא הנקראת כף הרגל נמצא שאין השוק על הרגל אלא על כף הרגל. והרב אלפס פי' מן הארכובה ולמטה דקתני מתני' שקשר רצועות הסנדל מן הארכובה ולמטה והו"ל מעל רגלו והביא ראיה מהירושל' שכתוב במתני' בקטום מן הארכובה ולמטה וכו' כמ"ש הרב ז"ל והא דתנן חלצה בסנדל של עץ חליצתה כשרה אמר עלה בגמ' מאן תנא אמר שמואל ר"מ היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר"מ ור' יוסי אוסר אבוה דשמואל אמר במחופה עור ודברי הכל. וכתב הרב אלפס אבל כשאינו מחופה עור אפילו דיעבד נמי לא ואין דבריו נראין בזה דקי"ל בפ' בתרא דיומא דאפילו לר' יוסי קב דקיטע מנעל הוא טעמא דרבי יוסי משום דלמא מפסיק ואתי לאתוייה והכי מסקנא דשמעתא התם הא דאמר רבה בפירקי' דהכא מדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ האי מנין והאי לא מנין אלמא לרבה נמי לר"מ הוא דהוי מנעל אבל לר' יוסי לא הוי מנעל וא"כ קשיא דרבה אדרבה איכא למימר דרבה הכא לדבריו דאביי קאמר דאמר אביי מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן ורישא במחופה עור משמע דלאביי טעמא דר' יוסי משום דלאו מנעל הוא ובפ' יום הכפורים אית ליה לאביי נמי האי סברא דלר"י לאו מנעל הוא ורבה אותביה התם ואסקה דלר"י נמי מנעל הוא. והיינו טעמא דר' יוסי משום דלמא מפסיק הלכך הא דאמר רבה מדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ לדבריו דאביי קאמר ובשלהי פ' במה אשה נמי גרסי' אמר רב יוסף מאן הודה לו ר"מ מאן לא הודה לו ר' יוסי ורבא אמר מאן לא הודה לו ר' יוחנן בן נורי הוא כלומר אבל ר"י ור"מ הודו לו דלתרווייהו ס"ל דמנעל הוא ויש לפרש דלעולם אליבא דרבה היכא דאין מחופה עור לר"מ הוה מנעל ולר"י לאו מנעל הוא. והא דאמר רבה במס' יומא דלר"י נמי מנעל הוא במחופה [עור] כשתמצא לומר לדברי ר"י בין במחופה עור בין כשאינו מחופה עור לאו מנעל הוא ובמחופה עור דלמא מפסיק

וכשאינו מחופה עור נמי איכא למיגזר הכי ולר"מ אפי' כשאינו מחופה עור מותר לצאת בו לכתחילה דמנעל הוא ולא גזרינן דלמא מפסיק והיינו דאמר רבה מדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ דמשמע דלר"י לאו מנעל הוא. והא דאמר רבה בפ' במה אשה מאן לא הודה לו ר' יוחנן בן נורי לאו למימר דלדעת ר' יוסי מנעל אלא סתם סתם סנדלי ציידין של קש ושל קנים הוא לר"י בן נורי ובזה עמדו דברי הרב אלפס:

דף קא:

מאי דכתב ה"ר אלפס ולענין חליצה עד שתהא אביו ואמו מישראל מ"ט תרי בישראל כתיב הכי פי' תרי בישראל כתיבי חד לענות חלוץ הנעל ג' פעמי' כדר' יהודה משו' ר"ט ואמרי' מונקרא שמו נפקא ומוקים בישראל כיון שחלץ לה הותרה לכל ישראל כדאיתא בפ"ק דקדושין וחד בישראל למעוטי אמו מישראל מקרב אחיך נפקא. ואית ספרים שכתוב בהם הכי ולענין חליצה עד שיהיה אביו ואמו מישראל מ"ט בישראל כתיב ואם אין אמו מישראל מקרב אחיך נפקא:

דף קב.

מאן דאמר מנעל לכתחלה [לא] מ"ט אילימא משום דהו"ל פנתא מעל וארקתא מעל דמעל אי הכי אפילו דיעבד נמי לא אלא גזרה משום מנעל מרופט כלומר פשיטא דבכה"ג כשר ולא מעל דמעל הוא ומהכא משמע שאין מנעל וסנדל מדפוס א' דהא אמר מעיקרא שהמנעל מיפסיל משום מעל דמעל והסנדל כשר אלמא אין לסנדל פנתא שקורי' אנפיירי בלעז:

א"ר ינאי בין שהתיר הוא ושמטה היא בין שהתירה היא ושמט הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ותשמיט היא בעי ר' ינאי קרעתהו מהו שרפתהו מהו גלויי כרעא בעינן והא איכא או דלמא חליצה בעינן וליכא תיקו. בעא מניה נחמיה בן ברוך מרבה שני מנעלים זה על גב זה מהו. ה"ד אילימא דשלפתיה לעילאי וקאי תתאי מעל אמר רחמנא ולא מעל דמעל [לא צריכא] דקרעתיה לעילאי ושליפתיה לתתאי וקאי עילאה חליצה בעינן והא איכא או דלמא גלוי כרעא בעינן והא ליכא ומי איכא כה"ג אין דחזיוה רבנן לאמימר דנפק בחמשה זוזי מוקי בשוקא מכאן למדנו שאין לחלוץ הנעל ע"ג בתי שוקיים דמעל דמעל הוא דהא אמר הכא דשני מנעלים זה על גב זה ה"ל עילאה מעל דמעל ואע"פ שיש לבעל דין לחלוק ולומר שאני הכא דשניהם מנעלים והלכך הו"ל עילאה מעל דמעל אבל בתי שוקים דלאו מנעל נינהו דאנפילא של בגד הוא ולאו מנעל איקרי לא מקרי

המנעל (שלהן) שעליהן מעל דמעל [מ"מ] מה לי אם התחתון מנעל מה לי אינו מנעל מ"מ מעל דמעל הוא. ונראה דצריך להחמיר משום דמספקא לן אי גלויי כרעא בעינן לכן טוב להחמיר בדבר שלא לחלוץ על בתי שוקיים. ואע"ג דאמר גבי קב הקיטע דמחופה עור כשר ולא מקרי מעל דמעל התם חד מנעל הוא דחד מנא הוא אבל הכא תרי מני נינהו ויש סיוע בהא ממה שפרש"י סנדל התפור בפשתן שתפר בתוכו בגד פשתן כעין שתופרים בתוכו לבדין אלמא כה"ג לאו מעל דמעל הוא עוד פרש"י סנדל התפור בפשתן שתפרו במשיחה כעין שלנו. תניא בין נתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד פי' חליצה פסולה לעלמא ופוסלת מן האחים הא אם לא נתכוון [הוא] ולא נתכוונה היא אינה פוסלת מן האחים:

דף קב:

תניא חלצה במנעל הנפחת החופה רוב הרגל בסנדל הנפרם שמקבל רוב הרגל בסנדל של שעם בסנדל של סיב בקב הקיטע במוק בסמיכת הרגלים באנפליא של עור והחולצת מן הגדול בין עומד בין יושב בין מוטה החולצת מן הסומא חליצתה כשרה. אבל אם חלצה במנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל בסנדל הנפרם שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפליא של בגד החולצת לקטן חליצתה פסולה והא דקתני הכא החולצת לקטן חליצה פסולה דמשמע פוסלת מן האחים דלא כהלכתא הוא דקי"ל כרבנן דאמרי אין חליצת קטן כלום ובאנפליא של בגד פלוגתא דשמואל ור"א בפ' כל הגט לר"א אינה פוסלת מן האחים ולשמואל פוסלת. ופסק הרמב"ם כר"א דאינו פוסל אבל בסנדל של עץ ובסנדל הנפרם ובמנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל פסק הרב ז"ל חליצה פסולה ופוסלת מן האחים אע"ג דקתני להו בברייתא כי הדדי. והא דקתני בקב הקיטע חליצתה כשירה לאו הלכה היא אא"כ מחופה עור ובמוק דקתני חליצה כשרה אסור לחלוץ בו דיחידאה הוא מאן דמכשיר לכתחלה כדאיתא לקמן ובסנדל של שעם ושל סיב דקתני חליצתה כשירה הא אמר סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו משום דכתיב ואנעלך תחש:

דף קג:

אמר רבה הלכתא אחד סנדל המוסגר וא' סנדל המוחלט וא' של עבודת כוכבים [חליצתה כשרה] ושל עיר הנדחת ושל זקן העשוי לפי כבודו לא תחלוץ ואם חלץ חליצתה פסולה. פי' של עבודת כוכבים מיירי בעבודת כוכבים של עובד כוכבים דאית ליה תקנתא

בביטול ולא מיכתת שיעוריה דאי משום דאסורה בהנאה מצות לאו ליהנות נתנו. אבל בעבודת כוכבים של ישראל דלית לה תקנה בביטול הו"ל כעיר הנדחת דכתותי מכתת שעוריה ואם חלצה חליצה פסולה וגבי לולב של עבודת כוכבים נמי הוי הכי. וכ"ת כיון דחלץ ביה לאו עבודת כוכבים דישראל ואמאי חלי' כשרה ואפשר שלא נתכוון להנות בה אלא לחלוץ א"נ בסנדל של משמשי עבודת כוכבים דק"ל עובד כוכבים שבטל עבודת כוכבים בטל משמשיה וכיון דעבודת כוכבים ביד עובד כוכבים היא אע"פ שהמשמשין ביד ישראל אם בטל העובד כוכבים הע"ז משמשיה נמי בטילי והא דקתני של תקרובת עבודת כוכבים חליצתה פסולה מיירי שנקצעו מתחילה לכך דהו"ל כשחיטה שהיא כעין פנים אבל אם לא נקצעו מתחלה לכך כיון דלאו כעין פנים הוא לא מיתסר משום תקרובת עבודת כוכבים והכי איתא במס' ע"ז פ' ר' ישמעאל דתקרובת עכו"ם לא מתסרא כי אם שהיה כעין פנים ששבר מקל לפניה:

דף קד:

תניא תניא חלצה ולא רקקה ולא קראה חליצתה כשרה רקקה ולא חלצה ולא קראה חליצתה פסולה קראה ולא רקקה ולא חלצה אין כאן בית מיחוש. מני אילימא ר"א חלצה ולא קראה ולא רקקה [חליצתה] כשרה הא ר' אליעזר אומר כל דבר [שהוא] מעשה מעכב (פסולה). אלא פשיטא ר"ע וקתני רקקה ולא חלצה ולא קראה חליצתה פסולה לעלמא ומפסלת לאחים אליבא דר"ע נמי רקקה ולא חלצה ולא קראה פסולה לאחים והכי נמי שלחוה לאבוה דשמואל יבמה שרקקה תחלוץ אלמא ברקיקה לחודא פסולה לאחים אלמא כל יבמה יכולה לפסול עצמה מן האחים אם תרוק בפני אחד מהם. וא"כ קשיא הא דאמר לעיל יבמה שגדלה בין האחים כשרה להתייבם ואין חוששים שמא חלצה לאחד מהם ואם איתא ליתני שמא רקקה בפני אחד מהם לכך אני אומר שאין רקיקה פוסלת מן האחין אלא כשהיא לפני ב"ד ולא דמי רקיקה לחליצה דאילו חליצה אין דרכה לחלוץ לאחד מן האחים וכיון דחלצה אפי' שלא בפני ב"ד פסולה מן האחים להכי אמר אין חוששין שמא חלצה לאחד מן האחים טעמא דלא חזינן הא חזינן חיישינן שמא כוונה אבל רקיקה שדרכה להיות רוקקת כל היום אין הרקיקה פוסלת מן האחים אלא בב"ד וכן נראה בפרש"י ז"ל שהיבמה שחלצה לפני ב"ד תחלוץ אלמא בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא פסלה:

דף קה.

לוי נפק לקרייתא בעו מניה יבמה גדמת מהו שתחלוץ. רקקה דם מהו לא הוה בידיה אתי שאיל בי מדרשא א"ל מי כתיב וירקה רוק שלחוה לאבוה דשמואל יבמה שרקקה דם תחלוץ לפי שא"א בדם בלא צחצוחי רוק מיתיבי יכול יהא דם היוצא מפיו ומפי האמה שלו טמא [ת"ל] זובו הוא מטמא ואין דם היוצא מפיו (מטמא) ומפי האמה (אינו) טמא אלא טהור ואי א"א בלא צחצוחי הרוק אמאי [ומשנינן] ל"ק כאן במוצצת כאן בשותת. פי' (מוצצת) [שותת] אפשר בלא צחצוחי הרוק וצריכה לרוק לכתחילה ומי' דיעבד חליצתה כשירה כדא' גבי מדרשא דלוי מי כתיב וירקה רוק. ומתני' נמי הכי משמע מדאצטריך קרא למעוטי דם היוצא מפיו אלמא אי לא מעטיה קרא ה"א בכלל כי ירוק הזב בטהור הוא. ואוקימנא להאי מתניתין בשותת והראב"ד כתב דשמעתא קמייתא מיירי שרקקה במקום חליצה דסגי בהכי אפלו בשותת והא שמעתא בתרייתא דבעי צחצוחי הרוק שרקקה שלא במקום חליצה ולפוסלה מן האחים דאי איכא צחצוחי הרוק הוא דמפסל ביה דגזרינן ביה משום רקיקה דבתר חליצה. אבל לית בה צחצוחי הרוק לא מפסלה ולא גזרינן בה מידי דגר' בפ' כל הגט אמר שמואל כל [מקום] ששנו חכמים גט פסול [פסול] ופוסל חליצה פסולה ופוסלתה מן האחים במערבא אמרי אמרי משמיה דר"א [שמאל] ולילה פסולים ופוסלים קטן ואנפלייא פסולות ואינו פוסלות:

דף קה:

א"ר ישמעאל בר"י המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי לקיים ב' מקראות הללו והיו עיני ולבי שם כל הימים וכתיב נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. הא דפסקי הלכתא עד שתביא ב' שערות ה"מ לכתחלה דלא חלצה עד שתביא ב' שערות אבל דיעבד הא תנן קטנה שחלצה תחלוץ משתגדל ואם לא חלצה חליצתה כשירה: הא דתנן מעשה שחלצה בינו לבינה מנא ידעינן א"ר יהודה אמר שמואל בעדים רואין אותם מבחוץ. אפ"ה לית הלכתא כר"ע אלא חליצה פסולה:

דף קו.

חליצה מוטעת איזה היא חליצה מוטעת כל שא"ל חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז כשירה ואי בעיא מינה שתתן לו המאתים אמר' ליה משטה אני בך ולא יהבה ליה מידי ואם א"ל חלוץ ובכך אתה כונס פסולה ופוסלת מן האחים וטעמיה דמילתא דחליצה מוטעת כשרה אית בה תרי טעמי בפ' המדיר חד טעמא הוא מכיון דחלץ מסתמא אחולי

אחליה לתנאיה ולהאי טעמא אי בשעת חליצה אדכר לה תנאה החליצה פסולה וחד טעמא משום דא"א לקיים המעשה ע"י שליח ולא הוי דומיא דבני גד ובני ראובן ואין צריך לקיים התנאי ואפי' אדכריה בשעת מעשה ובתוך המעשה החליצה כשירה. והכי מסקנא דשמעתא. הכי גרסי' בספרים שלנו. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אעפ"י שאין מכירין וממאנין אעפ"י שאין מכירין לפיכך אין כותבין גט חליצה וגט מיאון אא"כ מכירין אין חוששין לב"ד טועין ורבא דידיה אמר אין חולצין אא"כ מכירין ואין ממאנין אא"כ מכירין לפיכך כותבין גט חליצה וגט מיאון אעפ"י שאין מכירין חיישינן לב"ד טועין ובהלכות (ס') [הרי"ף] ז"ל מוחלפת הגירסא:

דף קו:

אמר רבא אכלה תומא וירקה לאו כלום היא מ"ט וירקה מעצמה בעינן. פי' לאו כלום וכאילו לא רקקה כלל וצריכה [רקיקה] פעם אחרת מעצמה. מיהו אם לא רקקה קיי"ל דרקיקה לא מעכבת:

דף קז.

הא דאמר שמואל טעמייהו דב"ש משום דאין תנאי בנשואין לטעמייהו דב"ש קאמר אבל שמואל גופיה ס"ל יש תנאי בנשואין דגר' בפרקין ובפ' המדיר קדשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אין צריכה הימנו גט ואוקימנא לשמואל כל הבועל ע"ד קידושין הראשונים הוא בועל ורב ס"ל כיון דבעל אחוליה אחליה לתנאיה. אבל בהכניסה לחופה ולא נבעלה או כשמסר האב לשלוחי הבעל לא אמר אחוליה אחליה לתנאיה והלכה כרב. והא דאמר הכא וב"ה מידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן נינהו בדין הוא דהול"ל וב"ה ס"ל דיש תנאי בנשואין כשמואל גופיה דס"ל הכי אלא לדבריהם דב"ש קאמר הכי הר' אלפס פי' ופסק כעולא דאמר ממאנת לזיקתו ומסתברא כותיה דרב ושמואל ור"י דאפליגו במיאנה לזה מותרת לזה כלהו משמע דס"ל ממאנת לזיקתו. ופסק גם כשמואל ור"י דאמרי ממאנת לזה מותרת לאחים וה"ה שמותרת לעלמא אי מיאנה בכל האחים אבל לאותו שמיאנה אסור דכי אתא רבין אר"י מיאנה [בזה] מותרת לאחין ולא הודו לו. אמר אביי מאן לא הודו לו רב. רבא אמר לא הודו ר' אושעיה ואמרי לה רב אסי פי' אביי א' לא הודו לו רב אבל ר' אושעיה ורב אסי הודו דה"ק מיאנה בזה מותרת בזה לכל האחים ואפי' לזה שמיאנה מפני שאינה ממאנת לזיקתו וכמי שלא מיאנה בזה דמי אבל לעלמא אסורה. רבא א' לא הודו לו ר' אושעיא וכ"ש רב אבל רב אסי הודה

דה"ק מותרת לכל האחים אבל לאותו שמיאנה בו אסורה מפני שממאנת לחצי זיקתו. ולעלמא נמי אסורה מפני שלא מיאנה אלא בו. אבל לכל האחים מותרת במקום שיש אחים דאין מיאון לחצי זיקה. אבל בחד יבם או בשני יבמין ומיאנה בכולן אסורה והיינו דלא כר' אושעיה. וה"ה לעלמא דמותרת אם מיאנה בכל האחים ואמרי לה (מיאון) מאי לא הודו לו רב אסי וכ"ש רב ור' אושעיה וה"ק מיאנה בזה מותרת לאחים כלומר כשיש אחים מותרת לכל האחים ולא לזה שמיאנה. וכ"ש אם אין אחים אסורה לזה שמיאנה בו דבחד יבם הכי נמי דמצי עקר ואפי' כשיש אחים דיש מיאון לחצי זיקה ומותרת לכל האחים ולא לזה שמיאנה בו ומיהו אם מיאנה בכל האחים מודה רב אסי דאסורה בכולהו וכיון דרבא ס"ל דר"י פליג עליה דר' אושעיה דהא א' רבא מאן לא הודה לו ר' אושעיה. ואמרי לה רב אסי וכ"ש ר' אושעיה דלא הודה לו אלמא לרבא ר"י ועולא פליגי ודאי אדר' אושעיה והלכתא כוותיהו דממאנת לזיקתו וזהו טעמו של הרב אלפס שפסק כעולא. והלכה כשמואל ור' יוחנן דאמרו מיאנה בזה מותרת בזה אבל לזה שמיאנה בו אסורה:

דף קז:

ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר איזו היא קטנה שצריכ' למאן כל שיודעת לשמור קדושיה אינה יודעת אינה צריכה למאן כבר כתבתי בזה כל הצורך בגיטין בפ' התקבל:

דף קט.

תניא מודים [חכמים] לר"א (ביבמה) [בקטנה] שהשיאה אביה ונתגרשה שהיא יתומה בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושים גמורים ואין חזרתה חזרה גמורה לכאורה משמע שמותרת לעלמא בלא חליצה מפני שהיא ערוה מן התורה אלא דבירושלמי משמע שיתומה בחיי האב צריכה חליצה וטעמא דמילתא אע"פ שהיא ערוה מן התורה אין הכל בקיאים בחזרתה שאין חזרתה חזרה גמורה ולפיכך צריכה חליצה: בעא מניה רבא מרב נחמן צרתה מהו א"ל היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה הלכך צרתה או חולצת או מתיבמת אליבא דר"א הוא דדייק וקמבעיא ליה הכי דאילו לרבנן אם אינה יתומה בחיי האב אפי' היא מותרת ליבם. ואם היא יתומה בחיי האב כיון דהיא ערוה מן התורה פשיטא שצרתה [צרת] ערוה היא ואינה מתיבמת אלא ודאי אליבא דר"א קא מבעיא ליה וה"ר אלפס שכתב לא ירדנו לסוף דעתו וכתב והא זיקת ב' יבמין דרבנן היא משום גזרת ב' יבמות הבאות מבית אחד ומ"ש התם דצרתה אינה

מתיבמת אע"ג דאיהי גופה גזירה (גזרי') [ואנן ניקום ונגזור] גזירה לגזירה והכא צרתה מותרת דלא גזרי' גזירה לגזירה. איכא למימר האי דגזרי' גזירה לגזירה דגזר ר"א משום יתומה בחיי האב קלישה ליה דהא כולה לרבנן לא גזרי' [ולכן] אפי' לר"א לא גזר בצרתה: תניא ב' אחים נשואים ב' אחיות קטנה וחרשת מת בעלה דקטנה חרשת יוצא' בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ מת בעלה של חרשת קטנה יוצאה בגט וחרשת אסורה לעולם ואם בא על חרשת נותן לה גט והותרה אלמא חרשת קנויה ומשויירת וקטנה קנויה ואינה קנויה וה"ל ביאת קטנה ביאה פסולה ולא (פנויה) [פטרה]:

דף קט:

אתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט ושמואל אמר צריכה גט משני אוקימנא כשבעל אבל כשלא בעל אפי' לרב צריכה גט משני והוי יודע דבין לרב בין לשמואל דאם לא בעל צריכה גט משניהם. מראשון צריכה גט מרבנן אע"ג דלא בעל כיון שהיא גדולה אינה יוצאה במיאון ומשנה שלימה שנינו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות ותנן נמי כל מקום שיש חליצה אין מיאון וכ"ש משני דצריכה גט דקדושי ראשון אינם קדושין אלא מדרבנן דלא סבירא לן קדושי קטנה מתלה תלו וקיימי וכי גדלה גדלי בהדה ואע"ג דלא בעלה הלכך היכא דלא בעל אין בזה מחלוקת דרב ושמואל מודו שצריכה גט מראשון ומשני לא נחלקו רב ושמואל אלא כשבעל אי הוו קדושי ראשון קדושי תורה או לא אליבא דרב קידושי ראשון קדושי תורה הם אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין וקדושי תורה הם ואם בא אחר וקדשה אינה צריכה גט משני ושמואל ס"ל כל הבועל ע"ד קידושי הראשונים הוא בועל וקדושי הראשונים אינם קדושי' של תורה אלא מדרבנן וצריכה גט משניהם. ובודאי איכא לאקשויי לשמואל מהא דתניא המקדש את הקטנה קדושיה תלויין ואיכא לאקשויי לה מהא דתניא לעיל אבל אם גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה או כשהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת חולצת או מתייבמת משום ר"א אמרו חולצת ולא מתייבמת ולשמואל אמאי מתיבמת לרבנן האי אין חזרתה חזרה גמורה אלא אמר לך שמואל טעמא דרבנן דמתני' משום דקדושי קטנה כי גדלה גדלו בהדה ואע"ג דלא בעל והני תנאי דמקשת לי מינייהו ס"ל כר"ג ופליגי רבנן עליה ורב נמי ס"ל דלית ליה לר"ג האי סברה דגדלה בהדה אע"ג דלא בעל ואנא דאמרי כרבנן וכרב כשלא בעל. ולדידי כי בעל ולא בעל כי הדדי נינהו דכל הבועל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל ועי"ל דההיא דתניא לעיל וגדלה אצלו ומת או חולצת או מתייבמת משום ר"א אמרו

חולצת ולא מתייבמת ס"ל לשמואל דכי גזר ר"א משום יתומה בחיי האב ולא גזר גדולה אטו קטנה דלא מחלפה אלא כי גזר ר"א גדולה דעלמא אטו גדולה גזר וס"ל לר"א גדלה אצלו אע"ג דבעל אין חזרה חזרתה גמורה דכל הבועל ע"ד קידושי' הראשונים הוא בועל ואנא דאמרי כר"א ולפי הפי' הזה יש להעמיד הגירסא הכתובה בספרים בפ' המדיר גבי האי פלוגתא דר"א ורבנן והכי איתא התם בהא פליגי דרבנן סברי אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין ור"א סבר אין אדם יודע ומחקו מן הספרים דר"א סבר אין אדם יודע וגרסי הכי ור"א סבר אע"ג דאדם יודע גזרה משום יתומה בחיי האב. ולפי מה שפירשתי א"צ למחוק מן הספרים דוודאי דר"א לא גזר גדולה אטו קטנה דלא מחלפא אלא גדולה אטו גדולה גזר דמחלפי ומאי גדולה גדולה אצלו. וס"ל לר"א דכשגדלה אצלו אע"ג דבעל אין חזרתו חזרה גמורה דכל הבועל ע"ד קדושין הראשונים הוא בועל ושמואל דאמר כר"א וההיא דקתני קידושין תלויין אמר לך שמואל רבנן היא ואנא דאמרי' כר"ג וליכא לתרוצי לשמואל דה"ק קדושין תלויין עד שיבעול בפירוש לשם קידושין לאחר שהגדילה דא"כ קידושין קמאי לא מהני ולא מידי והאי קידושין תלויין כדפרשי' ריש שמעתי' איפריק' ליה אבל דברי ה"ר אלפס שכתב בזה לא מפרקי הוא (איפריקא ליה) ואין כאן ספק לא לרב ולא לשמואל כדפרישית והוא פי' נכון וברור. והלכתא כרב הלכך כשבעל אחר שגדלה אצלו קידושי ראשון קידושין [מה"ת] וא"צ גט משני וכשלא בעל לאחר שגדלה אצלו קידושי ראשון אינם קידושין מדאורייתא אלא הן קידושין מדרבנן הלכך צריכה גט משני ומראשון נמי צריכה גט דאינה יוצאה במיאון אחר שהביאה ב' שערות וזהו דבר ברור:

דף קי.

מסקנא דשמעתת' דחרשת לאו בת חליצה היא אפי' חרשת דמעיקרא דקדושי' אינם אלא מדרבנן. הא דתנן קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ל"ש נפלה לו מאחיו פקח ול"ש נפלה לו מאחיו חרש:

דף קיא.

מסקנא דשמעת' חרשת קנויה ומשויירת קטנה קנויה ואינה קנויה והא דתנן חרשת וקטנה בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת פוסל את הקטנה בדין הוא דלא פסל הקטנה ממ"נ אי קטנה קנויה היא אין ביאת האח ביאה

כלום ואי לאו קנויה היא נכרית בעלמא קא נסיב. אלא להכי פסל את הקטנה שהיא ראשונה דלמא קדים ובעל חרשת ברישא:

דף קיא:

מתני' יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה. פי' יבם קטן בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמה שלא הביאה ב' שערות ולא רצה לקיימה ולבא עליה אחר שהגדיל כיון דביאת בן ט' כמאמר שויוה רבנן וצריכה גט וחליצה אין להם לחלוץ עד שיהיו שניהם גדולים דאיש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש אבל בודאי אם רצה לקיימה ולבא עליה אחר שהגדיל אם היה גדול קנאה להיות כאשתו לכל דבר וא"צ שתהיה גדולה אלא אם יודעת לשמור גיטה אע"פ שאינה יודעת לשמור את עצמה מקבלת גיטה אע"פ שהיא קטנה:

דף קיב.

תניא יבמה שאמרה בתוך ל' לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי בין שאומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר ל' יום מבקשים הימנו שיחלוץ לה. היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי ה"ז יוצאה בגט פירוש לאחר ל' יום קאי. הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה. האי סיפא נמי לאחר ל' יום קאי וכולה מתני' מיירי כשהגט יוצא מתחת ידה דאי אין הגט יוצא מתחת ידה עד שכופין אותו לחלוץ הוה כופי' אותו ליבם. והא דקתני צריכה גט וחליצה פירשה ר' אמי שצריכה חליצה עם גיטה שיוצא מתחת ידה והאי דקאמ' אעפ"י שחזר ואמר לא בעלתי לא להצריכה חליצה קאי דכ"ש הוא דצריכה חליצה כשלא בעל יותר משבעל אלא ה"ק אעפ"י שחזר ואמר לא בעלתי [אין] כופין אותו שיחלוץ לה אלא מבקשים ואין כופין דאדבורא קמא סמכינן דאמר בעלתי רב אשי אמר התם תנן גט לזיקתו הכא גט לביאתו פי' רב (אסי) [אשי] מיירי נמי כשהגט יוצא מתחת ידה והכי אוקי לה ומאי צריכה גט וחליצה דקאמר צריכה גט אחר חוץ מהגט הראשון שנתן לה לזיקתו לפוסלה ממנו ומן האחים. דה"ק בעלתי אחר שנתתי לה גט וביאה פסולה כמאמר שויוה רבנן וצריכה גט וחליצה. וה"ק אף ע"פ שחזר ואמר לא בעלתי לא תימא אדיבורא בתרה סמכינן ולא תהא צריכה גט אלא אדיבורא קמא סמכינן וצריכה גט. בעא מניה הונא בריה דרב נחמן מרב נחמן צרתה מהו. פי' אמתני' קאי יבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלתי ויבם אמר בעלתי מהו לאסור צרתה לעלמא משום דיבורא דידה דאמרה לא

נבעלתי דאי לדיבוריה דידיה צרתה מותרת לעלמא בלא חליצה א"ל מפני שאנו כופין ומבקשים נאסרה צרתה פי' ומותרת לעלמא בלא חליצה. תנן התם בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך שמים ביני לבינך (אני) נטולה אני מן היהודים וחזרו לאמר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה. והשמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים [יפר חלקו והיא משמשתו] הא דקתני טמאה אני לך אוקימ' בפ' בתרא דנדרים בשמעתא בתרא באשת כהן שנאנסה דאי באשת ישראל אי באונס משרא שרי ליה אי ברצון מי אית לה כתובה. אלא ע"כ באשת כהן שנאנסה דאסורה ליה ואית לה כתובה ומדקאמר דאי אמרה זנתה ברצון לית לה כתובה ש"מ דלא אמרי' בחיוב שמחייב אדם את עצמו בממון אין אדם משים עצמו רשע אלא לאו ש"מ דלא אמרי' אין אדם משים עצמו רשע לגבי חיוב ממון. והאי דקת' נטולה אני מן היהודים צריכה הפרה כשאמרה הנאת תשמיש היהודים עלי שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו. אבל אמרה הנאת תשמיש על היהודים כיון דמשעבדא ליה לתשמיש לאו כל כמינה וא"צ הבעל הפרה מחלקו ולא חייש משום איסור כולל. ופי' השמים ביני לבינך שאינו יורה כחץ והר"א אב ב"ד ז"ל פי' שלא נזקק עמה ומהמנינן לה (וא"צ הבעל הפרה מחלקו) מגו דאי בעיא אמרה דאינו יורה כחץ דאיהי מהימנא משום דקים לה. איבעיא להו נטולה אני ליהודים ליבם מהו מי מסקא אדעתה דמת בעל ונפלה קמי יבם או לא. פרש"י ז"ל מי מסקא אדעתה דמית בעל ונפלה קמי יבם וחיילה עלה נדרה או לא מסקא אדעתא ולא חיילה עלה נדרה דכשאמרה נטולה אני מן היהודים לא אמרה אלא בשביל גירוש דבעל שלא יהא בעל סבור שעיניה נתנה באחר אם יגרשנה אבל ביבם אם גירשה זה אסורה באחין לא אסקא אדעתה דמית בעלה ונפלה קמי יבם אדעתא דהכי לא נדרה ולא חיילה עליה. רב אמר [יבם] אינו כבעל ולא חיילה עליה. ושמואל אמר יבם א). תניתוה נדרה אין הבעל יכול להפר לסלק הנדרים שנדרה בחיי הבעל שאפי' הבעל אינו מפר בקודמים. אמר אביי כותיה דרב מסתברא דתניא הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופים אותו שיחלוץ לה. ואם איתא דמסקא אדעתה מבקשים מיבעי ליה. אלא לאו ש"מ לא מסקא אדעתה ואפ"ה חייל עלה נדרה כיון שנדרה הנאה סתם בפי' מיבמה ולא דמי למתני' דלא אדכר יבמה כלל אלא שאמרה סתם נטולה אני מן היהודים וכיון דלא אסקא אדעתה לא חייל עליה נדרה. והרב אלפס כתב בהלכותיו מי מסקא דעתה כלומר וכופין או לא מסקא אדעתא ומבקשים. והלכה כרב דאמר כופין אותו שיחלוץ לה ונ"מ דלא הויה מורדת. טעמה דנדרה בחיי בעלה הא לאחר מיתת בעלה הויה מורדת וש"מ דליתא

לשמואל דאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם ועל זה כתב רבינו אפרים ז"ל היכי קא פסיק הכא דליתא לשמואל דהא שמואל גופיה הוא אמר הכא יבם הרי הוא כבעל שאין כופין ליתן גט וכן היבם אין כופין אותו לחלוץ ופליג עליה דרב דאמר יבם אינו כבעל וקאמר התם אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם ואם איתא דכופין ומבקשים דהא מתנית' שייך במורדת א"כ קשיא דשמואל אדשמואל ואמאי שתיק גמרא מניה אלא ודאי ליתא להאי דיוקא וליכא למשמע מינה דהויה מורדת כלל ולא שמעינן מינה אלא לאחר מיתת בעלה אין כופין אותו לחלוץ כפשטה דמתניתין אבל הפסדת כתובתה מלתא אחריתי [היא ולא] שייכא בכופין ומבקשין דהכא כלל אלו דבריו ז"ל ונראין קצת דבריו ולא כולם נראה קצת דרב ושמואל לא איירו כלל בכתובה אלא בכופים ומבקשי' וליכא הכא דין מורדת. רק מה שהקשה דשמואל אדשמואל תירץ אבא מארי ז"ל הא הא אקשי' בפ' אע"פ דשמואל אדשמואל דקאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם והוא גופיה אמר תבע הוא נזקקים. ומסקנא כאן למשנה אחרונה כאן למשנה ראשונה למשנה אחרונה דתנן מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה היו מתכוונים לשם מצוה ה עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום. ואסיקנא בפרק החולץ דחזרו לומר מצות יבום קודם למצות חליצה והלכך כותבין אגרת מרד על שומרת יבם. ורב ושמואל אמשנה (ראשונה) [אחרונה] אמרו ואחזרו לומר קיימי הלכך אי מסקא אדעתה הויא מורדת ולא קשיא דשמואל אדשמואל:

דף קיג:

אמר רבא מעדותו של ר"י בן גודגודא אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי ש"ח זה מגורשת דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמר. ודוקא היכא דאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה אבל אם לא אמר הכי תנן בהדיא בפרק הזורק א"ל כנסי ש"ח זה אינה מגורשת עד שיאמר לה הא גיטך. ולא משום דבעי' דעתה אלא משום דלמא איהו גופיה בטולי בטליה. ואם נתן לה כשהיא ישנה נמי אינה מגורשת משום דבעי' לה דומיא דידה שיהא מקום המשתמר ואם היתה ישנה בחצרה אינה מגורשת דהא בעי' עומדת בצד ביתה או בצד חצרה וכיון דהיא ישנה כמי שאינה בצד ביתה דמי ואם היה מדבר עמה על עסקי גיטה ונתן לה גיטה ולא פירש ולא היו עסוקים באותו ענין אינה מגורשת משום דדילמא איהו גופיה לא יהיב לה משום גט ודעתו שוחדה בעי' [והא] דאקשינן בפרק קמא דקדושין אם אין עסוקים באותו ענין מנא ידעה מאי קא"ל. משום קידושין הוא דנקט לשון דמנה ידעה דמשמע דבעי' דעתה דבקידושי בעי' דעתו ודעתה.

והאי דלא אמר מנא ידעינן מאי קאמר לה דהוה שייך לישנא בין בקדושין בין בגרושין נפ"מ היכא דאמר איהו מעיקרא לשנים אתן בסתם לשום קדושי' דאע"ג דיהיב לה לשם קידושי' כיון דלא ידעה מאי קא"ל אינה מקודשת להכי נקט לישנא דמנא ידעה:

דף קיד.

מסקנא דשמעת' דבקטן אוכל נבלות דבאסורא דרבנן פשיטא דאין ב"ד מצווין עליו להפרישו ובאיסורא דרבנן נמי פשיטא דאין אומרי' לתינוק עשה דבר זה. וכי פליג באיסורא דאוריית' ומסתברא דאין ב"ד מצווין עליו להפרישו דמעשה דרב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחות בי מדרשא ברה"ר אתא לקמיה דרבי פדת אמר אזיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי מייתו להו אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ואקשי' עלה מהא דתנן קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עלינו. ופריק ר' יוחנן בקטן העושה ע"ד אביו אבל (קטן) נכרי על דעתיה עביד:

דף קיד:

ותו אקשי' עליה מהא דתנן בפרקין שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים ב' אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא אשתו בגט והא קטן אוכל נבלות הוא. ושני רב שמעיה גזרי' משום יבמה לשוק תניא יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים ומבהמה טמאה ואין חוששין משום יונק שקץ ואל יאכילנו נבלות וטרפות שקצים ורמשים ובכולן יונק מהן אפילו בשבת ובגדול אסור. אבא שאול אומר נוהגים היינו שיונקים מבהמה טהורה ביו"ט אוקי' אפי' למ"ד ב"ד מצווין עליו להפרישו יונק תינוק מעובדת כוכבים ומבהמ' טמאה משום סכנה. אי הכי בגדול נמי גדול בעי אומדנא. קטן לא בעי אומדנא דסתם קטן מסוכן הוא אצל חלב. אבא שאול אומר וכו' ה"ד אי דאיכא סכנה אפי' בשבת אי דליכא סכנה אפי' ביו"ט נמי לא. לא צריכא דאיכא צערא וקסבר מפרק כלאחר יד בשבת דאיסור סקילה גזרו ביה רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן. ובפרק אע"פ תני ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת ואוקים בדליכא סכנה ואיכא צערא ואפילו בשבת לא גזרו ביה רבנן. קשיין אהדדי. הרב אלפס פי' דפליגי אהדדי ואיפסיקא הלכתא כר' מרינוס. ורבי יעקב ע"ה פי' דלא דמי צערא דהכא לצערא דהתם דהתם הוא מחמת חולי שהוא גונח ולא גזרו אפי' בשבת וצערא דהכא לאו צער חולי הוא לפיכך גזרו ביה בשבת ולא ביו"ט. תניא לא תאכלו כי שקץ הם לכם להזהיר גדולים על הקטנים וכל נפש מכם לא תאכל דם להזהיר גדולים

על הקטנים אמור ואמרת אליהם לנפש וכו' להזהיר גדולים על הקטנים למ"ד ב"ד מצווין עליו להפרישו דאמרי' ליה לא תעביד וה"ה לכל אסורי' שבתורה למ"ד אין ב"ד מצווין עליו להפרישו דלא ליספו להו בידים. וה"ה באיסורא דרבנן לית ליה למספא ליה בידים: שלום בינו לבינה. מסתברא דכיון דגבי רעבון אם אמר מת וקברתיו נאמנת ה"נ במלחמה אם אמרה מת במלחמה וקברתיו נאמנת דאי אמרת במלחמה אינה נאמנת ה"ל לרבה רעבון גרוע ממלחמה. ועדיף ממלחמה גרוע ממת על מטתו ועדיף ממת וקברתיו וכתב הרמב"ם ז"ל דבמלחמה אינה נאמנת במת וקברתיו אבל עד אחד אע"פ שאינו נאמן לומר מת במלחמה אבל במת וקברתיו נאמן. ולא ירדתי לסוף דעתו דהא עד אחד במלחמה היינו טעמא דלא מהימן משום דלא דייקא ומנסבה וכ"ש היכא דאמרה מת וקברתיו דלא דייקא ומנסבה. וכיון דס"ל לרבינו ז"ל דבמת וקברתיו אמרה בדדמי א"כ עד אחד מ"ט מהימן במת וקברתיו יותר מאשה. אלא ודאי מסתברא דאפי' אשה נאמנת לומר מת במלחמה וקברתיו:

איבעיא להו החזיקה היא מלחמה בעולם מהו מי אמרי' מה לה לשקר ומרעי לה לחזקה ת"ש עישינו עלינו בית עישינו עלינו מערה הוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת שאני התם דאמרינן כי היכי דלדידך אתרחיש ניסא לדידיה נמי אתרחיש ניסא פי' מעיקרא קס"ד דה"ק הוא מת קודם שיצאתי מן המערה ואני נצלתי. וקאמר אינה נאמנת משום דאמרה בדדמי. ושני ליה דאם אמרה הוא מת קודם שיצאתי מן המערה נאמנת אלא הכא במאי עסקינן באומרת אני ברחתי ונצלתי והוא נשאר שם וא"א שלא מת. אמרי' לה כי היכי דלדידך אתרחיש ניסא שמצאת פתח לברוח לדידיה נמי מצא פתח לברוח. ואפשר לפרושי דאפילו אמרה אני שמרתי סמוך לפתח המערה ולא ברח אנן סהדי דמשקרא שהרי עשנו המערה על שניהם ובודאי כל מלתא דאפשר לשזובי (נפשה עבדה) [נפשיה עבד]. ת"ש נפלו עלינו עובדי כוכבים נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני ניצלתי נאמנת התם כדר' אידי דאמר אשה כלי זיינה עליה. פי' מעיקרא קס"ד שהליסטי' באו עליה ועל בעלה והיא היתה מתפחדת כמו הבעל והוה לן למי' דלא נטרא לבעל וחזרה ואמרה בדדמי ואפ"ה מהימנא משום מגו ושני ליה בודאי אם אמרה מלחמה בעולם והיה להרוג כל המוצאים אחד אנשים ואחד נשים דאע"ג דלא ידעינן במלחמה בעד אלא על פיה לא מהימנא דכיון דהיא גופה בההוא פחדא קיימא לא נטרי ליה לבעל וחזרה ואמרה בדדמי אלא הכא היינו טעמא דנאמנת מפני שהליסטים אינם הורגים את הנשים שכלי זיינן עליהן ומאחר שהשלום עמה נטרה ליה לבעל וחזייה ולא אמרה בדדמי ובעיין לא אפשיט ועבדינן לחומרא ואם החזיקה היא מלחמה בעולם אינה נאמנת. וה"מ בשאין

שלום עמה שהמלחמה היא בנשים ובאנשים אבל בליסטים שיש שלום עמה נאמנת דהא שנינן הכא כרב אידי דאמר כלי זיינה עליה. וכן אם אמרה מצאתיו הרוג נאמנת דלא החזיקה בו מלחמה בעולם אינה נאמנת אלא שהחזיקה מלחמה על האנשים ונשים. אבל אם אמרה מצאתי פלוני בעלי הרוג או שבאו ליסטים עלינו הוא מת ואני נצלתי והיינו דאמר מתוך הדברים נזכר ר"ג שנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיא ר"ג את נשותיהם ע"פ עד אחד. אלמא דבכה"ג לאו מלחמה אקרי. וכן אני הייתי עם הורגיו דפ' שני דכיון שלא היה לו פחד לאו מלחמה מקרי ודבר ברור הוא זה. והקשה רש"י ז"ל וליפשוט ליה ממתני' דקתני שלום בעולם נאמנת. ובודאי אם אמרה מת בעלה במטתו אפי' במלחמה נאמנת אלא פשיטא דאמרה מת בעלה במלחמה וקתני נאמנת. ותירץ רש"י ז"ל דמתני' כגון שאמרה מת סתם כששלום בעולם אמרי' מת על מטתו דוקא קאמרה וכשהמלחמה בעולם אמרי' מת במלחמה קאמרה ולפי הפי' הזה שפרשתי לא קשיא מידי דאפשר לאוקומי מתני' כגון דאמר מצאתיו הרוג או ליסטים באו עליו והרגוהו כשהמלחמה בעולם אינה נאמנת וכששלום בעולם נאמנת. ואי קשיא לך מאי קא מיבעיא ליפשוט ממתני' דקתני מלחמה בעולם אינה נאמנת ולא אמר מה לי לשקר אי בעיא אמרה מת על מטתו אלמא לא אמרי' מה לי לשקר במקום חזקה תירץ הר"מ ב"ר יוסף דכשהמלחמה בעולם מרתתה לומר מת על מטתו. וזה התירוץ אינו מספיק למת במלחמה וקברתיו דהתם לא מרתתה דהא מת במלחמה וקברתיו קאמרה ואמאי לא מהימנינא לה משום דאי בעיא אמרה מת במלחמה אלא הכי מסתברא דכיון דמלחמה בעולם וחזקה דאמרה בדדמי ולא משקרה לפי דעתה לא אמרינן מגו דאי בעיא משקרה לפי דעתה לומר מת על מטתו דהא (אי) [אנן] לא מחזקי' לה בשקרנית כפי דעתה אבל כשהחזיקה היא מלחמה בעולם כיון דאי בעיא אמרה סתמה ולא משקרה מהמנינן לה להכי בעיא אי אמר מה לי לשקר במקום חזקה או לא. א"נ כשהמלחמה בעולם כיון דחזקה דאמרה בדדמי לא אמר מה לי לשקר דא"כ אזלא חזקה וה"ל כמה לי לשקר במקום עדים דהא איתא לחזקה כשהמלחמה בעולם ולא איפשיטא בעיא ולחומרא אזלינן דלא אמרי' מה לי לשקר במקום חזקה. ובפ' השותפין נמי אמרינן איבעיא להו תבעו לאחר זמנו וא"ל פרעתיך בתוך זמנו מהו מי אמר' מ"ל לשקר במקום חזקה דלא עביד איניש דפרע בגו זימניה או לא ולא איפשיט' ובקידושין פ' האומר מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן ומוקמי' לה בגמ' כגון דמוחזק לן באחים ולא מוחזק לן בבנים. אמר יש לי בנים נאמן דאמרי' מ"ל לשקר דאי בעי פטר לה בגט אלמא אפילו במקום חזקה נמי אמרינן מ"ל לשקר לד"ה בין לר"י בין לר' נתן. שאני התם דאין אדם

חוטא ולא לו ולהכי מהמני ליה משום מ"ל לשקר. ולפום האי סברא עד שהחזיק הוא במלחמה מהמנין ליה משום מ"ל לשקר דאין אדם חוטא ולא לו. ומיהו לישנא דגמ' לא משמע דעד אחד נאמן במלחמה דמאי דקא מיבעיא לן לאו משום איהו דאמר בדדמי אלא משום דאיהי דייקא ומנסבא:

דף קטו.

איבעיא להו עד אחד במלחמה [מהו] מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאגלויי הוא לא משקר והכא נמי לא משקר או דילמא טעמא דעד אחד משום דהיא גופה דייקא ומנסבה. והכא כיון דאמרה בדדמי לא אמרינן דייקא ומנסבא. והרב אלפס גרס כיון דזמנין דסניא ליה לא דייקא ומנסבה ואידי ואידי חד טעמא הוא דכיון דזמני' דסני ליה אמר בדדמי דהא באתתא דעלמא כששלום בעולם לא אמרי' זמנין דסניא ליה והכא מ"ט אמרי' אלא משום דאמר' בדדמי ומדקאמר דמשום דלא דייקא ומנסבה לא מהימן עד אחד ולא קאמר משום דעד אחד גופיה אמר בדדמי ש"מ דעד אחד ודאי לא אמר בדדמי בדדמי וכ"ש ב' עדים לא אמרי בדדמי ואין להרהר אחר עדות עדים כלל ומכאן אתה למד תשובה לדברי הרב אלפס שכתב דתרי סהדי לא מהמני' במלחמה משום דקאמר' בדדמי ובזה אין ראוי לסמוך על דבריו כלל אלא ראוי להורות ששני עדים במלחמה נאמנים אבל בעד אחד (ע"כ מצאתי חבל על דאבדין):

דף קטו:

אבייי [ורבא] תבדק כל העולם מיבעי ליה פי' יבדק קלניא מתא וסביבותיה ונהרדעא וסביבותיה א"נ כל העולם כולו דחיישי' לתרי נהרדעא כדחיישינן בגיטין לשני שוירי אלא משום כבוד אבוה דשמואל הוא דשלחו ליה הכי. אמר רבא מנא ידענא דהנהו שטרי דנפקי במחוזה וכתיב בהו חבו בר ננאי וננאי בר חבו ומגבי ביה רבא בר אבוה זוזי והא חבו בר ננאי וננאי בר חבו במחוזה איכא טובא אלא כיון דהאי ננאי בר חבו מפיק לשטרא לא חיישי' בכי האי לתרי ננאי בר חבו הכא נמי כיון דהאי יצחק ריש גלותא דהוא דייר הכא אזל מקורטוב לאספמייא לא חיישינן לתרי יצחק. ואביי אמר לך התם למאי ניחוש לה אי ליחוש לנפילה מיזהר זהירי ביה אביי לטעמיה דאמר בפרק גט פשוט לנפילה דחד לא חיישינן אי לפקדון כיון דשמיה כשמיה לא מפקי' ליה מאי אמרת דלמא מסר להו נהליה אותיות נקנות במסירה פי' בכה"ג דשמיה כשמיה ואע"ג דאביי ס"ל בפרק גט פשוט אותיות נקנות במסירה צריך להביא ראיה ה"מ אי הוה טעין

אידך יוסף בן שמעון האי שטרא דאת מפקדת דילי הוא. ומיהו כל אימת דלא טעין לא טענינן ליה ומגבי' מיניה בע"כ. ורבא פליג עליה דאביי התם בפרק גט פשוט וס"ל דאין צריך להביא ראיה. ואפשר דהכא לדבריו דרבא קאמר כלומר כיון דרבא דפליג עליה ס"ל דאותיות נקנות במסירה וא"צ להביא ראיה אפשר דרבא בר אבוה ס"ל כוותיה:

דף קטז.

ההוא גיטא דאשתכח בסורא האי עובדא נמי הכי היה שהיו העדים מעידים נמי דהאי ענן בר חייא דהוה יתיב בסורא א"ל נכתוב ונחתום גט לאשתו. איבעיא להו עד אחד בקטטה מהו ולא איפשיטא. ואע"ג דעד א' ביבמה פסק הרב ז"ל דנאמן ולא אמרי' כיון דזמנין דסניא ליה לא דיקא ומנסבא. שאני התם דלא מעיקרא סניא ליה אבל הכא דידעינן בודאי דקטטה [היה] בינו לבינה ולא דייקא ומנסבא. איבעיא להו בת חמיה נאמנת לומר מת בעלה או לא. בעו במערבא חמות הבאה לאחר מכן מהו. הני תרי בעיי לא איפשיטו ולחומרא עבדינן:

דף קיז:

מתני' אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה. אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג אר"מ הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומר' מת ואשה אומר' לא מת ה"ז לא תנשא הרב אלפס לא פסק כדברי מי סמך על הכלל המסור בידינו יחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר' יהודה:

דף קיח.

גמ' ולפלוג נמי ר"מ ברישא אפי' תימא ר"מ כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. פי' בעדות צרה קאמר וכן מצאתי מוגה בס' אבא מארי ז"ל בכתב ידו אבל בעדות דעלמא ודאי לאו הכחשה הוה דהא גבי סוטה שנאמנת אשה לומר לא נטמאת ואפ"ה אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת בבת אחת היתה שותה כדאי' בפרק מי שקינא. ולא אמרי' כל לא נטמאת בעדות סוטה לאו הכחשה הוא:

תנן עד א' או' מת ועד א' או' לא מת אשה א' אומרת מת ואשה א' או' לא מת ה"ז לא תנשא בשלמא לר"א הא מני ר"מ היא אלא לר' יוחנן קשיא. פי' מדרישא בצרה סיפא נמי בצרה.

גם זה מצאתי מוגה בס' אבא מרי ז"ל בכתב ידו. ומיהו בנשים דעלמא דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת אליבא דרבי עקיבא לא תנשא כדבירנא מסוטה. וה"ר אלפס הגיה משנה זו כפשט' ובהדיא מוקמי' לה כר"מ. ואולי מפני שסתם משנה זו כר"מ פסק כר"מ משום דהו"ל מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם. ורישא דמתני' דקתני א' אומר' מת וא' אומר' לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה אע"ג דר"א מוקי לה כר' יהודה ור"ש סמך הרב על דברי ר' יוחנן שהוא רבו דא' כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. ואע"ג דאקשינן לר' יוחנן מסיפא דקתני ה"ז אל תנשא ולא פריק קושיא אמרינן ולא תיובתא הלכך הלכה כר' יוחנן דרבו דר"א הוא. רישא ר' יהודה וסיפא ר"מ ולר' יוחנן דאמר כללא דמילתא כל לא מת באשה לאו הכחשה הוא. סיפא קשה לד"ה ואולי י"ל דסמך על מה שכתבתי שלא אמר ר' יוחנן כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא אלא גבי צרה אבל באשה דעלמא הכחשה הויא ולא תנשא וכתב המשנה הזאת משום אשה דעלמא ובודאי אית ליה לרב ז"ל לפרש ולא לסתום:

דף קיט.

האשה שהלכה צרתה ובעלה למ"ה ובאו עדים וא"ל מת בעלה ה"ז לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה. היתה לה חמות אינה חוששת. פירוש שהיתה לה חמות במ"ה אינה חוששת שמא היו לה בנים וזקוקה ליבום אלא הרי היא בחזקת שעומדת לשוק ומותרת להנשא לעלמא יצאת מליאה חוששת ר' יהושע אומר אינה חוששת. גרסי' בגמ' בשלמא יבומי לא דלמא מעברא וקא פגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תנשא אמאי הלך אחר הרוב נשים ורוב נשים מתעברות ויולדות ומיעוט מפילות סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והו"ל זכרים מיעוטא ואי ר"מ אמאי [אינה חוששת] ליחוש ואסקא רבה רישא חזקה ליבום ורובא לשוק וחזקה לא עדיף מרובא ואייתי מיעוטא דמפילות ונסמוך אחזקה וה"ל פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתיבם סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק והוה [זכרים] מעוטא דמעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ. איכא דמפ' אליבא דר"מ מוקי מתני' דאילו לרבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי ולא אמרי' סמוך מיעוטא אחזקה אלא אמרי' מיעוטא כמאן דליתא דמי ורובא וחזקה רובא עדיף ומותרת לעלמא. ולפי הפירוש הזה האי מתני' דלא כהלכתא היא דכיון דקי"ל כרבנן דלא חיישי' למיעוטא מותרת לינשא. וכי מעיינת בה שפיר ליתא להאי פי' דאי ר"מ היא ולא רבנן למה לי למימר אייתי מפילות וסמוך אחזקה והו"ל פלגא ופלגא בלא חזקה נמי ר"מ חייש למיעוטא אלא ודאי ליתא להאי פירושא

ורבה אליבא דד"ה אוקמ' למתני' דריש' ואפי' רבנן מודו משום דלרבנן נמי אמרי' סמוך מיעוטא אחזקה וה"ל פלגא ופלגא וסיפא אפי' ר"מ מודה דה"ל מיעוטא דמיעוטא ואי קשיא לן הא דא' בפ' עשרה יוחסין תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר"מ מטהר וחכמים מטמאין ואמרי' מ"ט דר"מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהורה עומדת וסמוך מיעוטא אחזקה ואתרע ליה רובא. ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי ורובא וחזקה רובא עדיף קשיא דר"מ אדר"מ קשיא דרבנן אדרבנן. איכא למימר דר"מ אדר"מ ל"ק דלעולם פלגא ופלגא נמי הוה אליבא דר"מ ואפ"ה מטהר ר"מ דתינוק דבר שאין בו דעת לשאל הוא והא דאמרי' התם שני דברים אין בהם דעת לשאל ועשו אותם חכמים (נמי) ומאי נינהו זו ועוד אחרת רבנן היא ולא ר"מ ורבנן היינו טעמא דמטמאין משום דפלגא ופלגא הוא ועשו תינוק כמו שיש בו דעת לשאל לטמא העיסה ולא לשרוף משום דפלגא ופלגא דמי. ומיהו לישנא דאמר לרבנן כמאן דליתא דמי לא דייק שפיר דהא לרבנן נמי אמרי' סמוך מיעוטא אחזקה כמה דאמר לר"מ אלא ה"ק דלרבנן דלא חיישי' בעלמא למיעוטא לא אלים האי מיעוטא לצרפו עם החזקה ולטהר את העיסה משום דאין לתינוק דעת לשאל אלא מעיקרא כמאן דליתי' דמי שעשו חכמים תינוק כמי שיש בו דעת לישאל [ומשו"ה] טמאה העיסה אבל לשרוף לא דכי אמרו רבנן סמוך מיעוטא [לחזקה] והו"ל פלגא ופלגא. ה"מ לחומרא אבל לקולא לא. ולעולם לפום הכי טמאה העיסה דלא אמרינן סמוך מיעוטה אחזקה לקולא ומשום האי טעמא עשו לתינוק כדבר שיש בו דעת לשאל משום דרובא וחזקה רובא עדיף. אבל אין שורפין את העיסה לחומרא אמרי' סמוך מיעוטא אחזקה וה"ל פלגא ופלגא וכיון דאין דעת לשאל אין שורפין. ועי"ל דלעולם רבנן לא אמרי סמוך מיעוטא אחזקה בחד מיעוטא כההיא דעיסה אבל בתרי מיעוטי אמרי סמוך מיעוטא אחזקה ובמתני' איכא תרי מיעוטי מיעוט דמפילות ומיעוט דאין מתעברות. וה"ר אלפס שכתב המשנה הזאת נר' שסמך על הפירוש הזה. דמתני' אליבא דרבנן נמי היא ורבינו האיי גאון פי' ג"כ דמתני' ד"ה היא אלא רבנן ס"ל דרובא וחזקה כי הדדי נינהו ור"מ ס"ל דחזקה לא עדיף כרובא ומיהו כיון דחיישינן למיעוטא סמוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא ופלגא. וההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה איכא לאקשויי לפי' הגאון רבינו האיי ז"ל ולשנויי כדשנינן. הא דתנן האשה שבאת ממ"ה ואמרה מת בעלה ואח"כ מת בנה אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת דוקא בגרושה או שאמרה אני והוא היינו במערה הא לאו הכי אינה חולצת דחיישי' דלמא אתו עדים עדים ואמרי כדקאמרה ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה:

דף קיט:

תניא ב' יבמות זו אומרת מת בעלה וזו אומרת מת בעלה לזו עדים ובנים ולזו לא עדים ולא בנים שתיהן מותרות:

דף קכ.

הא דתנן אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אפי' שיש סימנים בגופו ובכליו. דוקא בסימן שאינו מובהק אבל בסימן מובהק מעידים דסימן מובהק כעדים דמי:
גרסי' בפ' מי שאחזו אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו א"ר זירא אי קשיא לי הא קשיא לי אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד ואמאי הרי יכול להגיד מתוך הכתב. א"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם מיתיבי כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למשאות ולמתנות ולעדיות ולירושות. קתני מיהא עדות. אמר רב ששת [בעדות אשה] דאקילו ביה רבנן. שמעינן מהא דמפי כתבם בעדות אשה כשר. ומיהו לא דמי האי מפי כתבם דגיטין למפי כתבם דירושה שכתב רב אלפס [גרסינן בירושלמי] מצא כתוב בשטר איש פלוני מת איש פלוני נהרג וכו' דבההיא דגיטין מיירי כגון שכתב לפניו בשטר איש פלוני מת ובההיא מכשרי' אבל בנמצא כתוב בשטר איש פלוני מת לא אפשר דלא מכשר וה"ר אלפס כתב ולא פסק הלכה כדברי מי:

דף קכב:

תניא אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה. ר"ט ור"ע אומרים בודקין עדי אשה בדרישה וחקירה קא מיפלגי בדר' חנינא דא"ר חנינא ד"ת אחד דיני נפשות ואחד דיני ממונות בודקין בדרישה ובחקירה שנא' משפט אחד יהיה לכם. ומ"ט אמרו דיני ממונות א"צ בדיקה בדרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין מ"ס כיון דאיכא למשקל כתובה כדיני ממונות [דמיא] ומ"ס כיון דשרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמיא והלכה כרבנן דרבים נינהו. ועוד כיון דמפי אשה ומפי עבד ושפחה משיאין משום תקנת עגונא הקילו ולא עבדינן דרישה וחקירה וכן פסק הרמב"ם ז"ל:"